IZVOR ZA SVE

CETINSKA KRAJINA

LOKALNA AKCIJSKA GRUPA

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA LAG-A

„CETINSKA KRAJINA“

ZA RAZDOBLJE 2014. - 2020.

Rad ovog LAG-a sufinanciran je sredstvima Europske unije
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. “Pripremna pomoć u okviru mjere 19
“LEADER CLLD”

Europska unija LEADER Republika Hrvatska

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020.
Udio sufinanciranja: 90% , 10% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

KRATICE

APPRRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
BDP	bruto domaći proizvod
CLLD	engl. Community Led Local Development – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice
DZS	Državni zavod za statistiku
EES	elektroenergetski sustav
ELARD	Europsko LEADER udruženje za ruralni razvoj
EU	Europska unija
HEP	Hrvatska elektroprivreda
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
JLS	jedinica lokalne samouprave
LAG	lokalna akcijska grupa
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale – veze među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva
LRS	lokalna razvojna strategija
NATURA 2000	ekološka mreža Republike Hrvatske
RERA	Razvojna agencija Splitsko dalmatinske županije
RH	Republika Hrvatska
SDŽ	Splitsko-dalmatinska županija
A	autocesta
DC, D	državna cesta
LC, L	lokalna cesta
ŽC, Ž	županijska cesta
HE	hidroelektrana
PG	poljoprivredno gospodarstvo
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
SWOT	analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji
R & D	istraživanje i razvoj
PRR	program ruralnog razvoja
ZOI	zaštićena oznaka izvornosti
ZOZP	zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla
ZTS	zajamčena oznaka tradicionalnog specijaliteta

SADRŽAJ

UVOD 5
1. OPIS PODRUČJA LAG-A „CETINSKA KRAJINA“ 6
1.1. Opće zemljopisne značajke područja 6
1.1.1. Geografski položaj 6
1.1.2. Geomorfološke karakteristike 7
1.1.3. Klima 7
1.1.4. Povijest i kulturna baština 8
1.1.5. Prometna povezanost 9
1.1.6. Zaštita okoliša 9
1.1.7. Infrastruktura 11
1.2. Gospodarske značajke područja 13
1.2.1. Poduzetništvo 13
1.2.2. Institucije i mjere za podršku poduzetništvu 14
1.2.3. Poljoprivreda i ruralni razvoj 15
1.2.4. Turizam 16
1.2.5. Tržište rada 18
1.3. Demografske i socijalne značajke područja 19
1.3.1. Demografska analiza 19
1.3.2. Socijalna skrb 20
1.3.3. Odgoj i obrazovanje 20
1.3.4. Kultura i zaštita kulturne baštine 21
1.3.5. Manifestacije 21
1.3.6. Zdravstvo 21
1.3.7. Sport i rekreacija 22
1.3.8. Mjere zaštite ljudi i imovine 22
1.3.9. Stanovanje i javne zgrade 23
1.3.10. Institucije regionalne i lokalne samouprave 23
1.3.11. Civilno društvo 24
2. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA 25
2.1. Snage, slabosti, prilike i prijetnje područja LAG-a 25
3. OPIS CILJEVA LRS-A TE INTEGRIRANOG I INOVATIVNOG KARAKTERA LRS-A UKLJUČUJUĆI JASNE I MJERLJIVE IZLAZNE POKAZATELJE ILI REZULTATE 29
3.1. Vizija i razvojni ciljevi LAG-a „Cetinska krajina“ 29
3.2. Ciljevi, prioriteti i mjere LRS-a za područje LAG-a utemeljeni na mogućnostima PRR-a 2014. - 2020. 29
Povezanost cilja s analizom stanja, razvojnim potrebama i posebnostima LAG područja 30
3.3. Opis mjera uključujući definiranje korisnika, kriterija prihvatljivosti 34
3.4. Odabir projekta na razini LAG-a 45
3.5. Opis tema planiranih projekata suradnje i način njihovog odabira 45
3.6. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima (ŽRS-om, PRR-om) 46
4. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-A 49
4.1. Opis sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradu LRS-a i primjena načela *odozdo prema gore* 49
4.2. Opis partnerstva 50
5. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS-A 51
6. NAČIN PRAĆENJA I PROCJENE PROVEDBE LRS-A 52
6.1. Opis praćenja provedbe LRS-a 52
6.2. Indikatori za mjerenje učinaka provedbe LRS-a 52
6.3. Opis procjene LRS-a 53

7. OPIS SPOSOBNOSTI PROVEDBE LRS-A 54
7.1. Ljudski kapaciteti za provedbu LRS-a 54
7.2. Financijski kapacitet za provedbu LRS-a 57
7.3. Iskustva LAG-a iz prethodnog razdoblja provedbe LEADER pristupa 57
8. FINANCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS-A I RADA LAG-A 58
8.1. Financiranje rada LAG-a (izvori financiranja) 58
8.2. Financiranje provedbe LRS-a 59
8.3. Procjena potrebnih financijskih sredstava za provedbu projekata 60
PRILOZI 61

UVOD

Lokalna akcijska grupa (LAG) „Cetinska krajina“ osnovana je 11. siječnja 2013. godine u svrhu pripreme i upoznavanja jedinica lokalne samouprave s LEADER procedurama za ruralni razvoj, ali i održivim ruralnim razvojem. LAG „Cetinska krajina“ pokriva područje gradova Sinja, Trilja, Vrlike i općina Hrvace i Otok. Po osnivanju LAG-a pripadala mu je i Općina Dicmo koja je 2015. godine iz njega istupila.

Cilj Lokalne razvojne strategije (LRS-a) je sveobuhvatnim pristupom poboljšati kvalitetu života na području LAG-a i diversificirati gospodarsku aktivnost toga područja. U izradi LRS-a aktivno su sudjelovali svi predstavnici razvoja, tj. javni, gospodarski i civilni sektor kako bi se omogućio ujednačen i dugoročno održiv razvoj svih jedinica lokalne samouprave (JLS-ova) članica LAG-a. Nakon osnivanja LAG-a, sukladno LEADER metodologiji, 2013. godine izrađena je i usvojena Lokalna razvojna strategija LAG-a, nakon čega se pristupilo izradi nove strategije za programsko razdoblje 2014. - 2020.

Tijekom izrade Strategije izrađivači su se vodili načelima LEADER pristupa:

- Održivi ruralni razvoj - razvoj utemeljen na očuvanju i uravnoteženom razvoju okolišnog, društvenog i gospodarskog kapitala.
- Pristup utemeljen na osobitostima područja - svako ruralno područje ima svoja obilježja, potencijale, posebnosti i prepoznatljivost na kojima treba graditi planiranje budućnosti.
- Pristup *odozdo prema gore* - široko uključivanje svih raspoloživih snaga u lokalnim zajednicama doprinijet će kvalitetnom razvoju s bogatstvom ideja i mogućih rješenja.
- Uspostavljanje lokalnih partnerstava - usitnjene inicijative često su unaprijed osuđene na propast, pogotovo u malim sredinama, jer im nedostaje snaga, uvjerljivost i povjerenje zajednice, stoga povezivanje, uspostavljanje partnerstava i razvoj kulture suradnje imaju presudnu važnost. LEADER-ova originalna ideja je stvaranje lokalnih javno-privatnih partnerstava u obliku LAG-ova.
- Inovativnost - tradicija je svakako temelj održivog ruralnog razvoja, ali inovacijama se one predstavljaju na nov i tržišno konkurentan način.
- Integralan i višesektorski pristup - sektorska podijeljenost čest je uzrok problemima u razvoju. Horizontalno, međusektorsko povezivanje, kao i okomito povezivanje lokalnih, regionalnih i nacionalnih institucija osobito je važno u ostvarivanju održivog ruralnog razvoja.
- Umrežavanje - povezivanje, učenje na primjerima dobre prakse, prijenos i razmjena znanja i iskustva od posebne su važnosti u provedbi LEADER-a, jer se na taj način od pojedinačnih raznolikih slučajeva stvara zajedničko tkanje razvoja europskih ruralnih sredina te pruža uzajamna pomoć i potpora.
- Suradnja - je korak dalje od umrežavanja, prema pokretanju i provedbi zajedničkih projekata dvaju ili više LAG-ova unutar zemlje, regije i/ili Europske unije.[1]

[1] www.hmrr.hr

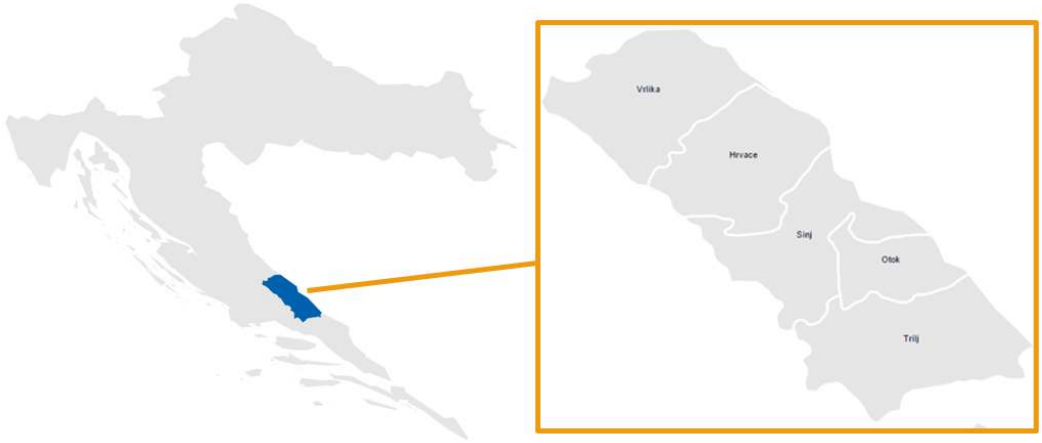
1. OPIS PODRUČJA LAG-A „CETINSKA KRAJINA“

1.1. Opće zemljopisne značajke područja

1.1.1. Geografski položaj

LAG „Cetinska krajina“ nalazi se u središnjem dijelu Dalmacije u široj okolici Sinjskog polja, između planinskog lanca Dinare i Kamešnice na sjeveroistoku te planina Svilaje, brda Visoštice, Runjavca i Malog Mosora na zapadu i jugozapadu. LAG obuhvaća gradove Sinj, Trilj i Vrliku te općine Otok i Hrvace. U njegovom se sastavu nalazi ukupno 66 naselja. Sve jedinice lokalne samouprave prostora LAG-a administrativno pripadaju Splitsko-dalmatinskoj županiji. LAG administrativno pripada i prostornoj cjelini Jadranske Hrvatske.

Slika 1: Prostorni smještaj LAG-a „Cetinska krajina“ i jedinica lokalne samouprave koje mu pripadaju

Izvor: http://lmh.hr/karta.html

Područje LAG-a prostire se na 990,7 km^2 što predstavlja 7,02 % površine Splitsko-dalmatinske županije i 1,75 % ukupne površine Republike Hrvatske (kopna i teritorijalnog mora). Prema popisu stanovništva 2011. godine na području jedinica lokalne samouprave koje se danas nalaze u sastavu LAG-a „Cetinska krajina“ stanovalo je 45 203 stanovnika, što je 9,93 % stanovnika Splitsko-dalmatinske županije i 1,05 % ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Prosječna gustoća naseljenosti je 45,63 st./km^2.

Tablica 1: Površina, stanovništvo i naselja na području LAG-a „Cetinska krajina“

Grad/ Općina	Površina (km^2)	Udio površine u Županiji	Broj stanovnika (2011.)	Gustoća naseljenosti (st./km^2)	Naselja
Sinj	181	1,28 %	24 826	137,16	Bajagić, Brnaze, Čitluk, Glavice, Gljev, Jasensko, Karakašica, Lučane, Obrovac Sinjski, Radošić, Sinj, Suhač, Turjaci i Zelovo
Trilj	267	1,89 %	9109	34,11	Bisko, Budimir, Čačvina, Čaporice, Gardun, Grab, Jabuka, Kamensko, Košute, Krivodol, Ljut, Nova Sela, Podi, Rože, Strizirep, Strmrndolac, Tijarica, Trilj, Ugljane, Vedrine, Velić, Vinine, Vojnić Sinjski, Voštane, Vrabač i Vrpolje
Vrlika	237,7	1,61 %	2177	9,15	Garjak, Ježević, Koljane, Kosore, Maovice, Otišić, Podosoje, Vinalić i Vrlika
Otok	95	0,67 %	5474	57,62	Gala, Korita, Otok, Ovrlja, Ruda i Udovičić

Grad/ Općina	Površina (km²)	Udio površine u Županiji	Broj stanovnika (2011.)	Gustoća naseljenosti (st./km²)	Naselja
Hrvace	210	1,5 %	3617	17,22	Dabar, Donji Bitelić, Gornji Bitelić, Hrvace, Laktac, Maljkovo, Potravlje, Rumin, Satrić, Vučipolje i Zasiok
LAG	990,7	6,954	45203	45,63	

Izvor: www.dzs.hr, www.dalmacija.hr

LAG-a „Cetinska krajina“ na sjeveru graniči sa Šibensko-kninskom županijom, na istoku s državom Bosnom i Hercegovinom, na zapadu s administrativnim područjem općina koje pripadaju LAG-u Zagora, a na jugu s administrativnim područjem općina i gradova koje pripadaju LAG-u Adrion.

1.1.2. Geomorfološke karakteristike

U geološkom smislu analizirano područje okarakterizirano je vapnenačkim i dolomitnim geološkim formacijama. Uz vodotoke i na većim ravničarskim poljima javljaju se neogene tvorevine. Kraška polja leže uglavnom na vapnencu, a nastala su u doba glacijala. Jezera koja su se na tim područjima tada formirala nestala su zbog karstifikacije terena. Današnje terase kraških polja tvore neogene tvorevine koje su prekrivene relativno tankom naslagom pedosfere. Na užim područjima od Vrlike do Sinja javljaju se trijaste verfenske i dolomitne tvorevine koje su posebno zanimljive s hidrogeološkog aspekta. Kredne i trijaske formacije uglavnom se odnose na vapnenačko kamenje: vapnenac, dolomite, opučnjake, konglomerate i sadru. Silikatno, odnosno nevapneno kamenje poput pješčenjaka, apora, raznih vrsta pijeska i gipsa sačinjava neznatan dio ovoga područja. U kraškim poljima doline Cetine nalaze se mlađe geološke tvorevine pliocena, ukoliko erozija nije odnijela rastresite jezerske pliocene sedimente. Nakon erozije pliocenih materijala, uslijed periodičnih poplava nataložile su se aluvijalne tvorevine, a mjestimično i diluvijalni pješčani materijali. Preko 90 % promatranog direktnog sliva Cetine izgrađeno je od vapnenog materijala tako da slivno područje spada u izrazito kršno područje, s dubokim kršom koji je dijelom pošumljen, a dijelom otkriven. S obzirom da je cijelo promatrano područje najvećim dijelom izgrađeno od vapnenca i predstavlja izrazito krško područje s razvijenim karakterističnim fenomenima krša: brojnim izvorima, škrapama, ponikvama, kraškim poljima i ponorima, na njemu su uočljive i hidrogeološke karakteristike. Ovdje se razlikuju tri vrste tala: crvenice i rendzine, crvenice i smeđa podzolasta tla te crnice. Crvenice i rendzine prostiru se u neposrednom slivu rijeke Cetine tj. u primorskoj klimi. Značajan prirodni izvor ovoga područja predstavljaju mineralne sirovine (gips, boksit, glina, građevinski kamen i šljunak). Boksiti se javljaju u više stratigrafskih razina i različite su kvalitete. Uglavnom se radi o manjim ležištima i za sada nema perspektive za njihovim intenzivnim eksploatiranjem. U neogenskim i permotrijaskim naslagama nalazi se kvalitetna glina za opekarsku industriju, ali su poznata ležišta već iscrpljena.[2]

1.1.3. Klima

Na području LAG-a prevladava kontinentalna klima. Ovaj tip klime ima najmanje tri mjeseca temperaturu višu od 10 °C i zime s najmanje jednim mjesecom kada je temperatura niža od 0 °C. Najtopliji mjesec u godini je srpanj sa srednjom temperaturom zraka od 22,4 °C, a najhladniji je siječanj sa srednjom temperaturom zraka od 3,9 °C. Temperatura zraka u vegetacijskom razdoblju iznosi 18,3 °C. Najviša maksimalna temperatura zraka izmjerena je u srpnju i iznosila je 38,4 °C, dok je najniža od -24 °C izmjerena u veljači. Studenih dana s apsolutnom maksimalnom temperaturom manjom od 0 °C godišnje u prosjeku ima 1,1 dana i to od siječnja do ožujka. Mraznih dana ima sve do svibnja i od listopada do prosinca. Najveća količina oborina padne od rujna do prosinca, s maksimumom u prosincu. Maksimalna dnevna količina oborina izmjerena je u kolovozu (127 mm), a najmanja dnevna količina u veljači (34 mm). Najveće dnevne količine

[2] Izvor: Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe „Cetinska krajina“, 2013.

oborina u vegetacijskom razdoblju kreću se od 50 do 127 mm. Ukupno kišnih dana u godini je 123. Na ovome području pojava tuče zabilježena je u svih 12 mjeseci u godini, a najveća je frekvencija snježnog pokrivača u veljači (pet dana). Na području LAG-a „Cetinska krajina" dominiraju vjetrovi sjevernog i sjeveroistočnog smjera. Najveći broj sati sijanja sunca je u srpnju i kolovozu (2268 sati) s dnevnim prosjekom od 6,2 sata.[3]

1.1.4. Povijest i kulturna baština

Prostor LAG-a „Cetinska krajina" bogat je kulturno-povijesnim nasljeđem koje je nastalo kao posljedica življenja na ovom području od prapovijesti i antike pa sve do danas. Početkom prvog tisućljeća prije naše ere, u željeznom dobu, Cetinsku je krajinu naseljavalo ilirsko pleme Delmata ili Dalmata, po kojemu će Rimljani najveći dio ilirskih krajeva nazvati Dalmacijom.[4] Cetinska je krajina područje u Dalmatinskoj zagori koje je u ranom srednjem vijeku obuhvaćalo prostran teritorij uz gornji i srednji tok Cetine. Pod osmanskom vlašću nalazilo se od pada Sinja 1513. godine, a 1699. veći dio njega pripao je mletačkoj Dalmaciji. Osmanlije su 1715. posljednji put ugrozili Cetinsku krajinu. Nakon oslobađanja od Osmanlija Cetinska krajina postaje sastavnim dijelom mletačke vojne granice prema Osmanskomu Carstvu. Od kraja 17. stoljeća započinje sustavno naseljavanje opustošenih područja Cetinske krajine stanovnicima iz BiH te podjela prostranih zemljišnih posjeda zaslužnim pojedincima (harambašama) koji su se istaknuli u mletačkoj vojnoj službi. Nakon ukinuća Mletačke Republike 1797. opada dotadašnji vojni značaj Cetinske krajine, koja tijekom idućeg razdoblja slijedi sudbinu ostalog dijela Dalmacije.[5] Ime ***Hrvaca*** potječe od imena Hrvat. Na području Općine Hrvace u pećini Tamnica i Stipanovića pećini u Ruminu pronađeni su ulomci glinenih posuda koji pripadaju starijoj neolitičkoj mediteranskoj impresso kulturi iz mlađeg kamenog doba - neolitika. Ovi su nalazi dokaz čovjekove prisutnosti na ovome području. Najstariji sačuvani spomen Hrvaca nalazi se u povelji kralja Matije Korvina od 25. srpnja 1480. godine. Prostor se Općine ***Otok*** zahvaljujući svom položaju ističe kontinuitetom življenja od prapovijesti i antike do danas. On obiluje povijesnim građevinama karakteristične tradicijske gradnje te arheološkim nalazištima i lokalitetima. Na Dugišu, otoku usred Cetine, pronađeni su tragovi života s kraja brončanog i početka željeznog doba (1300. g. pr. Kr.) u obliku sojenica, kao i u arheološkom sloju iz ilirsko-rimskog razdoblja (1. st. pr. Kr.) u obliku ostataka glinenih lonaca od obojene grčke keramike. Iz starokršćanskog doba sačuvani su ostaci bazilike iz 6. st na lokaciji Mirine[6]. Najstariji tragovi života ljudi području Grada ***Vrlike*** potječu iz starog kamenog doba (oko 30 000 g. pr. Kr.), što dokazuju ulomci keramičke zdjele i koštano šilo pronađeni nedaleko od izvora Cetine. Grad Vrlika prvi put se spominje u pisanim izvorima 1069. g. kao sjedište Cetinske općine, starohrvatske općine koja je obuhvaćala gradove: Glavaš, Prozor, Sinj, Trilj, Stolac, Gradac, Nutjak, Tugare i Poljičku županu.[7] Brojna arheološka nalazišta svjedoče kako su prvi stanovnici ***Trilja*** bili ilirski Delmati. Rimljani su porazili Delmate nekoliko godina poslije Kristova rođenja. Tada je podignut i Rimski vojni logor Tilurium za kontroliranje prijelaza preko Cetine, a uz most se razvilo naselje Trilj. Početkom 7. st. Hrvati na ovom području formiraju državne hrvatske kneževine sa Županijom Cetina. Središte tadašnje županije bio je Sinj, a najveći prometni značaj imao je upravo Trilj. Hrvatski oblik imena prvi put se spominje u darovnici kralja Andrije II. U povijesnim izvorima ovoga doba Trilj se spominje, kao i obližnja utvrda Čačvina, najčešće zbog položaja na prometnici kojom se iz Bosne putovalo prema Klisu i Splitu.[8] Urbanistički temelji Grada **Sinja** datiraju još iz 17. st. Najstariji tragovi

[3] Izvor: Prostorni plan uređenja Grada Sinja
[4] LRS LAG-a „Cetinska krajina", 2013.
[5] Izvor: http://www.enciklopedija.hr/
[6] Mirine su kasnoantički sakralni kompleks s grobljem između Botičinih i Virinih kuća u Otoku na Cetini, otkriven tek 1955. godine.
[7] Izvor: Grad Vrlika
[8] www.trilj.hr

života do danas pronađeni na području Sinja sežu u bakreno doba (2500. - 1900. g. pr. Kr.), dok se neprekinutu naseljenost može pratiti tek od kasnog brončanog doba (1200. - 800. g. pr. Kr.).[9] Sinj se prvi put spominje u jednoj srednjovjekovnoj darovnici iz 1341. g. (kao *castrum Frini* ili *Frini*), a potom 1345. g. kao *castrum regale Zyn*. U drugoj polovini 15. st. Osmanlije nastoje osvojiti Sinj u čemu konačno uspijevaju tek 1516. g. Od osmanlijske vlasti Sinj je izbavila vojna Mletačke Republike 1698. g. Gradnja Gospine crkve u Sinju započela je 1699. g. i trajala je do 1712. g. To je bila prva zgrada na području Grada Sinja.[10] Rezultat bogate povijesti Cetinska krajine je velik broj kulturnih dobara. Na području LAG-a registrirano je ukupno 76 kulturnih dobara, od kojih 54 u kategoriji pojedinačnih nepokretnih kulturnih dobara, pet u kategoriji nematerijalnih kulturnih dobara, pet u kategoriji nepokretnih kulturnih dobara kao povijesne cjeline i 7 kao pokretna kulturna dobra (dvije zbirke, tri pojedinačna pokretna kulturna dobra i dva pokretna kulturna dobra kao muzejska građa).[11] Popis kulturnih dobara s oznakom, mjestom na kojemu se nalaze i označenom vrstom kulturnog dobra prikazan je u Prilogu VI ovoga dokumenta.

1.1.5. Prometna povezanost

Cestovna mreža najvažniji je dio prometne infrastrukture LAG-a, s obzirom da tu ostali oblici prometa nisu zastupljeni. Cestovna mreža LAG-a može se podijeliti na:

Državne ceste	**D1** GP Macelj – Zagreb – Karlovac – Gračac – Knin – Brnaze – Split (D8)
	D56 Islam Latinski (D8) – Smilčić – Benkovac – Skradin – Drniš – Sinj (D56)
	D60 Brnaze – Cista provo – Imotski – G8 Vinjani gornji
	D219 Sinj – Obrovac – Livno
Županijske ceste	**ŽC6082** Siverić (D33) – Vrlika – Ježević – Bajagić – Otok – Grab (D220)
	ŽC6122 Gljev
	ŽC6118 Karakašica (D1) – Čitluk – Jasensko
	ŽC6117 Karakašica (D1) – Lučane – D56
Lokalne ceste	**L67014** Hrvace – Zelovo
	L67018 Matići – Čitluk
	L67033 Radošić – L67041
	L67037 Jasensko – D219
	L67038 Sinj – S. Glavice – D219
	L67039 D219 – Troglav
	L67040 Sinj – Troglav
	L67041 Sinj – Radošić – Kukuzovac
	L67042 Mojanka – Vojnić
Autocesta	Najbliži ulaz na autocestu Zagreb-Split nalazi se u mjestu Bisko u Gradu Trilju. Od sjedišta LAG-a ulaz je udaljen 21 km.
Zračna luka	Najbliža zračna luka nalazi se u Splitu na udaljenosti od 47 km od Sinja. Na području Grada Sinja nalazi se sportski aerodrom „Sinj“.
Željeznica	Željeznica u Splitu udaljena je 35 km.
Pomorske luke	Sjeverna (teretna) luka u Splitu udaljena je 25 km, a trajektna luka u Splitu nalazi se na udaljenosti od 35 km.

1.1.6. Zaštita okoliša

Upravljanje otpadom

Uslugu sakupljanja i odvoza miješanog komunalnog i glomaznog otpada obavljaju dva komunalna poduzeća. Gradovi Trilj i Sinj te općine Hrvace i Otok od 2013. godine koriste usluge Čistoće Cetinske krajine d.o.o. te svoj otpad odlažu na postojeće odlagalište otpada Mojanka na području

[9] www.sinj.com.hr
[10] *Isto*
[11] Izvor: Ministarstvo kulture

Grada Sinja. Grad Vrlika koristi usluge tvrtke Usluga d.o.o. Vrlika i svoj komunalni otpad odlaže na odlagalištu Poljanak na području Grada Vrlike.

Tablica 2: Podatci o odloženim količinama komunalnog otpada na odlagališta s područja LAG-a „Cetinska krajina"

Odlagalište	JLS	Trgovačko društvo	Količina odloženog komunalnog otpada (u t) 2011.	2012.	2013.
Mojanka, Kukuzovac, Sinj	Grad Sinj, Grad Trilj, Općina Dicmo, Općina Hrvace i Općina Otok	Vodovod i čistoća Sinj d.o.o	31 464	30 242	26 340
Poljanak, Otišić, Vrlika	Grad Vrlika	Usluga d.o.o.	2930	2968	2918

Izvor: http://www.revizija.hr/izvjesca/2014/rr-2014/revizije-ucinkovitosti/gospodarenje-otpadom/gospodarenje-otpadom-na-podrucju-splitsko-dalmatinske-zupanije.pdf

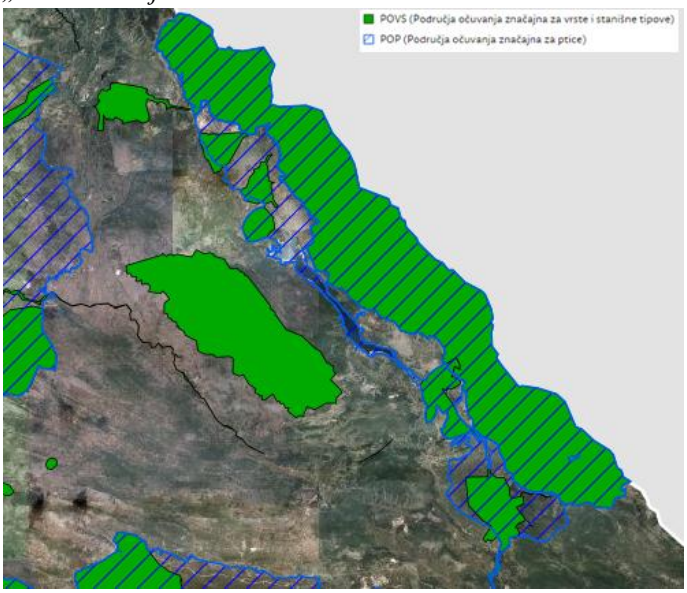
U tablici 2 vidljivo je smanjenje komunalnog otpada za 15 % od 2011. do 2013. godine. Razlog tome je postavljanje zelenih otoka, odnosno prostora namijenjenih odvojenom prikupljanju i privremenom skladištenju manjih količina posebnih vrsta otpada. Do konca 2013. godine sanirano je 37 divljih odlagališta na području LAG-a.[12]

Upravljanje prirodnim resursima

Zaštićena područja

Dio teritorija LAG-a „Cetinska krajina" stanište je brojnih biljnih i životinjskih vrsta pa je Uredbom o ekološkoj mreži (NN 124/2013) proglašeno dijelom europske ekološke mreže NATURA 2000.

Slika 2: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a „Cetinska krajina"

Ta ekološka mreža obuhvaća područja očuvanja značajna za ptice - POP[13] i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS[14]. Područja očuvanja značajna za ptice obuhvaćaju teritorij planine Dinare i rijeke Cetine od izvora do ušća te kraška polja: Paško, Suho, Sinjsko i Hrvatačko. Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove obuhvaćaju teritorij planine Dinare, izvor Cetine s Paškim i Vrličkim poljem te srednji tok Cetine s Hrvatačkim i Sinjskim poljem. Na području LAG-a postoji zaštićeno područje koje obuhvaća Cetinu, a nalazi se na području Grada Vrlike, Općine Otok i Općine Hrvace.

Izvor: http://www.bioportal.hr/gis/, 2016.

[12] Izvješće o obavljenoj reviziji, Gospodarenje otpadom na području Splitsko-dalmatinske županije; Državni ured za reviziju, Područni ured Split; kolovoz 2014.

[13] POP su područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti.

[14] POVS su područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju.

Tablica 3: Zaštićena prirodna bogatstva na području LAG-a „Cetinska krajina“

Kategorija zaštite	JLS	Lokacija
Značajni krajobraz	Općina Hrvace	Rumin
	Općina Otok	Grab
	Grad Trilj	Ruda
	Grad Sinj	Sutina

Izvor: http://www.dalmatian-nature.hr/

Rumin potok kraj Hrvaca pritok je Cetine koji se prostire na 33,5 ha. Zaštićen je 2000. g. zbog ljepote i krajobrazne vrijednosti izvorišnog dijela. Potok **Grab** pritok je rijeke Rude koji se nalazi na području Grada Trilja. Krajobraz površine 39,5 ha čiji je on dio proglašen je zaštićenim 2000. g. zbog estetske vrijednosti izvora, gornjeg toka i područja oko mlinica. Lokalitet **Ruda** površine 34 ha također je zaštićen 2000. g. zbog karakterističnog slikovitog riječnog kanjona i stare mlinice koji pripadaju izvorišnom dijelu rijeke Rude, pritoku Cetine. Iste je godine i lokalitet **Sutina** proglašen zaštićenim značajnim krajobrazom. Pod zaštitom su kanjon i okolno područje u gornjem toku potoka Sutine. Lokalitet Sutina površinom obuhvaća dvije jedinice lokalne samouprave: Općinu Muć i Grad Sinj. Nalazi se pod bjelogoričnom šumom, a ukupna površina zaštićenog područja je 462,8 ha, od čega se 206,59 ha prostire na području LAG-a. Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (80/13) zaštićenim dijelovima prirode navedenog područja upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko-dalmatinske županije.

Drvne zalihe

Svim gospodarskim jedinicama upravlja Šumarija Sinj koja je dio Uprave šuma podružnice Split. Ukupna površina svih gospodarskih jedinica iznosi 64 999,37 ha, od čega je 67,65 % površine označeno kao obraslo. Pregledom dostupnih podataka može se uočiti da se najveći dio drvne zalihe odnosi na običnu bukvu (96 388 m^3). Također, vrlo visoke vrijednosti drvne zalihe na području LAG-a „Cetinska krajina“ imaju i hrast medunac, crni grab, crni bor i ostale tvrde bjelogorice[15].

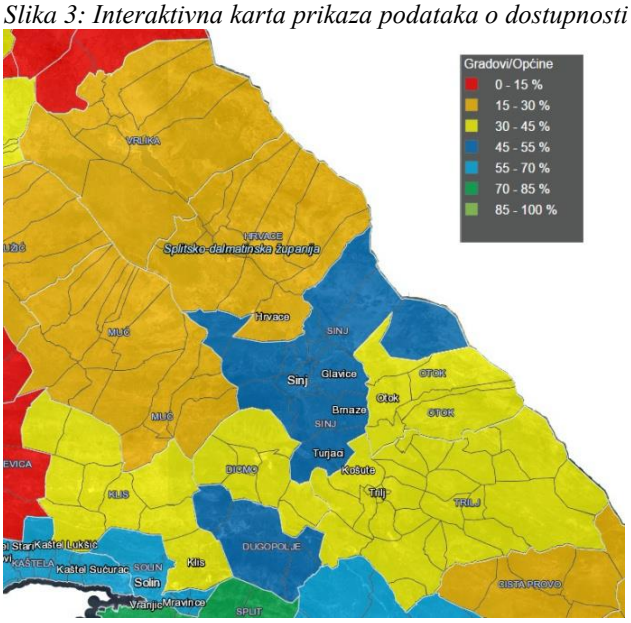
1.1.7. Infrastruktura

Prometna infrastruktura

Središtu LAG-a, Sinju, najbliža je Zračna luka Split koja se nalazi na području Grada Kaštela. Od Sinja je udaljena 47 kilometara. U Sinju se nalazi sportska zračna luka. Područjem LAG-a prolaze važni prometni pravci dalmatinskog zaleđa (D1). Ovo je područje iznimno važno u geoprometnom smislu na nacionalnoj i međunarodnoj razini, jer povezuje sjeverni i južni dio regije. Područjem LAG-a prolaze četiri državne, četiri županijske i devet lokalnih cesta. Najbliži ulaz na autocestu nalazi se u Gradu Trilju, na naplatnoj postaji Bisko koja je od središta LAG-a udaljena 21 km. Naselja prostora LAG-a spojena su međusobno državnim, županijskim i lokalnim cestama ukupne dužine 2856,55 km, od čega je 1737,82 km nerazvrstanih cesta, 227,13 km općinskih/gradskih cesta, 357,60 km županijskih cesta te 534 km državnih cesta. Područje je potpuno pokriveno fiksnim telefonskim linijama i mobilnom telefonijom, a omogućeno je i spajanje na brzu internetsku mrežu. Ukupna pokrivenost brzim internetom nije jednaka u svim jedinicama lokalne samouprave i iznosi od 15 do 55 %, što je vidljivo na slici 3.

[15] Izvor: http://www.hrsume.hr/

Slika 3: Interaktivna karta prikaza podataka o dostupnosti i korištenju brzina širokopojasnog pristupa

Izvor: HAKOM, rujan 2015.

Energetska infrastruktura

U strukturi elektroenergetskog sustava više od polovice izvora čine hidroelektrane. Električnom je mrežom pokriveno 82 % (13 629) kućanstava na prostoru LAG-a. Prostor radi svojih prirodnih karakteristika ima velik razvojni potencijal za uporabu obnovljivih izvora energije, vode, vjetra i sunca. Najvažnija hidroelektrana (HE) na području LAG-a je HE Orlovac koja se sastoji od HE Peruća i HE Đale. HE Orlovac je akumulacijski tip hidroelektrane. Ukupna instalirana snaga HE Orlovac je 237 MW, dok je instalirani protok Qi 70 m^3/s. Maksimalna godišnja proizvodnja je 572 GWh (2010. g.), dok je godišnja proizvodnja 2013. g. bila 514,1 GWh, a 2014. g. je iznosila 327 GWh. Srednji energetski ekvivalent je 1,1 m^3/kWh. HE Peruća je pribranska hidroelektrana na Cetini. Ukupna instalirana snaga je 60 MW, dok je instalirani protok Qi 120 m^3/s. Maksimalna godišnja proizvodnja je 203 GWh (2010. g.), dok je godišnja proizvodnja 2013. g. bila 179 GWh, a 2014. g. je iznosila 176 GWh. HE Đale je pribranska akumulacijska hidroelektrana u klancu rijeke Cetine, nizvodno od Trilja. Ona koristi energetski potencijal na padu od 21 metra između Sinjskog polja i umjetnog jezera Prančevići. Ukupna instalirana snaga je 40,8 MW, dok je instalirani protok Qi 220 m^3/s. Maksimalna godišnja proizvodnja je 208 GWh (2010. g.), dok je godišnja proizvodnja 2013. bila 171,9 GWh, a 2014. je iznosila 126 GWh. Srednji energetski ekvivalent je 0,05 m^3/kWh.[16] Na području LAG-a „Cetinska krajina“ postoji jedna vjetroelektrana *Kamensko-Voštane* i Velić koje se nalazi na području Trilja. Proizvodnja vjetroelektrane iznosi 114 GW h električne energije godišnje, što je dovoljno za zadovoljenje potreba za oko 38 000 kućanstava[17]. Od ostalih JLS-ova na području LAG-a prostornim planom predviđena je izgradnja vjetroelektrana na području Općine Hrvace i Grada Vrlike. Okosnica budućeg plinovodnog sustava Splitsko-dalmatinske županije je magistralni plinovod Bosiljevo-Split. Uz postojeće koncepcije plinofikacije šireg područja Splita, u suradnji sa Institutom Hrvoje Požar izrađena je studija koja obuhvaća sjeverni dio Splitsko-dalmatinske županije na području gradova Sinja, Trilja i Vrlike, te općina Muć, Dicmo, Hrvace, kao i južni dio Splitsko-dalmatinske Županije. U tijeku je izgradnja plinskog distribucijskog sustava za Splitsko-dalmatinsku županiju. Po završetku izgradnje plin će se moći koristiti u kućanstvima i gospodarstvima svih prethodno navedenih gradova i općina. Redukcijska stanica Sinj opskrbljivat će potrošače na području gradova Sinja i Trilja te općina Muć, Otok i Hrvace. [18]

[16] Izvor: Hrvatska elektroprivreda
[17] Izvor: http://www.vjetroelektrane.com/index.php
[18] Izvor: Splitsko-dalmatinska županija

Komunalna infrastruktura

Vodoopskrba i odvodnja na području LAG-a u nadležnosti je triju poduzeća: Vodovoda i odvodnje Cetinske krajine d.o.o. koja djeluje na području gradova Sinja i Trilja te općina Otok i Hrvace, dok na području Grada Vrlike djeluje Vodoopskrbni sustav Vrlika d.o.o., a za odvodnju tvrtka Usluga d.o.o. Područja gradova Sinja i Trilja, te općina Otok i Hrvace opskrbljuju se vodom iz izvora Ruda-Kosinac, dok se Vrlika opskrbljuje iz izvora Cetine (Vukovića vrela). Na području LAG-a 81 % kućanstava priključeno je na sustav vodoopskrbe. Podatci o odvodnji za aglomeracije Sinj, Trilj i Vrliku poznati su, dok općine Otok i Hrvace nemaju izgrađen sustav odvodnje otpadnih voda. Duljina izgrađenosti sustava odvodnje na području LAG-a iznosi 41,5 km i ne zadovoljava potrebe jedinica lokalnih samouprava. Na području LAG-a 17 %[19] kućanstava priključeno je na sustav odvodnje.

1.2. Gospodarske značajke područja

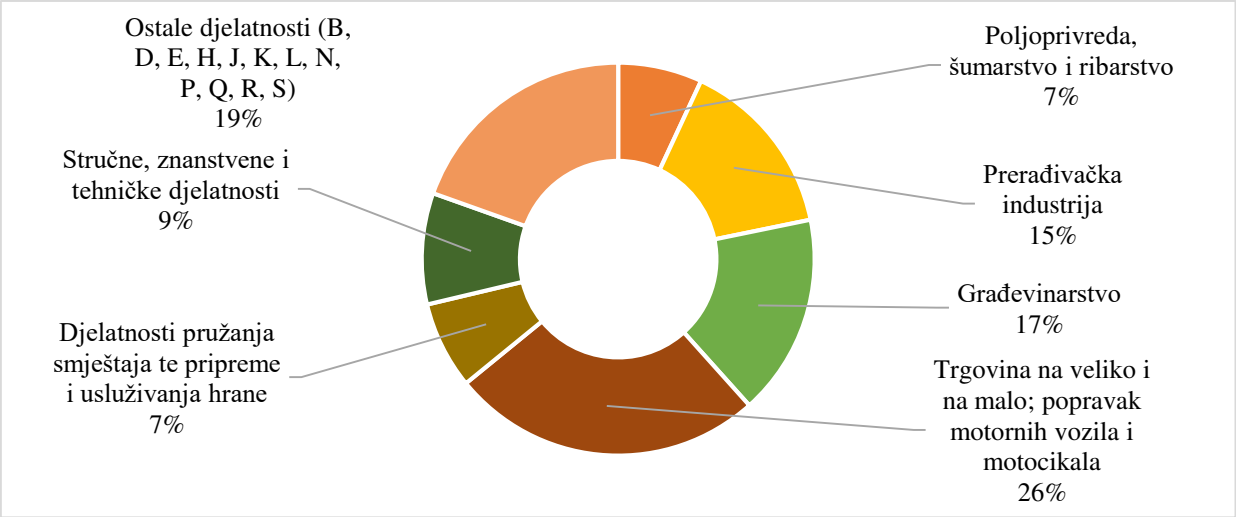
1.2.1. Poduzetništvo

Analiza subjekata

Trgovačka društva

Statistički podatci koji se odnose na gospodarstvo LAG-a „Cetinska krajina“ za 2014. g. ukazuju da je na tom području najzastupljenija djelatnost trgovine na veliko i na malo te popravka motornih vozila i motocikala s 26 %, građevinarstvo sa 17 %, prerađivačka industrija s 15 % te ostale djelatnosti (B, D, E, H, J, K, L, N, P, Q, R, S) s 19 %. Detaljni pregled najzastupljenijih djelatnosti na području LAG-a prikazan je u Prilogu XV ovoga dokumenta.

Grafikon 1: Struktura djelatnosti na području LAG-a „Cetinska krajina“

Izvor: FINA,2016.

Poduzetnici čije je sjedište na području LAG-a „Cetinska krajina“ registraciju poduzeća vrše u Gospodarskoj komori u Splitu. Na području LAG-a 2014. g. bila su registrirana 404 trgovačka društva s 2566 zaposlenih.[20] Prihodi poduzetnika s područja LAG-a u 2014. godini iznosili su 1 088 555,264 kn. Detaljna analiza trgovačkih društava na području LAG-a „Cetinska krajina“ prikazana je u prilozima VIII i IX ovoga dokumenta.

Tablica 4: Trgovačka društva na području LAG-a „Cetinska krajina“ (broj subjekata, broj zaposlenika, ukupni prihodi, neto dobit)

JLS	Broj subjekata	Broj zaposlenika	Ukupni prihodi (u kn)	Neto dobit (u kn)
Sinj	249	1599	683 537 000	27 714 000
Trilj	90	434	194 648 524	4 928 303
Vrlika	15	61	28 636 765	1 035 467
Otok	17	216	84 503 463	2 117 757

[19] Od 17 878 stanova za stalno stanovanje na sustav odvodnje spojeno je 3000 kućanstava.
[20] Izvor: FINA, 2015. i 2016. g.

JLS	Broj subjekata	Broj zaposlenika	Ukupni prihodi (u kn)	Neto dobit (u kn)
Hrvace	33	256	97 229 512	967 748
LAG „Cetinska krajina“	404	2566	1 088 555 264	36 763 275

Izvor: FINA, podatci za 2014.

Od ukupno 404 trgovačka društva u 2014. g., 261 ih je bilo registrirano kao malo poduzeće, 138 kao mikro poduzeće, a pet kao srednje poduzeće.

Tablica 5: Trgovačka društva prema veličini na području LAG-a „Cetinska krajina“, podatci za 2014.

Veličina trgovačkog društva	Sinj	Trilj	Vrlika	Otok	Hrvace	Ukupno
Mikro	-	83	14	13	28	138
Mala	246	6	1	4	4	261
Srednja	3	1	-	-	1	5
Velika	-	-	-	-	-	0
UKUPNO	249	90	15	17	33	

Izvor: FINA, 2015.

U 2014. godini najveći broj poslovnih subjekata odnosio se na društva s ograničenom odgovornošću (170), a najmanje na ustanove (18) i jednostavna društva s ograničenom odgovornošću (27). Detaljna analiza poslovnih subjekata prema pravno ustrojbenom obliku prikazana su u Prilogu VIII ovoga dokumenta.

Tablica 6: Broj trgovačkih društava prema pravno ustrojbenom obliku na području LAG-a „Cetinska krajina“, podatci za 2014. godinu

JLS	Društvo s ograničenom odgovornošću	Ustanova	Zadruga	Ostali obveznici poreza na dobit	Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću
Vrlika	12	0	3	0	0
Trilj	59	1	15	5	10
Hrvace	24	0	4	0	5
Sinj	65	17	40	20	10
Otok	10	0	2	3	2
Ukupno LAG	170	18	64	28	27

Izvor: FINA 2015., Grad Sinj

Obrti

Obrtnici čije je sjedište na području LAG-a „Cetinska krajina“ registraciju obrta vrše u Splitu. Prema podatcima Obrtnog registra na području LAG-a nalazi se 624 registrirana obrta. Iz tablice 7 može se uočiti da je na analiziranom području 99,52 % nepovlaštenih obrta te da 97,44 % subjekata svoju djelatnost obavlja tijekom cijele godine.

Tablica 7: Obrti s područja LAG-a „Cetinska krajina“

Kategorija	Sinj	Trilj	Hrvace	Otok	Vrlika	LAG
Sveukupan broj obrta	360	139	55	47	23	624
Broj subjekata koji djelatnost obavljaju cijelu godinu	355	132	53	45	23	608
Broj subjekata koji djelatnost obavljaju sezonski	5	7	2	2	0	16
Broj nepovlaštenih obrta	358	138	55	47	23	621
Broj povlaštenih obrta	2	1	0	0	0	3

Izvor: MINPO, Obrtni registar, 2016.

Zadruge

Prema podatcima FINA-e za 2014. godinu, na području LAG-a djelovale su 64 zadruge. Najviše ih je bilo registrirano u Sinju (40) i Trilju (15). U Općini Hrvace bile su registrirane četiri, u Gradu Vrlici tri, a u Općini Otok dvije zadruge.

1.2.2. Institucije i mjere za podršku poduzetništvu

Na području LAG-a „Cetinska krajina“ nalaze se četiri gospodarske, radne i/ili poslovne zone koje se prostiru na ukupnoj površini od 263 ha. Najveća je gospodarska zona **Kukuzovac** u Sinju ukupne površine od 157 ha. Od čvora Dugopolje na autocesti Zagreb-Split zona je udaljena oko

10 km i to u pravcu Sinja. U potpunosti je komunalno uređena i s nje je osiguran odvoz otpada na gradski deponij. Poduzetnici i investitori u zoni oslobođeni su od plaćanja komunalnog doprinosa. Trenutno u njoj boravi 11 tvrtki koje zapošljavaju 200 radnika. Radna zona **Kosore** u Gradu Vrlici prostire se na 16 ha. Od autoputa je udaljena 50 km, od željeznice 30 km, od zračne luke 80 km, a od morske luke 70 km. Poduzetnici koji posluju u ovoj zoni u potpunosti su oslobođeni plaćanja komunalnog doprinosa i komunalne naknade tri godine od početka proizvodnje. U radnoj zoni Kosore nalazi se šest pravnih subjekata s ukupno 15 zaposlenih. Proizvodno-uslužna gospodarska zona **Čaporice** u Gradu Trilju prostire se na površini od 40 ha, te broji 260 zaposlenih. U njoj je dostupna električna energija, voda te odvodnja i kanalizacija. Predviđene olakšice za poduzetnike koji obavljaju svoju djelatnost u ovoj gospodarskoj zoni uključuju oslobađanje plaćanja komunalnog doprinosa za proizvodne djelatnosti te mogućnost smanjenja obveze plaćanja komunalne naknade za čak 70 %. Poslovna zona **Vukove stine** u Općini Hrvace još je pretežito neizgrađena, a namijenjena je poslovnim, proizvodnim, prerađivačkim, trgovačkim, servisnim, skladišnim, komunalnim djelatnostima i ostalim pratećim sadržajima. Trenutno u zoni borave dvije tvrtke koje su tu izgradile svoje pogone. One zapošljavaju 25 radnika. **Institucije za podršku poduzetništvu** nalaze se u Vrlici i Sinju. Razvojna agencija Vrla pruža pomoć poduzetnicima s područja Grada Vrlike i ima jednog zaposlenika. Druga institucija Gospodarska zona Kukuzovac d.o.o., društvo za razvitak, izgradnju i upravljanje gospodarskom zonom pruža potporu poduzetnicima na području Grada Sinja. Ostale jedinice lokalne samouprave u sastavu LAG-a nemaju institucije za podršku poduzetništvu.

1.2.3. Poljoprivreda i ruralni razvoj

Poljoprivredna proizvodnja analiziranog područja orijentirana je uglavnom na Sinjsko i Hrvatačko polje. Na području LAG-a ukupna površina poljoprivrednog zemljišta iznosi 4560,37 ha koje koristi ukupno 1652 poljoprivrednih gospodarstava (PG-a)[21], što čini 15,31 % svih PG-ova na području Splitsko-dalmatinske županije. U tablici 8 prikazana je veličina površina PG-ova te njihov broj po jedinicama lokalne samouprave. Iz tablice je vidljivo da ukupna površina poljoprivrednog zemljišta na području LAG-a pokriva 21,85 % poljoprivrednog zemljišta u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Tablica 8: Poljoprivredno zemljište u ARKOD-u prema vrsti uporabe i broju poljoprivrednih gospodarstava u Splitsko-dalmatinskoj županiji i LAG-u na dan 21. prosinca 2015. godine

Područje	Ukupna površina (u ha)	Ukupan broj PG-ova
Sinj	1221,36	764
Trilj	2180,49	293
Vrlika	526,73	173
Otok	287,54	164
Hrvace	344,25	258
LAG „Cetinska krajina“	4560,37	1652
Splitsko-dalmatinska županija	20 867,05	10 685

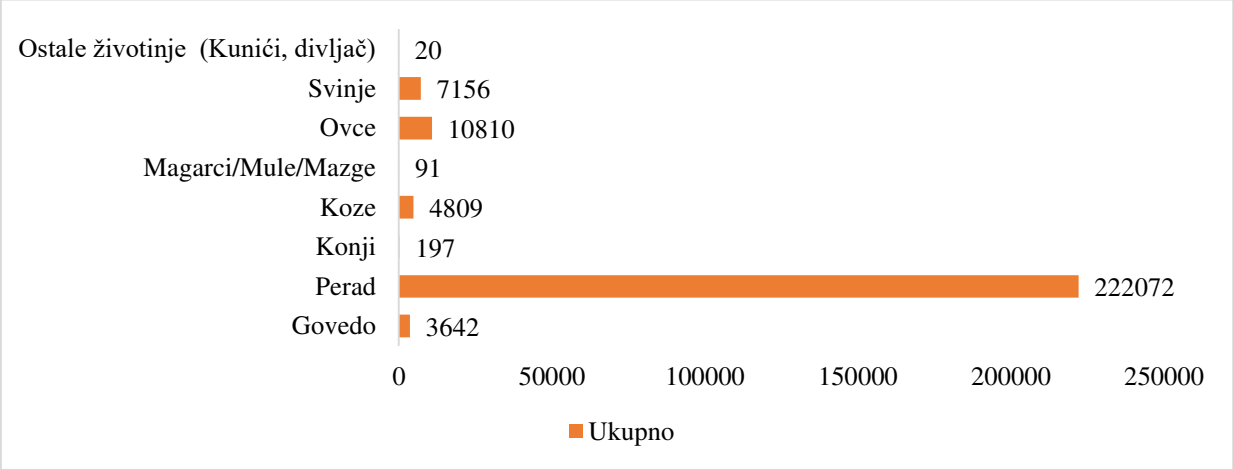
Izvor: APPRRR

Pregledom statistike koja se odnosi na stručnu spremu nositelja i članova poljoprivrednog gospodarstva (koji se nalaze i registrirani su na području jedinica lokalne samouprave koje su u sastavu LAG-a) može se zaključiti da najveći broj nositelja i članova ima završenu srednju školu (621), zatim nezavršenu osnovnu školu (309), a 294 ih ima završenu jedino osnovnu školu. Samo 28 nositelja i članova poljoprivrednih gospodarstava ima završen fakultet. Prema podatcima Agencije za plaćanja u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju na dan 14. prosinca 2015. g. na području LAG-a uzgojem stoke bavilo se 868 PG-ova, što iznosi 30 %[22] PG-ova Splitsko-dalmatinske županije. U Cetinskoj krajini najviše se uzgaja perad (222 072 kljuna), ovce (10 810 grla), svinje (7156 grla), koze (4809 grla) i goveda (3642 grla).

[21] Izvor: APPRRR na dan 21. prosinca 2015. godine

[22] Broj poljoprivrednih gospodarstava koji se bave uzgojem stoke

Grafikon 2: Brojčano stanje stoke i peradi na području LAG-a „Cetinska krajina“

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, 2016.

Pregledom dostupnih statističkih podataka uočeno je da se najviše poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a registriralo za proizvodnju povrća, voća i vinove loze.[23] Njih 713 registrirano je za proizvodnju povrća, 188 za proizvodnju voća, dok se na 146 PG-ova uzgaja vinova loza. Osim prethodno navedenih kultura velik broj PG-ova na području LAG-a bavi se proizvodnjom žitarica, ljekovitog bilja i cvijeća. Cetinska krajina poznata je po uzgoju pčela i proizvodnji meda. Područje broji 75 poljoprivrednih gospodarstava koje se bave uzgojem pčela, a sveukupno imaju 4245 košnica.

Tablica 9: Broj košnica i pčelara na području LAG-a iz Upisnika poljoprivrednika na dan 14. prosinca 2015. godine

Područje	Broj košnica	Broj PG-ova
Hrvace	806	12
Otok	390	10
Sinj	2405	37
Trilj	447	12
Vrlika	197	4
LAG „Cetinska krajina“	4245	75

Izvor: APPRRR, 2015.

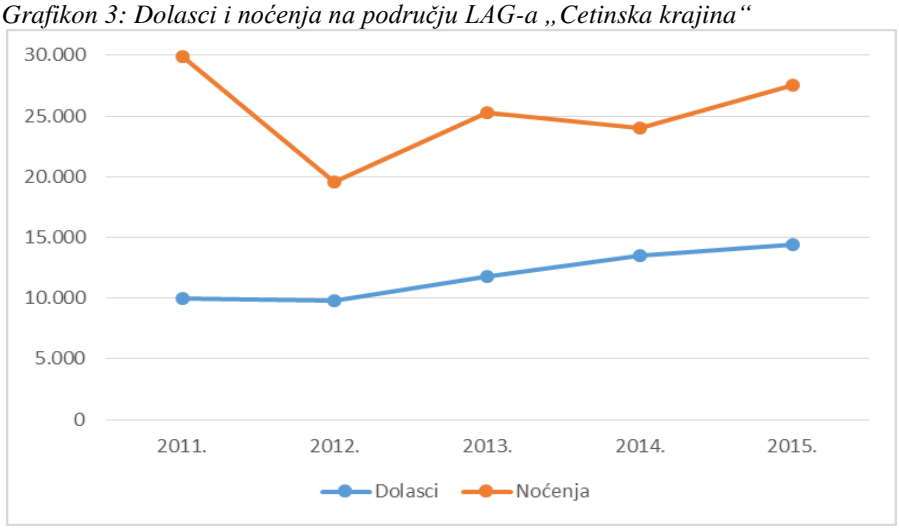
Prema podatcima Uprave za ribarstvo u Općini Otok i Gradu Trilju uzgaja se slatkovodna riba pastrva. Od 2011. do 2014. godine vidljiv je pad njene proizvodnje za 98 %.[24]

1.2.4. Turizam

Na analiziranom području postoji izuzetan potencijal za razvoj turizma koji se temelji na prirodnim bogatstvima i kulturno-povijesnoj baštini. Područje pokrivaju tri turističke zajednice (TZ Sinj[25], TZ Trilj i TZ Vrlika). Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku 2015. godine na području LAG-a ostvareno je 14 368 turističkih dolazaka i 27 576, turističkih noćenja.[26] Pregledom grafikona 3 uočen je porast dolazaka turista, dok je broj njihovih noćenja bio promjenjiv. Najveći broj noćenja zabilježen je 2011. godine (29 887 osoba). Najveći broj dolazaka turista zabilježen je 2015. godine (14 368 gostiju).

[23] http://www.apprrr.hr/statistika-2015-1743.aspx
[24] Ukupna proizvodnja pastrve 2011. godine iznosila je 1450,2 tone, dok je u 2014. godini zabilježen pad proizvodnje na 16,8 tona.
[25] TZ Sinj radi na promicanju i unaprjeđenju turizma Grada Sinja i Općine Hrvace.
[26] Podatci se odnose samo na gradove Sinj i Trilj, jer su za Vrliku bili nedostupni.

Grafikon 3: Dolasci i noćenja na području LAG-a „Cetinska krajina“

Izvor: www.dzs.hr

U strukturi smještaja dominiraju kapaciteti kategorizirani s 3* i ukupno ih ima 43, od čega se 74,42 % odnosi na turističke apartmane[27]. U kategoriji privatnih soba ima samo jedan najniže (2*) i jedan najviše (5*) kategoriziran smještajni kapacitet. Broj se ležajeva u 2015. godini povećao za 2 % u odnosu na 2011. godinu, dok se broj noćenja u istom razdoblju smanjio za 7,73 %. Broj ugostiteljskih objekata na području LAG-a u promatranom se razdoblje povećao za 48 %, a prema kategoriji objekata tu prevladavaju restorani i objekti koji pružaju usluge cateringa. Turističku ponudu upotpunjuju dvije vinske ceste ukupne duljine 18 km. U središtu LAG-a nalazi se jedan kongresni centar sa 150 mjesta. Za turiste motivirane kulturnom ponudom postoji mnoštvo lokaliteta za posjet, jer se na području LAG-a nalazi ukupno 76 kulturnih dobara. Kao dio turističke ponude treba spomenuti i 27 manifestacija koje se održavaju u pet jedinica lokalne samouprave koje su članice LAG-a. Ljubitelji cikloturizma imaju na raspolaganju 13 ruta koje prolaze kroz Grad Vrliku, Sinj, Trilj i okolna mjesta, a osim toga posjetitelji se mogu okušati u bogatoj ponudi sportskog turizma (rafting ponudi, kajakingu, lovu, ribolovu i ostalim adrenalinskim sportovima). Na području LAG-a postoje četiri kupališta smještena na Cetini. Akumulacijsko jezero Peruča na rijeci Cetini nastalo je izgradnjom 56 m visoke brane u blizini sela Donji Bitelić, za potrebe HE Peruča. Tom prigodom potopljena su neka naselja i manastir Draganić sagrađen 1395. godine. Jezero predstavlja raj za sportove na vodi, posebno za veslanje. Grad Vrlika je u sklopu projekta „Od jezera do jezera – zeleni turizam” izgradio veslački centar na zemljišnom prostoru od 6 ha na kojem se nalaze hangari za smještaj čamaca, glavni i pomoćni pontoni s opremom za spuštanje čamaca te pristupni asfaltni put. U Sinju se nalazi jedno od najznačajnijih marijanskih svetišta Hrvatske, a 15. kolovoza organizira se tradicionalna proslava u čast Velike Gospe. Svetište svake godine privuče na tisuće vjernika i izletnika koji posjetom zadovoljavaju duhovne, kulturne i sociološke potrebe. Međunarodnim projektom *Staza Gospi Sinjskoj* unaprijedila se turistička ponuda utemeljena na vjerskom turizmu. Projekt je rezultirao izgradnjom instalacija infrastrukture za obnovu staze duge 150 km koja se proteže od Grada Solina do Općine Prozor-Rama u Bosni i Hercegovini, a na području LAG-a postavljeno je 6 od ukupno 21 kontrolne točke. Na području LAG-a nalaze se tri turistička informativna centra u kojima turisti mogu dobiti informacije o turističkoj ponudi područja.

[27] Podatci za 2015. godinu

1.2.5. Tržište rada

Zaposleni

U tablici 10 prikazana je struktura registriranih zaposlenih osoba prema području djelatnosti. Broj zaposlenika dominira u građevinarstvu, prerađivačkoj industriji te u djelatnosti javne uprave i obrane te obaveznom socijalnom osiguranju.

Tablica 10: Zaposleni prema području djelatnosti na području LAG-a „Cetinska krajina"

Područje djelatnosti	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i više	Ukupno po djelatnosti
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1	10	19	25	31	44	36	30	38	19	38	291
B Rudarstvo i vađenje	1	5	9	4	3	4	9	12	3	1	1	52
C Prerađivačka industrija	11	126	238	305	230	223	256	184	89	28	6	1696
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	2	13	9	25	33	37	36	43	35	0	233
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	0	2	13	9	25	33	37	36	43	35	0	233
F Građevinarstvo	23	167	265	255	230	179	209	234	141	49	2	1754
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	6	51	50	29	12	16	26	13	3	0	206
L Poslovanje nekretninama	0	2	2	3	1	0	1	2	2	0	0	13
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	0	16	41	49	25	29	28	25	17	11	1	242
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1	14	31	40	34	40	52	26	14	4	0	256
O Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	11	127	179	166	248	214	172	109	74	32	3	1335
P Obrazovanje	0	13	112	69	91	100	150	143	84	114	3	879
Nepoznato	2	1	5	6	7	2	0	6	4	3	1	37
UKUPNO	50	491	978	990	979	913	1003	869	565	334	55	

Izvor: www.dzs.hr, Popis 2011.

U nastavku dokumenta prikazani su izvori financiranja stanovništva[28]. Iz dostupnih podataka može se uočiti kako čak 51,68 % stanovništva nema registriran izvor prihoda. Sljedeća kategorija po brojnosti su stanovnici s prihodima od stalnog rada (39,95 % stanovništva) te stanovnici kojima je prihod starosna mirovina (12,56 % stanovništva).

Tablica 11: Izvori financiranja stanovništva s područja LAG-a „Cetinska krajina“

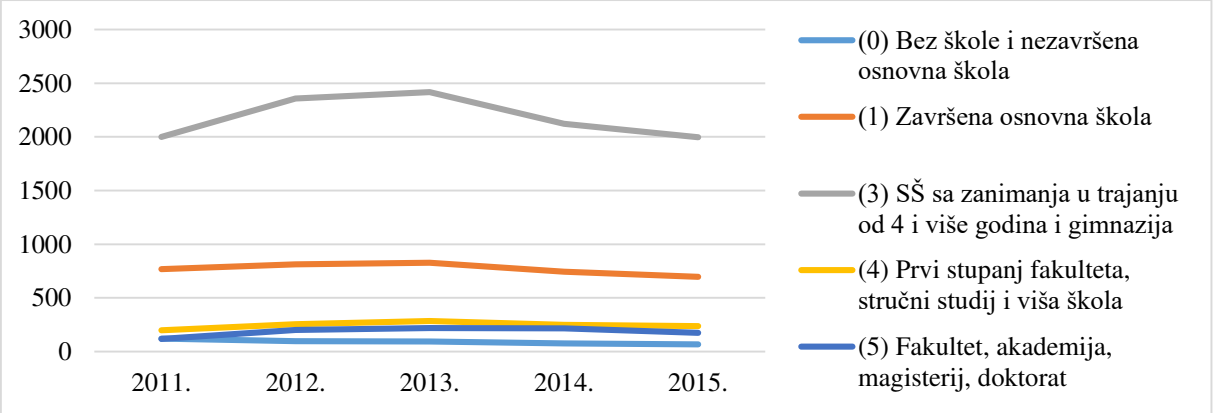
Glavni izvori sredstava za život	svi	muškarci	žene
Ukupni broj stanovnika	45 203	22 643	22 560
Prihodi od stalnog rada	11 334	7066	4268
Prihodi od povremenog rada	621	319	302
Prihodi od poljoprivrede	260	166	94
Starosna mirovina	4455	2316	2139
Povremena potpora drugih	453	211	242
Bez prihoda	18 330	7986	10 344
Nepoznato	18	10	8

Izvor: www.dzs.hr

Nezaposleni

Prema statističkom izvješću Državnog zavoda za statistiku 2015. g. na području LAG-a bila je nezaposlena 4741 osoba (40,98 % muškaraca i 59,02 % žena). Ako se promatra broj nezaposlenih osoba prema stupnju obrazovanja, može se uočiti kako je 2015. g. najmanje nezaposlenih bilo s nezavršenom osnovnom školom i bez škole (67 osoba). Najveći broj nezaposlenih imao je završenu srednju školu do tri godine ili je bio osposobljen za KV[29] i VKV[30] radnika (2374 osoba). Njih po brojnosti slijede osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja u trajanju od četiri i više godina te osobe sa završenom gimnazijom (1997 osoba).

Grafikon 4: Broj registriranih nezaposlenih osoba prema stupnju obrazovanja na području LAG-a „Cetinska krajina“

Izvor: www.dzs.hr

Korisnici mirovinskog osiguranja

Prema HZMO-u[31] na području LAG-a 2015. godine bilo je registrirano 8920 korisnika mirovina i 2118 korisnika mirovina Hrvatske vojske i hrvatskih branitelja. S druge strane, na analiziranom području bilo je 6955 osiguranika. Najviše ih je bilo osigurano kao radnika kod pravnih osoba (4951), dok je najmanje bilo poljoprivrednika (109) kao i osiguranika zaposlenih kod međunarodnih organizacija u inozemstvu (1).

1.3. Demografske i socijalne značajke područja

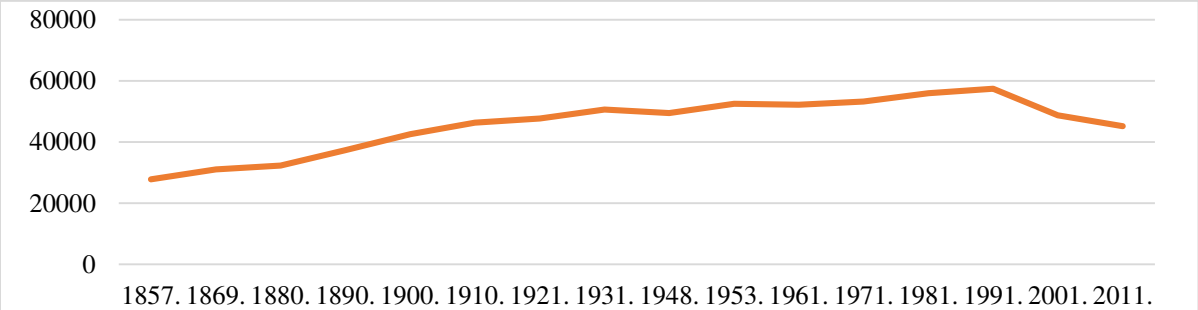
1.3.1. Demografska analiza

Prema Popisu 2011. na području jedinica lokalne samouprave koje se danas nalaze u sastavu LAG-a živi 45 203 stanovnika. Ako se promatra broj stanovnika tijekom vremena, može se uočiti trend

[28] Izvori financiranja stanovništva su prihodi od stalnog rada, prihodi od povremenog rada, starosna mirovina, ostale mirovine, prihodi od imovine, socijalne naknade, ostali prihodi i povremene potpore drugih.
[29] KV označava kvalificiranog radnika prema stručnoj spremi.
[30] VKV je oznaka za visoko kvalificiranog radnika.
[31] HZMO je skraćenica za Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.

rasta od prvog službenog popisa 1857. godine. Najveći broj stanovnika na analiziranom području zabilježen je 1991. godine (57 370), nakon čega je zabilježen uzastopni pad tijekom sljedećih popisa stanovništva. Prema popisu iz 2011. g. prosječna gustoća naseljenosti na području LAG-a je 45,63 st./km^2.

Grafikon 5: Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

Izvor:www.dzs.hr

Prema Popisu stanovništva 2001. godine koeficijent prosječne starosti na području LAG-a iznosio je 38,62 godine, a na sljedećem Popisu 2011. zabilježeno je starenje stanovništva jer se koeficijent starosti povećao na 41,2 godine. Na temelju podataka iz 2011. godine najveći broj stanovnika LAG-a broji Grad Sinj (24 826), dok najmanje stanovnika ima u Gradu Vrlici (2177). Iz istih izvora evidentno je da na analiziranom području obitava 65,74 % radno sposobnog stanovništva (15-64 godine). Detaljna analiza (ne)zaposlenosti radno sposobnog stanovništva na području LAG-a prikazana je u poglavlju 1.2.5. Tržište rada. Od 2011. do 2013. godine vidljiv je negativan prirodni prirast stanovništva u svim jedinicama lokalne samouprave na području LAG-a, osim u Gradu Sinju koji je imao pozitivni prirast u 2011. i 2012. godini, nakon čega se 2013. godine pridružio ostalim jedinicama lokalne samouprave s negativnim prirodnim prirastom od 5 %. Iz službenih podataka moguće je zaključiti kako većinu stanovništva po narodnosti čine Hrvati. Prema Popisu 2011. od sveukupnog broja stanovnika LAG-a samo je 1 % nacionalnih manjina. Pregledom migracijskih obilježja može se uočiti kako se najveći broj stanovnika iselio u ostale županije Republike Hrvatske, a najmanje u inozemstvo. Migracijski saldo LAG-a je negativan s obzirom da je trend iseljavanja veći od trenda doseljavanja. U 2011. godini broj ukupno odseljenih povećan je za 94 stanovnika, dok je ukupan broj stanovnika koji su doseljeni na područje LAG-a smanjen za 23 stanovnika, čime se ukupni migracijski saldo znatno produbio.

1.3.2. Socijalna skrb

Brigu o socijalno osjetljivim skupinama s područja LAG-a vode tri ustanove za socijalnu skrb. U Vrlici se nalazi Centar za rehabilitaciju „Fra Ante Sekelez“ koji brine o osobama s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima. U Centru trenutno boravi 176 osoba o kojima se brine 116 zaposlenika[32]. Obiteljski dom za starije i nemoćne osobe „Denis Paleško“ i „Marija Norac Kevo“ nalaze se u Sinju. Podatci o broju korisnika i zaposlenika ovih ustanova nisu bili dostupni. Prema evidencijama Centra za socijalnu skrb Sinj broj korisnika socijalne skrbi na području LAG-a u 2015. godini u usporedbi s podatcima iz prethodne godine bilježi porast korisnika. Od 2011. do 2015. godine najveći broj korisnika socijalne skrbi bili su korisnici doplataka za pomoć i njegu, a najmanje je bilo korisnika naknade povezane s obrazovanjem.

1.3.3. Odgoj i obrazovanje

Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku u odgojnoj 2013./2014. godini na području LAG-a nalazilo se 13 vrtića i njihovih podružnica. Godine 2011./2012. u vrtiće je bilo upisano 1248 djece, a 2013./2014. g. njih 1311. Iz toga se može zaključiti da je u jednoj godini zabilježeno povećanje broja vrtićke djece za 4,81 %. U 2013./2014. godini o njima je skrbilo 147 zaposlenika vrtića. Na području LAG-a nalazi se 11 osnovnih škola i njihove 23 podružnice. U škole na području LAG-a 2011./2012. godine bilo je upisano 4818 učenika, dok je u 2013./2014. godini taj

[32] Izvor na dan 31. prosinca 2015. godine

broj pao na 4476 učenika. U školskoj 2013./2014 godini na području LAG-a u osnovnim je školama radilo 412 osoba. Na analiziranom području nalaze se četiri srednje škole od kojih dvije nude gimnazijsko obrazovanje, jedna strukovno i jedna tehničko-industrijsko obrazovanje. Sve se srednje škole nalaze u Sinju. U 2013./2014. godini u srednje se škole upisalo 1994 učenika, dok je u 2011./2012. godini taj broj iznosio 1832, što predstavlja povećanje upisane djece za 8,12 %. Školske 2013./2014. godine srednje škole na analiziranom području brojale su 200 zaposlenika. Uz redovno osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje stanovnicima LAG-a omogućeno je i cjeloživotno obrazovanje u dvama ustanovama u Sinju. Javna ustanova za visokoškolsko obrazovanje ne postoji na prostoru koje obuhvaća LAG „Cetinska krajina". Učenici srednjih škola s područja LAG-a svoje obrazovanje moraju nastaviti u većim gradskim središtima Republike Hrvatske.

1.3.4. Kultura i zaštita kulturne baštine

Kulturna baština analiziranog područja obuhvaća 76 kulturnih dobara iz Registra kulturnih dobara koja su navedena u Prilogu VI ovoga dokumenta. Na području LAG-a „Cetinska krajina" nalazi se ukupno 13 knjižnica. Čak sedam osnovnih škola raspolaže vlastitom knjižnicom: tri u Sinju (OŠ Fra Pavla Vučkovića, OŠ Ivana Lovrića i OŠ Marka Marulića), OŠ Milana Begovića u Vrlici, OŠ Trilj u Trilju, OŠ Kamešnica u Otoku i OŠ Dinka Šimunovića u Hrvacama. Srednja strukovna škola bana Josipa Jelačića, Opća gimnazija Dinka Šimunovića i Franjevačka klasična gimnazija u Gradu Sinju, također imaju vlastitu knjižnicu. U svim navedenim naseljima postoje gradske knjižnice, izuzev u Hrvacama i Otoku. Na području LAG-a „Cetinska krajina" postoje četiri muzeja i jedna galerija. U muzejima i galerijama evidentirano je 14 zbirki te 14 519 eksponata. Kulturnu sliku analiziranog područja upotpunjuje Sinjsko pučko kazalište. Časopisi koji se izdaju u jedinicama lokalne samouprave koje su članice LAG-a su *Cetinska vrila*, glasilo ogranka Matice hrvatske u Sinju te *Prozor*, glasnik Vrličana. Na području LAG-a postoji jedno kino, Gradsko kino Sinj.

1.3.5. Manifestacije

Najpoznatija je manifestacija Sinjska alka - natjecanje konjanika u gađanju alke kopljem, koja se održava svake godine u prvoj polovini kolovoza, u spomen pobjede nad Osmanskim Carstvom 1715. godine. Od 2012. godine u Gradu Sinju održava se biciklijada *Do izvora Cetine* u kojoj je 2015. godine sudjelovalo preko 300 sudionika iz Hrvatske i susjedne BiH. U Sinju se svake godine 15. kolovoza obilježava blagdan Velike Gospe, kada u marijansko svetište Gospe Sinjske pristiže tisuće vjernika. Između Božića i Uskrsa na području Cetinske krajine obilježavaju se poklade, koje se kroz *Smotru seoskih mačkara* održavaju i čuvaju kao vrijedan običaj cetinskog kraja. Ostale manifestacije na području Grada Sinja su *Nacionalni sajam pršuta i trajnih suhomesnatih proizvoda*, *Utakmica Delmata i Rimljana*, *Gljevstok*, *Klape Gospi Sinjskoj*, *Memorijalni koncert Branimir Vugdelija*, *Mikrofon je vaš*, *Večer viteštva i folklora*, *Kašetarnica*, *Sinjski amaterski rock susret* te *Sinj Air Show*. U Vrlici se održavaju razne manifestacije poput *Vrličkog ljeta – Dani Milana Begovića*, *Obreda čuvanja Isusova groba*, *Mačkara*, *Veslačke mini kup regate* te gastronomskih manifestacija, među kojima je i *Natjecanje u spremanju gulaša* te *Svjetsko prvenstvo u pečenju uštipaka* koje se održava od 2014. godine. Grad Trilj, također, nudi niz manifestacija među kojima se mora istaknuti *Triljska biciklijada* koja se organizira u svrhu promocije biciklističkih i pješačkih staza triljskog kraja, zatim *Utrka cetinskih lađa u Trilju*, *Kulturno ljeto Dani Sv. Mihovila*, *Zelena čistka* te *Sajam Agro Arca*. Od 2008. godine organizira se *Rafting natjecanje na Cetini*. Prigodnim se programom obilježava i pučka fešta - *Triljska noć* te blagdan Gospe Karmelske. Na području Grada Trilja u mjestu Tijarica održava se manifestacija *Dani komina, pure i bronzina*.

1.3.6. Zdravstvo

Zdravstvene usluge na području LAG-a pružaju se u sklopu Doma zdravlja (DZ) Sinj i to na razini primarne, sekundarne i bolničke zdravstvene zaštite. Primarna se zdravstvena zaštita provodi kroz obiteljsku medicinu, pedijatriju, ginekologiju, dentalnu medicinu, patronažnu službu, medicinu

rada i laboratorijsku dijagnostiku. Odjeli unutar Doma zdravlja u kojima se pružaju usluge sekundarne i bolničke zdravstvene zaštite su rodilište, odjel za hemodijalizu, fizikalnu terapiju, radiologiju, oftalmologiju, laboratorij i stacionar. U tablici 12 prikazani su odjeli Doma zdravlja.

Tablica 12: Odjeli Doma zdravlja na području LAG-a „Cetinska krajina"

Područje	Obiteljska medicina	Pedijatrija	Ginekologija	Dentalna medicina	Medicina rada	Patronažna služba
Sinj		x	x	X		x
Vrlika	x			X		x
Trilj	x			X		x
Otok				X		x
Hrvace						x

Izvor: Dom zdravlja Splitsko-dalmatinske županije

Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku 2013. godine zabilježeno je 504 smrtnih slučajeva na području LAG-a. Kod uzroka smrti može se reći da stanovnici analiziranog područja ne odstupaju od županijskog, ali ni hrvatskog prosjeka pa su najčešći uzroci njihovih smrti bile bolesti cirkulacijskog sustava (266 osoba), a nakon njih novotvorevine (124 osobe).

1.3.7. Sport i rekreacija

Na području LAG-a djeluju 72 sportske udruge. Za sportske aktivnosti koristi se nedovoljan broj objekata, a najviše ih je koncentrirano u Sinju. Na području LAG-a nalazi se jedna ustanova za upravljanje športskim objektima *Česma* smještena u Vrlici. U Gradu Sinju djeluje Zajednica sportskih udruga. Sportski objekti na području LAG-a „Cetinska krajina" su: stadioni, boćališta, sportske dvorane i bazen. U Cetinskoj krajini nalazi se i hipodrom, sportska zračna luka te infrastruktura za sportsku rekreaciju poput biciklističkih, planinarskih i konjičkih staza.

1.3.8. Mjere zaštite ljudi i imovine

Područje koje obuhvaća LAG-a „Cetinska krajina" u sastavu je Policijske uprave Splitsko-dalmatinske, Policijske postaje (PP) Sinj. Teritorijalna nadležnost PP-a Sinj obuhvaća svih pet jedinica lokalne samouprave koje se nalaze u LAG-u: gradove Sinj, Vrliku i Trilj te općine Hrvace i Otok. Na području PP-a Sinj nalaze se administrativna središta jedinica lokalne samouprave i državne uprave, Općinski sud u Sinju i Općinsko državno odvjetništvo u Sinju. Policijska postaja Sinj na području svoje teritorijalne nadležnosti obavlja poslove temeljne, prometne i kriminalističke policije te upravne poslove (prijave promjene prebivališta i boravišta, izdavanje osobnih iskaznica, putovnica, prometnih i vozačkih dozvola, rješavanja statusnih pitanja stranaca, državljanstva i dr.). Na području LAG-a postoji jedno dobrovoljno vatrogasno društvo koje se sastoji od tri vatrogasne postrojbe (Sinj, Trilj i Vrlika). Dobrovoljno vatrogasno društvo Grada Sinja odgovorno je za protupožarnu zaštitu na području Grada Sinja, općina Hrvace i Otok te kao stožerna vatrogasna postrojba za Cetinsku krajinu za gradove Trilj i Vrliku.

Tablica 13: Intervencije DVD-a Sinj[33]

Vrsta intervencije	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2011.-2015.	%[34]
Tehnička	63	104	83	87	72	668	12,78 %
Građanski objekti	34	35	40	36	28	314	6,01 %
Otvoreni prostor	375	400	168	81	329	2685	51,36 %
Ostalo	196	403	160	136	160	1561	29,86 %
Ukupno	668	942	451	340	589	5228	

Izvor: http://www.dvd-sinj.hr/

DVD Sinj je 2015. godine imao 589 intervencija. Iz dostupnih podataka vidljivo je da je broj intervencija u 2015. godini smanjen za 12 % u odnosu na 2011. godinu. Zbog velikog broja intervencija, opsega područja koje obuhvaća DVD i potrebe za dodatnim profesionaliziranjem

[33] Broj intervencija obuhvaća i intervencije na području Općine Dicmo za koju je, također, nadležan DVD Sinj.

[34] Postotak u ukupnim intervencijama od 2011. do 2015. godine

vatrogasne službe, Grad Sinj je 2014. godine usvojio prijedlog o osnivanju Javne vatrogasne postrojbe grada Sinja.[35]

1.3.9. Stanovanje i javne zgrade

Prema podatcima Popisa stanovništva iz 2011. godine napravljena je analiza stanovanja što je prikazano u tablici 14.

Tablica 14: Stanovanje i javne zgrade na području LAG-a „Cetinska krajina"

Područje	Stanovi za stalno stanovanje	Stanovi koji se koriste povremeno	Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost	Površina u m^2
Sinj	9183	33	29	757 662
Trilj	3784	346	2	340 471
Hrvace	1668	219	0	142 774
Otok	2027	59	3	184 181
Vrlika	1216	166	1	99 157
LAG	17 878	823	35	1 524 245

Izvor: www.dzs.hr

Prema podatcima Popisa stanovništva iz 2011. ukupna površina stanova i stambenih kuća iznosi 1 524 245 m^2, što čini 8,34 % ukupne površine stanova i stambenih kuća u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Od ukupnog broja stanova i stambenih kuća, njih 95 % koristi se za stalno stanovanje, dok se preostalih 5 % koristi za obavljanje djelatnosti (iznajmljivanje turistima i ostale djelatnosti), odmor i rekreaciju te u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi. Prosječna površina stana na području LAG-a „Cetinska krajina" je 81,35 m^2 što je gotovo jednako prosječnoj veličini stana u Splitsko-dalmatinskoj županiji (81,95 m^2).

1.3.10. Institucije regionalne i lokalne samouprave

Područje LAG-a „Cetinska krajina" obuhvaća tri grada i dvije općine koje broje ukupno 84 zaposlenika u 2015. godini.

Tablica 15: Broj zaposlenika Jedinica lokalne samouprave koji se nalaze na području LAG-a „Cetinska krajina"

		Sinj	Vrlika	Trilj	Hrvace	Otok	Ukupno
Broj zaposlenika u JLS-u po godinama	2011.	47	7	12	7	8	81
	2012.	48	7	12	7	8	82
	2013.	48	7	12	7	8	82
	2014.	48	7	13	7	8	83
	2015.	48	7	14	7	8	84

Izvor: Jedinice lokalne samouprave

Na području LAG-a „Cetinska krajina" postoji 53 mjesnih odbora koji su osnovani kao oblici mjesne samouprave radi ostvarivanja neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima. Najveći broj mjesnih odbora se nalazi u Gradu Trilju (20 mjesnih odbora), dok ih je najmanje u Općini otok (4 mjesna odbora).

Sve potrebe jedinica lokalne samouprave koje se nalaze u sastavu LAG-a financiraju se iz proračuna, kojim su definirani svi prihodi i primici, rashodi i izdaci, njihova namjena i dinamika. Proračun je svojevrsni vodič za upravljanje jedinicom lokalne samouprave, jer predstavlja tekuću razradu strateških dokumenata i njihov financijski izraz. U nastavku je dan tablični prikaz Prihoda i Rashoda jedinica lokalne samouprave na području LAG-a „Cetinska krajina".

Tablica 16: Prikaz prihoda i rashoda JLS-ova na području LAG-a "Cetinska krajina"

	2015.		
	Prihodi	Rashodi	Razlika
Sinj	52.900.000,00	53.200.000,00	-300.000,00
Trilj	32.385.000,00	31.585.000,00	800.000,00
Vrlika	22.332.750,00	21.494.750,00	838.000,00

[35] Izvor: Strategija Grada Sinja

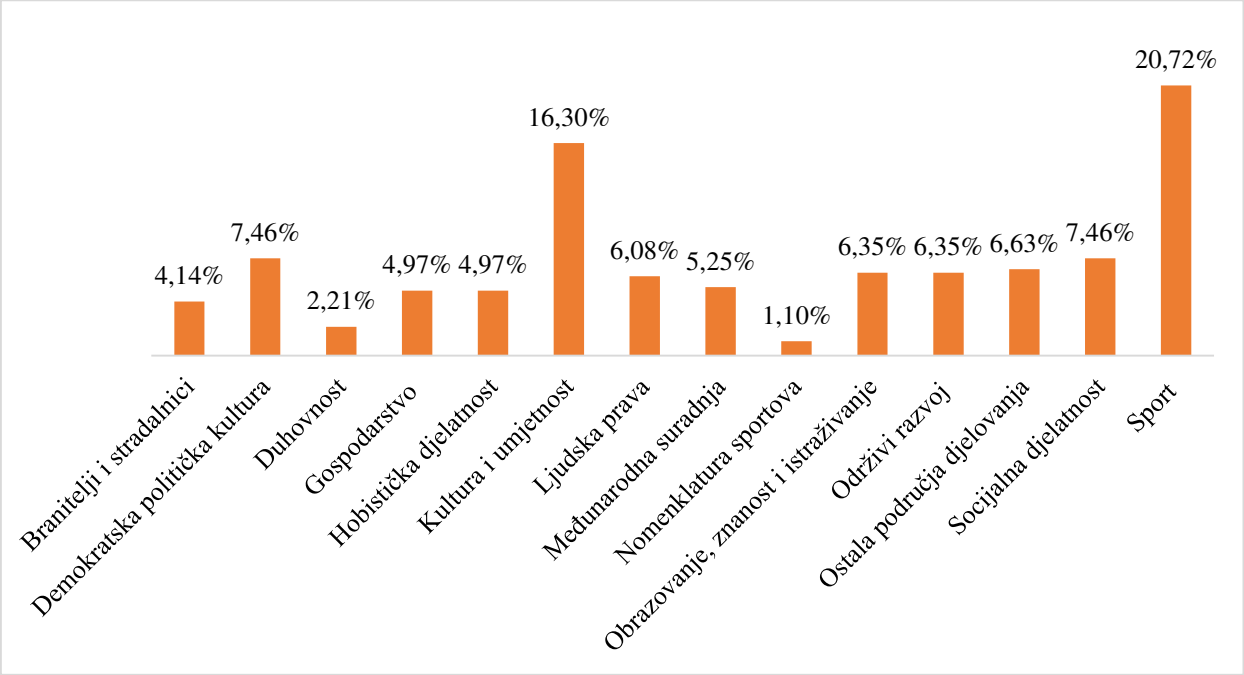
Otok	12.160.000,00	9.800.000,00	2.360.000,00
Hrvace	14.000.000,00	14.000.000,00	0,00
Ukupno LAG	133.777.750,00	130.079.750,00	3.698.000,00

Izvor: JLS-ovi LAG-a „Cetinska krajina“

1.3.11. Civilno društvo

Prema podatcima Ministarstva uprave, aktivne su 358 udruge različitog područja djelovanja. Udruge koje se nalaze na području LAG-a posvećene su raznim skupinama - djeci, mladima, osobama s invaliditetom, mladim obiteljima, osobama treće životne dobi i svima ostalima koji sudjeluju u životu zajednice. Najveći broj udruga, njih 75, povezuju aktivan i zdrav sportski život (sportske udruge) stanovnika LAG-a „Cetinska krajina“. Uz sportske udruge najbrojnije su udruge koje potiču unapređenje kulture življenja, posebno mladih, te promoviranje kulturno-umjetničkih sadržaja (59 udruga).

Grafikon 6: Postotak zastupljenosti udruga po područjima djelovanja na području LAG-a „Cetinska krajina“[36]

Izvor: Ministarstvo uprave

[36] Ukupni broj udruga iz Registra udruga ne podudara se s brojem udruga prema području djelovanja zato što udruge mogu biti registrirane za više djelatnosti.

2. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

2.1.Snage, slabosti, prilike i prijetnje područja LAG-a

SNAGE	SLABOSTI
✓ *povoljni klimatski uvjeti za poljoprivredu i stočarstvo* ✓ *obilje nezagađenih voda* ✓ *raspoloživost velikih površina poljoprivrednog zemljišta* ✓ *raspoloživost površina za stočarstvo, šumarstvo i uzgoj ljekovitog bilja* ✓ *bogato nasljeđe proizvodnje kvalitetnih proizvoda u poljoprivredi i stočarstvu* ✓ *raspoloživost vodnih resursa za uzgoj slatkovodne ribe* ✓ *značajan broj registriranih PG-ova na području LAG-a „Cetinska krajina“* ✓ *bogato povijesno i kulturno nasljeđe područja LAG-a „Cetinska krajina“* ✓ *postojanje infrastrukture za razvoj poduzetništva (četiri poduzetničke zone)* ✓ *visoka razina očuvanosti okoliša* ✓ *jaka tradicija uzgoja konja i konjičkog sporta* ✓ *postojanje tržišno konkurentnih poduzeća iz sektora drvne industrije* ✓ *postojanje agrozone na području LAG-a za razvijanje kompetencija u poljoprivredi i stočarstvu* ✓ *dugogodišnja tradicija održavanja tradicionalnog Sajma pršuta u Sinju i razvijanje pršutarstva kao jake proizvodne grane* ✓ *porast tradicionalne proizvodnje organske hrane na području LAG-a „Cetinska krajina“* ✓ *osjećaj zajedničkog lokalnog identiteta* ✓ *širok raspon mogućnosti za razvoj aktivnog turizma*	✓ *negativni demografski trendovi na području LAG-a* ✓ *nedostatak perspektive za populaciju mladih* ✓ *nepopunjenost poduzetničkih zona: posljedica lošeg upravljanja, nedostatka kvalitetne institucionalne podrške na razini jedinica lokalne samouprave koje se nalaze na području LAG-a te nedostatka poduzetničke inicijative* ✓ *neprepoznavanje važnosti poduzetnika i poduzetništva za lokalni razvoj* ✓ *nepostojanje stručnih analiza o proizvodnji novih tržišno unosnih poljoprivrednih kultura na lokalnoj razini* ✓ *zastarjela mehanizacija u poljoprivredi* ✓ *ne umreženost proizvođača* ✓ *nepostojanje distribucijskih kanala za lokalne proizvođače (za plasman njihovih proizvoda)* ✓ *nepostojanje markica kvalitete domaćih proizvoda s područja LAG-a* ✓ *premale poljoprivredne parcele kao rezultat isparceliziranosti* ✓ *nesređeni vlasničko-pravni odnosi* ✓ *spora i neučinkovita administracija na lokalnoj razini* ✓ *nedovoljna iskorištenost kulturne i prirodne baštine u razvoju turističkog proizvoda* ✓ *ovisnost o poticajima u poljoprivredi i stočarstvu* ✓ *neprilagođenost radnih vještina i znanja radno sposobnog stanovništva potrebama na tržištu rada*

SNAGE	SLABOSTI
✓ *aktivnosti organizacija civilnog društva u jačanju socijalne kohezije* ✓ *nepostojanje velikih zagađivača na području LAG-a*	✓ *nerazvijenost proizvodne i prerađivačke industrije* ✓ *ograničen pristup brzom internetu u pojedinim krajevima LAG-a* ✓ *nekonzistentna kvaliteta turističke ponude* ✓ *fokusiranost turističkih aktivnosti na kratki ljetni period* ✓ *nepostojanje znanja i vještina za razvijanje novih proizvoda i otvaranje novih tržišta u svim sektorima* ✓ *nedostatak smještajnih kapaciteta na području LAG-a* ✓ *nepostojanje sustava navodnjavanja* ✓ *zastarjela mehanizacija PG-ova* ✓ *loša opremljenost PG-ova* ✓ *nedovoljna educiranost zaposlenika javne uprave o povlačenju sredstava iz fondova EU-a* ✓ *nedovoljna educiranost PG-ova o kvaliteti i samosvijest tradicionalnih proizvoda* ✓ *niska platežna moć stanovništva* ✓ *visoka razina nezaposlenosti na području LAG-a*
PRILIKE	**PRIJETNJE**
✓ *povećana potražnja za specifičnim oblicima turizma[37](trendovi rasta)* ✓ *rastući trend konzumiranja turističkih proizvoda baziranih na prirodnim resursima i tradicionalnim okusima* ✓ *EU sredstva iz programa ruralnog razvoja* ✓ *EU sredstva za razvoj poduzetničkih i agrozona* ✓ *poticanje razvoja i unapređenja poljoprivrede i stočarstva europskim i nacionalnim sredstvima* ✓ *sredstva za podršku LAG-a kroz Podmjeru 19.2.*	✓ *odlazak radno aktivnog stanovništva (odlazak mladih, napuštanje sela)* ✓ *dumping cijena od strane velikih trgovačkih lanaca* ✓ *nepostojanje kontrole kvalitete na tržištu hrane* ✓ *spora i neučinkovita administracije na regionalnoj i nacionalnoj razini* ✓ *velika porezna opterećenja* ✓ *parafiskalni nameti* ✓ *opterećenost birokratskim propisima*

[37] Specifični oblici turizma su avanturistički, kulturni, sportski, lovni, robinzonski turizam i sl.

PRILIKE	PRIJETNJE
✓ *sve veća valorizacija ekološkog uzgoja* ✓ *dostupna sredstva iz prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje* ✓ *rast potražnje za poljoprivrednim proizvodima s dodatnom vrijednošću* ✓ *prepoznata potreba za umrežavanjem na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini* ✓ *pokrenuti procesi na lokalnoj razini za valorizaciju kulturne baštine* ✓ *postojanje mogućnosti za unapređenje kvalitete smještaja i turističke ponude* ✓ *velik potencijal u proizvodnji hrane uz razvijanje alternativnih distribucijskih kanala* ✓ *velik potencijal za rast primarne poljoprivredne proizvodnje kroz jačanje malih PG-ova* ✓ *blizina i povezanost sa Splitom kao regionalnim središtem* ✓ *mogućnost uvođenja super brzog interneta na područje LAG-a* ✓ *velik potencijal za razvoj konjičkog sporta i uzgoja konja* ✓ *nove tehnologije za povećanje produktivnosti na raspolaganju poljoprivrednicima i stočarima* ✓ *uvođenje turističke ponude na PG-ovima kao izravnim kanalima prodaje i stvaranje dodane vrijednosti proizvodu* ✓ *mogućnost uspostave partnerskih odnosa sa svim europskim i hrvatskim LAG-ovima* ✓ *mogućnost razvoja trgovačkih marki lokalnih proizvoda*	✓ *nereguliranost tržišta* ✓ *nedovoljno dobra stručna podrška u sektoru poljoprivrede i stočarstva* ✓ *nedovoljna kontrola zaštite okoliša* ✓ *propadanje kulturnih i arheoloških spomenika* ✓ *nepostojanje mehanizama za zaštitu vode* ✓ *kompliciran natječaji za dodjelu europskih sredstava* ✓ *nepostojanje jasne i pregledne slike uvoza i izvoza poljoprivrednih proizvoda* ✓ *nelikvidnost na tržištu* ✓ *nedostatak suradnje javnog i privatnog sektora* ✓ *razvijena siva ekonomija* ✓ *klimatske promjene* ✓ *rigidni zakonski okviri o gospodarenju šumama* ✓ *neusklađenost lokalnih, regionalnih i nacionalnih strategija* ✓ *nerazumne prepreke u strategijama i prostornim planovima (lokalne, regionalne, nacionalne)*

SWOT analizom identificirani su razvojni problemi na području LAG-a „Cetinska krajina“ na temelju kojih su razrađene razvojne potrebe ovoga područja (tablica 15).

Tablica 17: Razvojni problemi i razvojne potrebe LAG-a „Cetinska krajina“

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Nepostojanje suradnje proizvođača u svrhu zajedničkog izlaska na tržište	Uspostaviti suradnju među proizvođačima i osigurati im izlazak na tržište (tržnice eko tradicijskih proizvoda)
Nedovoljna iskorištenost tradicijskih proizvoda	Osigurati prepoznatljivost lokalnih proizvoda s područja LAG-a i omogućiti im izlazak na tržište
Nedovoljna uključenost mladih u sektor poljoprivrede Nedostatak kapaciteta za rast i razvoj poljoprivrede Niska razina obrazovanja u sektoru poljoprivrede Rasparcelirano zemljište	Educirati mlade o poljoprivredi i tradiciji u poljoprivredi na području LAG-a. Uz primarnu poljoprivrednu proizvodnju osigurati i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti koje će ostvarivati drugi dohodak poljoprivrednicima Osigurati edukacije i poticati educiranje poljoprivrednika kako bi stekli nova znanja
Nedovoljna edukacija stanovništva o zaštiti okoliša	Osigurati mjere za zaštitu okoliša Zaštiti očuvani prirodni krajolik
Nedostatak programa za održivo korištenje kulturno-povijesne baštine	Osigurati program za održivo korištenje kulturno-povijesne baštine Podizati svijest lokalnog stanovništva o kulturno-povijesnoj baštini na području LAG-a
Nedovoljna iskorištenost obnovljivih izvora energije (OIE)	Podizati svijest lokalnog stanovništva o važnosti OIE-a te jačanje kapaciteta LAG-a za razradu projekata OIE-a
Nedovoljno razvijen sustav gospodarenja otpadom	Poticati razvrstavanje otpada, izgradnju reciklažnih dvorišta i zelenih otoka Održavati edukacije stanovništva LAG-a o važnosti razvijanja sustava gospodarenja otpadom
Mali broj smještajnih kapaciteta na području LAG-a	Potaknuti razvoj turizma na području LAG-a utemeljen na prirodnim ljepotama i kulturno-povijesnom nasljeđu
Nedostatak visokoobrazovne institucije na području LAG-a	Razviti studijske programe u suradnji s visokoobrazovnim institucijama iz RH
Nedovoljna iskorištenost poslovnih zona	Iskoristiti potencijal izgrađenih zona koje se nalaze na području LAG-a
Nerazvijenost malog i srednjeg poduzetništva	Podržati razvoj malog i srednjeg poduzetništva na području LAG-a

3. OPIS CILJEVA LRS-A TE INTEGRIRANOG I INOVATIVNOG KARAKTERA LRS-A UKLJUČUJUĆI JASNE I MJERLJIVE IZLAZNE POKAZATELJE ILI REZULTATE

3.1. Vizija i razvojni ciljevi LAG-a „Cetinska krajina“

Vizija LAG-a „Cetinska krajina“

Vizija LAG-a „Cetinska krajina“ predstavlja strateške razvojne smjernice za šestogodišnje razdoblje. Predložena vizija ima svoj kontinuitet u navedenom razdoblju i referira se na ključne točke razvoja. Vizija LAG-a „Cetinska krajina“ za razdoblje 2014. – 2020. glasi:

LAG "Cetinska krajina" postaje područje s pozitivnim ozračjem za poduzetništvo, razvijenom poljoprivredom, uspostavljenim izravnim distribucijskim kanalima, očuvane prirodne osnove i razvijenog kulturnog života.

Misija LAG-a „Cetinska krajina“

Stvaranje platforme za podršku održivom ekonomskom rastu kroz pojedinačne projekte na lokalnoj razini te jačanje lokalnog identiteta, ponosa, nasljeđa i suradnje.

Strateški ciljevi LAG-a „Cetinska krajina“

Strateški ciljevi predstavljaju pravac razvoja LAG-a i definirani su kao željena stanja koje LAG namjerava ostvariti uz racionalnu upotrebu raspoloživih resursa. Strateški su ciljevi oblikovani kao rezultat rasprava na fokus grupama i utemeljeni su na sagledavanju uvjeta u okruženju i spoznaja iz izrađene Analize stanja. Strateškim se ciljevima daje naglasak na mogućnost valorizacije neiskorištenih ili nedovoljno iskorištenih potencijala koji se nalaze na području LAG-a. Na temelju Analize stanja, odrađenih fokus grupa i SWOT analize definirana su četiri strateška cilja (SC-a):

STRATEŠKI CILJ	1.	Osnaživanje poljoprivrede kroz podršku projektima kojima se ostvaruje proizvodnja i/ili dodana vrijednost	2.	Jačanje lokalnog poljoprivrednog tržišta kroz stvaranje izravnih kanala prodaje na lokalnoj razini, poticanje važnosti kvalitete i tradicionalne proizvodnje	3.	Promoviranje kulture, obrazovanja i nasljeđa te ruralnog turizma kao diversifikacijskog segmenta lokalne ekonomije	4.	Osnaživanje kapaciteta LAG-a i podrška projektima suradnje kojima će se ostvariti transferi znanja i dobre prakse u području održivog ruralnog razvoja

3.2. Ciljevi, prioriteti i mjere LRS-a za područje LAG-a utemeljeni na mogućnostima PRR-a 2014. - 2020.

STRATEŠKI CILJ 1 „Osnaživanje poljoprivrede kroz podršku projektima kojima se ostvaruje proizvodnja i/ili dodana vrijednost“: Poticanje stvaranja dodane vrijednosti jedini je način dugoročnog održivog razvoja gospodarstva određenog područja. Ovim se strateškim ciljem želi potaknuti stvaranje dodane vrijednosti hrane i pića, odnosno proizvoda primarne poljoprivredne proizvodnje te dodane vrijednosti u sektoru šumarstva i drvne industrije. Stvaranje dodane vrijednosti u ovim sektorima na temelju znanja i inovacija pruža mogućnosti za dugoročnu održivost. Poticanje razvoja novih proizvoda koji su sinergija tradicije, izvornosti i inovativnosti za posljedicu može imati višestruke pozitivne učinke. Prije svega, dolazi do povećanja kvalitete i

konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje i proizvodnje u sektoru šumarstva, diversifikacije aktivnosti i proizvoda te povećanog zapošljavanja domaćeg stanovništva, odnosno njihovog zadržavanja u ruralnom području. Svrha je cilja povećati broj poljoprivrednih gospodarstava u kojima je stavljen naglasak na korištenje obnovljivih izvora energije, za 5 % povećati broj poljoprivrednih gospodarstava koji će sudjelovati u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama, stvoriti 15 restrukturiranih ili moderniziranih poljoprivrednih gospodarstava te modernizirati tehnologiju, strojeve, alate i opremu za područje šumarstva do kraja 2020. godine.

Povezanost cilja s analizom stanja, razvojnim potrebama i posebnostima LAG područja

Područje LAG-a „Cetinska krajina“ bogato je značajnim poljoprivrednim površinama koje su pogodne za uzgoj voća i povrća, što potvrđuju podatci obrađeni u analizi stanja. Statistički podatci u analizi stanja naveli su na promišljanje o poljoprivredi kao potencijalu i resursu kao pokretaču razvoja na području LAG-a. Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta na području LAG-a iznosi 4.560,37 ha što čini 21,85 % poljoprivrednog zemljišta u Splitsko-dalmatinskoj županiji koje koristi ukupno 1.652 poljoprivrednih gospodarstava (PG-a) odnosno 15,31 % svih PG-ova na području Splitsko-dalmatinske županije. Održanim fokus grupama na kojima su sudjelovali nositelji i članovi PG-ova uočeni su problemi nedovoljne razvijenosti poljoprivrednog sektora i njihovih gospodarstava. U provedenim konzultacijama sa predstavnicima sektora poljoprivrede uočeno je da su proizvodni kapaciteti nedostatni, što se direktno implicira na konkurentnost na tržištu a samim time i njihovu dugoročnu održivost. Provedbom aktivnosti i mjera definiranih u strateškom cilju 1, temeljenih na analizi stanja, SWOT analizi i odrađenih fokus grupa, želi se potaknuti stvaranje dodane vrijednosti proizvoda primarne poljoprivrede, koji je do sada predstavljao neiskorišten potencijal. Područje LAG je poznato po proizvodnji sekundarnih poljoprivrednih proizvoda, te je provedenom analizom stanja i održanim fokus grupama uočeno da je prerađivački sektor nedovoljno razvijen. Ustanovljeno je da objekti za preradu nisu dostatno opremljeni za preradu poljoprivrednih proizvoda koji su specifični za područje Cetinske krajine. Analizom stanja uočeno je da na području Cetinske krajine postoje poduzetnici koji djeluju u sektoru šumarstva te su pokretači razvoja u šumarskom sektoru – predindustrijska prerada drva. Predindustrijskom preradom drva u Republici Hrvatskoj smatra se prerada koju obavljaju mali i srednji subjekti registrirani za obavljanje djelatnosti piljenja i blanjanja drva te proizvodnju poluproizvoda od drva, a obuhvaća piljenje, blanjanje, sušenje i dr. (Nacionalna Klasifikacija Djelatnosti 2007. Područje C; Odjeljak 16; Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala). Provedbom aktivnosti u ovom cilju želi pridonijeti promicanju proizvodnje u šumarskom sektoru te se želi poboljšati organizacija tržišta. Potporom za ulaganja u šumarske tehnologije te u preradu, mobilizaciju i marketing šumskih proizvoda te će se doprinijeti razvoju poduzetnika u sektoru šumarstva.

STRATEŠKI CILJ 2 „Jačanje lokalnog poljoprivrednog tržišta kroz stvaranje izravnih kanala prodaje na lokalnoj razini, poticanje važnosti kvalitete i tradicionalne proizvodnje“: Ovaj strateški cilj može se ostvariti povezivanjem destinacije, ljudi i autohtonih proizvoda s područja LAG-a. Direktnim plasmanom autohtonih proizvoda na lokalnoj razini može se potaknuti gospodarstvo analiziranog područja. Taj socijalno-okolišni aspekt i izuzetan utjecaj na domaće gospodarstvo bit će vidljiv kroz zadržavanje novca u lokalnoj ekonomiji (novac kruži, ne odlazi iz lokalnog područja). Time će se, također, smanjiti lanac opskrbe i broj posrednika, što će utjecati na sigurnost hrane i dobrobit potrošača. Suradnjom privrednih subjekata i jačanjem lokalnih partnerstava značajno će se utjecati na marketinške aktivnosti područja LAG-a, zaštitu autohtonih proizvoda te mogućnost sinergije poljoprivrede i turizma u izvorni proizvod s dodanom vrijednošću. Svrha cilja je za najmanje 15 poljoprivrednih gospodarstava osigurati sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama, kao i povećati broj PG-ova koji su dobili oznaku kvalitetne tradicionalne proizvodnje s područja LAG-a do kraja 2020. godine.

Povezanost cilja s analizom stanja razvojnim potrebama i posebnostima LAG područja

Održanim fokus grupama, te definiranjem SWOT-a identificirano je da je mali broj poljoprivrednika i proizvođača uključeno u nacionalni ili EU sustav kvalitete poljoprivrednih proizvoda. Područje LAG-a „Cetinska krajina“ ima povoljne klimatske uvjete za razvoj poljoprivrede i stočarstva te posjeduje autohtone vrste specifične za područje koje administrativno obuhvaća LAG. Odrađenim konzultacijama na radnim skupinama se uočila velika potražnja za proizvodima koji imaju oznake autohtonog proizvoda s područja LAG-a te lokalnih proizvoda s oznakom kvalitete koji se nalaze u sustavu ekološke proizvodnje. Poticanjem poljoprivrednika za sudjelovanje u sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode i u sustavu ekološke poljoprivredne proizvodnje podići će se njihova konkurentnost na tržištu te će mi se osigurati održivost PG-ova. Izradom lokalne razvojne strategije identificirali su se i problemi s neorganiziranim tržištem prodaje poljoprivrednih proizvoda, nedostatka njihove prezentacije na lokalnom tržištu, te se u SWOT analizi navodi kao slabost nepostojanje distribucijskih kanala za lokalne proizvođače (za plasman njihovih proizvoda) i nepostojanje oznake kvalitete domaćih proizvoda s područja LAG-a. Sve navedeno dovodi do zaključka da na području LAG-a je slabo razvijeno umrežavanje proizvođača u proizvođačke organizacije kako bi jačali svoje kapacitete te time konkurirali na tržištu. Razvojem oznake autohtonog proizvoda s područja LAG-a te lokalnih proizvoda s oznakom kvalitete koji se nalaze u sustavu ekološke proizvodnje stvara se i mogućnost za organizacijom tržišta prodaje poljoprivrednih proizvoda.

STRATEŠKI CILJ 3 „Promoviranje kulture, obrazovanja i nasljeđa te ruralnog turizma kao diversifikacijskog segmenta lokalne ekonomije“: Ovim se strateškim ciljem želi utjecati na sveobuhvatni socijalni i kulturni napredak kroz razvoj kulture, obrazovanja, nasljeđa i ruralnog turizma. Razvoj obrazovanja kao pravca strateškog djelovanja od vitalne je važnosti za razvoj svakog ruralnog područja kroz direktan utjecaj na obrazovnu strukturu stanovništva. U lokalne razvojne prioritete nužno je integrirati kulturu koja između ostalog ima jak utjecaj na uključivanje ugroženih skupina u društvene procese, a omogućava i očuvanje folklora, običaja i nasljeđa područja LAG-a. Ruralni turizam može dati značajan doprinos aktivaciji ruralnih resursa i njihovoj valorizaciji. Svrha cilja je povećanje poljoprivrednih gospodarstava koji su razvili nepoljoprivredne djelatnosti na svojim gospodarstvima za 2 %, uz kreiranje najmanje pet radnih mjesta na poljoprivrednim gospodarstvima kako bi se povećao broj novih usluga za slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti. Osim toga, do kraja 2020. g. potrebno je putem formalnih edukacijskih programa za poduzetništvo obučiti 5 % lokalnog, radno aktivnog stanovništva.

Povezanost cilja s analizom stanja razvojnim potrebama i posebnostima LAG područja

Analizom stanja utvrđeno je da područje LAG-a posjeduje bogatu kulturnu i povijesnu baštinu koja je nedovoljno iskorištena što je vidljivo iz turističke ponude u segmentu kulture na području LAG-a. Analiza stanja ukazuje na opadanje broja stanovnika (1991. godine broj stanovnika je bio 57 370, dok je 2011. zabilježen pad broja stanovnika na 45 203) i odlaska mladih s područja koje administrativno pripada LAG-u. Trendovi koji uočeni su u analizi stanja u području obrazovanja upućuju na nužnost reagiranja na poboljšanje obrazovne strukture stanovnika područja LAG-a. Razvojem temeljnih usluga i organizacije slobodnog vremena za stanovništvo potiče se zadržavanje stanovništva na ruralnom području, te se stvara kvalitetna društvena i obrazovna infrastruktura kojom se unaprjeđuje kvaliteta života. Kako bi se potakao razvoj PG-ova u nepoljoprivrednim djelatnostima ovim ciljem će se doprinijeti stvaranju dodatne vrijednosti PG-ova čime će povećati i turistički kapaciteti jedinica lokalne samouprave, a samim time i omogućiti stabilni izvori prihoda nositelja i članova PG-ova. Ostvarenjem ovog strateškog cilja daje se doprinos kvalitetnijem i društveno potpunijem životu na području LAG-a.

STRATEŠKI CILJ 4 „Osnaživanje kapaciteta LAG-a i podrška projektima suradnje kojima će se ostvariti transferi znanja i dobre prakse u području održivog ruralnog razvoja“: Ovim se ciljem želi podržati suradnju koja bi omogućila stvaranje veza između ljudi, projekata i ruralnih područja. Prije svega, razmjena dobrih iskustava i primjeri dobre prakse mogu pomoći da se premoste izolacije i problemi ruralnog područja. Svrha cilja je osigurati sudjelovanje u edukacijama i treninzima za 50 osoba, povećati broj edukacija i treninga za 30 %, povećati broj sudjelovanja članova LAG-a na skupovima u zemlji i inozemstvu za 20 %, povećati broj ostvarenih partnerstava na najmanje dva partnerstva godišnje te postići najmanje pet programa suradnje s drugim LAG-ovima godišnje.

Povezanost cilja s analizom stanja razvojnim potrebama i posebnostima LAG područja

Na odrađenim fokus grupama uočeno je da stanovništvo LAG-a nema dovoljno iskustva u sudjelovanju rada LEADER mreže te da ne postoji zainteresiranost u stjecanju novih znanja i iskustva koja im mogu doprinijeti u njihovom osobnom razvoju i razvoju zajednice. Provedbom ovog strateškog cilja potaknuti će se njihova aktivnost u obrazovanju i sudjelovanja u razvoju lokalne zajednice. Provedbom edukacija i ostvarivanjem suradnje s drugim LAG-ovima na području RH i EU steći će nove poglede o razvoju ruralnih područja.

Provođenjem aktivnosti i tipova operacija definiranih unutar strateških ciljeva izravno će se doprinijeti prioritetima (P2, P3, P5 i P6) i fokus područjima (2A, 2C, 3A, 5C, 6A i 6B) definiranima u Programu ruralnog razvoja Republike Hrvatske.

Aktivnosti LAG-a „Cetinska krajina“

Iz vizije LAG-a za buduće razdoblje proizišla su četiri strateška cilja, a u nastavku dokumenta razrađene su aktivnosti unutar tih strateških ciljeva. Aktivnosti se razrađuju kako bi se dokazala uspješna provedba strateških ciljeva i one definiraju izvedbu razvojnog programa. Lokalna razvojna strategija Cetinske krajine sadržava razrađene aktivnosti razvoja koje su navedene u ovom dokumentu. Aktivnosti se definiraju prema resursima prostora, ljudi, vremena i novca. S obzirom da je svaku aktivnost potrebno detaljno razraditi, u komunikaciji s Naručiteljem usuglašavaju se sve relevantne informacije. U Strategiju LAG-a „Cetinska krajina“ uvršteno je deset aktivnosti koje su razvrstane unutar četiri cilja. One moraju pridonijeti ispunjavanju ciljeva Strategije i uspješnosti provedbe cjelokupne Lokalne razvojne strategije LAG-a. Tijekom određivanja ciljeva i aktivnosti definirani su indikatori na temelju kojih će se pratiti uspješnost provedbe Strategije. Ciljane vrijednosti indikatora u ovom su dokumentu definirane na razini pojedine aktivnosti.

Tablica 18: Shema vizije, ciljeva i aktivnosti LAG-a „Cetinska krajina“

Vizija	**LAG "Cetinska krajina" postaje područje s pozitivnim ozračjem za poduzetništvo, razvijenom poljoprivredom, uspostavljenim izravnim distribucijskim kanalima, očuvane prirodne osnove i razvijenog kulturnog života.**							
Ciljevi	1.	Osnaživanje poljoprivrede kroz podršku projektima kojima se ostvaruje proizvodnja i/ili dodana vrijednost	2.	Jačanje lokalnog poljoprivrednog tržišta kroz stvaranje izravnih kanala prodaje na lokalnoj razini, poticanje važnosti kvalitete i tradicionalne proizvodnje	3.	Promoviranje kulture, obrazovanja i nasljeđa te ruralnog turizma kao diversifikacijskog segmenta lokalne ekonomije	4.	Osnaživanje kapaciteta LAG-a i podrška projektima suradnje kojima će se ostvariti transferi znanja i dobre prakse u području održivog ruralnog razvoja
Aktivnosti	1.1.	Podrška postojećim mikro, malim i srednjim poslovnim subjektima u konkurentnim i održivim projektima u sektoru proizvodnje, stvaranje dodane vrijednosti hrane i pića te podrška sektoru	2.1.	Podrška pokretanju markice kvalitetne tradicionalne proizvodnje s područja Cetinske krajine	3.1.	Promoviranje inovativnih oblika kulture i kreativnosti u kulturi s naglaskom kulturnih značajki prostora i nasljeđa te jačanje zajedničkog identiteta i ponosa	4.1.	Jačanje kapaciteta LAG-a za upravljanje ukupnim ruralnim razvojem

	šumarstva i drvne industrije	2.2.	Podrška pokretanju izravnih distribucijskih kanala prodaje na lokalnoj i regionalnoj razini	3.2.	Promoviranje obrazovanja s naglaskom na poduzetništvo		
1.2.	Podrška projektima s elementima inovativnosti u svrhu povećanja proizvodnje i stvaranja dodane vrijednosti	2.3.	Podrška projektima suradnje privrednih subjekata	3.3.	Ruralni turizam kao diversifikacijski element poljoprivrednog gospodarstva	4.2.	Ostvarivanje transfera znanja, primjera dobre prakse LAG-ova s područja drugih zemalja Europske unije

Izvor: Izrada autora

3.3. Opis mjera uključujući definiranje korisnika, kriterija prihvatljivosti

U nastavku su prikazani ciljevi i aktivnosti LRS-a te njihovo povezivanje s tipom operacije iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020.

Cilj	**SC 1 Osnaživanje poljoprivrede kroz podršku projektima kojima se ostvaruje proizvodnja i/ili dodana vrijednost**	
Svrha cilja	Svrha cilja je poticati razvoj novih proizvoda koji su sinergija tradicije, izvornosti i inovativnosti. Ostvarenjem cilja daje se izravan doprinos povećanju kvalitete i konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje, diversifikaciji aktivnosti i proizvoda te povećanom zapošljavanju domaćeg stanovništva, odnosno njihovom zadržavanju u ruralnom području.	
Aktivnosti	1.1. Podrška postojećim mikro, malim i srednjim poslovnim subjektima u konkurentnim i održivim projektima u sektoru proizvodnje, stvaranje dodane vrijednosti hrane i pića te podrška sektoru šumarstva i drvne industrije.	1.2. Podrška projektima s elementima inovativnosti u svrhu povećanja proizvodnje i stvaranja dodane vrijednosti
Opis aktivnosti	Programima poticaja malo i srednje poduzetništvo usmjerit će se ka dugoročno održivim i konkurentnim projektima u sektoru proizvodnje i prerade. Ovom će se aktivnošću doprinijeti stvaranju dodane vrijednosti hrane i pića i to modernizacijom poslovnih subjekata, pogotovo poljoprivrednih gospodarstava, čime će se povećati njihova konkurentnost na tržištu. Teži se, također, i povećanju dodane vrijednosti proizvoda uvođenjem novih tehnologija. Provođenjem ove aktivnosti doprinijet će se fokus područjima PRR-a 2014. - 2020. i to fokus područjima **2A** (poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije,	Provođenjem ove aktivnosti dat će se potpora poduzetnicima u proizvodnji tradicionalnih proizvoda i integraciji lokalnih resursa u nove proizvode na inovativan način. Provođenjem ove aktivnosti doprinijet će se fokus područjima PRR-a 2014. - 2020. i to fokus područjima **2A** (poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja na tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije), **3A** (poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno prehrambeni lanac putem programa kvalitete,

	osobito u cilju povećanja sudjelovanja na tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije), **3A** (poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno prehrambenom lancu putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija), **5C** (olakšavanje opskrbe i korištenja obnovljivih izvora energije, nusproizvoda, otpada, ostataka i drugih neprehrambenih sirovina u svrhu biogospodarenja) i **2C** (povećanje održivosti i kompetentnosti šumskih gospodarstava i promocija održivog gospodarenja šumama).	dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija), **5C** (olakšavanje opskrbe i korištenja obnovljivih izvora energije, nusproizvoda, otpada, ostataka i drugih neprehrambenih sirovina u svrhu biogospodarenja) i **2C** (povećanje održivosti i kompetentnosti šumskih gospodarstava i promocija održivog gospodarenja šumama).
Doprinos prioritetnom području	P2 Povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pritom inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama. P3 Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi. P5 Promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru.	P2 Povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pritom i inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama. P3 Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi. P5 Promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru.

Opis tipova operacija

Tip operacije 1.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava

Provođenjem ovoga tipa operacije odgovoriti će se na probleme nedovoljne razvijenosti PG-ova. Jačanjem njihove infrastrukture direktno će se utjecati na povećanje konkurentnosti i omogućit će im se povećanje poljoprivredne proizvodnje. Osnova ulaganja kroz ovaj tip operacije odnosi se na modernizaciju opreme i gradnju potrebne infrastrukture te unapređivanje proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, što će doprinijeti zaštiti okoliša (korištenju opreme, tehnologije i načinu gradnje koji imaju pozitivan utjecaj na okoliš). Provođenjem ovih aktivnosti povećat će se održivost PG-ova na području LAG-a i omogućit će im se poboljšanje gospodarskih rezultata modernizacijom i restrukturiranjem. Time će se povećati njihova konkurentnost na tržištu uz promicanje inovacija u poljoprivrednoj tehnologiji što će doprinijeti prioritetu 2 PRR-a i fokus području 2A.

Tip operacije 1.1.2. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima

Svrha je ovoga tipa operacije poticanje poljoprivrednih gospodarstava na ulaganje u objekte za poboljšanje infrastrukture i primjenu suvremenih tehnologija u stvaranju poljoprivrednih proizvoda s dodatnom vrijednošću kojima će se poboljšati konkurentnost proizvoda s područja LAG-a. Provedbom tipa operacije 1.1.2. poboljšati će se konkurentnost primarnih proizvođača, a njihovi će se proizvodi lakše integrirati u poljoprivredno-prehrambeni lanac čime će se doprinijeti fokus području 3A PRR-a te prioritetu 3.

Tip operacije 1.1.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava

Provedbom ovoga tipa operacije potaknut će se mlade poljoprivrednike, koji imaju nisku razinu proizvodnih i ulagačkih mogućnosti zbog čega zaostaju u napretku i razvoju, da ulažu u biljnu i stočarsku proizvodnju, tehnološku i tehničku opremu te da budu učinkoviti u korištenju energije čime

će se doprinijeti zaštiti okoliša. Cilj operacije je pomoći malim gospodarstvima u prijelazu na tržišno orijentiranu proizvodnju kako bi postala komercijalno održiva. Provođenjem ovoga tipa operacije izravno će se doprinijeti fokus području 2A, a samim time i prioritetu 2 PRR-a.

Tip operacije 1.1.4. Modernizacija tehnologije, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima

U okviru tipa operacije 1.1.4. dodjeljivat će se potpora projektima modernizacije postojećih i uvođenja novih i okolišno prihvatljivih tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima. Radovi pridobivanja drva uključuju sječu i izradu, privlačenje, izvoženje, iznošenje i daljinski prijevoz drva te proizvodnju šumske biomase (drvne sječke). Provođenjem ove operacije doprinijet će se fokus području 2C (povećanje održivosti i kompetentnosti šumskih gospodarstava i promocija održivog gospodarenja šumama).

Tip operacije 1.1.5. Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u predindustrijskoj preradi drva

Ovim tipom operacije modernizirat će se tehnologija u predindustrijskoj preradi drva, uložit će se u kupnju strojeva i opreme za predindustrijsku preradu drva, zasnovanu na informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji. Predindustrijskom preradom drva smatra se prerada koju obavljaju mali i srednji subjekti registrirani za obavljanje djelatnosti piljenja i blanjanja drva te proizvodnju poluproizvoda od drva koja obuhvaća piljenje, blanjanje, sušenje i dr. (NKD 2007. Područje C, Odjeljak 16). Operacijom će se doprinijeti fokus području 2C PRR-a.

Tip operacije 1.2.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava

Sredstva će se dodijeliti poljoprivrednim gospodarstvima za ulaganje u fizičku imovinu čime će se modernizirati i povećati održivost i konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava na tržištu. Jačanjem infrastrukture i integracijom lokalnih resursa u nove proizvode postići će se inovativnost što će omogućiti povećanje poljoprivredne proizvodnje. Provođenjem ovih aktivnosti povećat će se održivost PG-ova na području LAG-a i omogućit će se poboljšanje gospodarskih rezultata modernizacijom i restrukturiranjem. Time će se povećati njihova konkurentnost na tržištu uz promicanje inovacija u poljoprivrednoj tehnologiji što će doprinijeti prioritetu 2 PRR-a te fokus području 2A.

Tip operacije 1.2.2. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima

Ovim tipom operacije potaknut će se poljoprivredna gospodarstva koja će sudjelovati u inovativnoj proizvodnji zasnovanoj na lokalnim resursima da ulože sredstva u poljoprivrednu proizvodnju i kapacitete. Provedbom operacije poboljšat će se konkurentnost primarnih proizvođača da svoje inovativne proizvode bolje integriraju u poljoprivredno-prehrambeni lanac čime će se doprinijeti fokus području 3A PRR-a te prioritetu 3.

Tip operacije 1.2.3. Korištenje obnovljivih izvora energije

Tipom operacije 1.2.3. potaknut će se poljoprivredna gospodarstva koja se bave ili se imaju namjeru baviti preradom proizvoda da prilikom gradnje i opremanja objekata koriste obnovljive izvore energije što će imati pozitivan utjecaj na okoliš. Provođenjem ove operacije olakšat će se opskrba i korištenje obnovljivih izvora energije, nusproizvoda, otpada, ostataka i drugih neprehrambenih sirovina u svrhu biogospodarenja čime će se doprinijeti fokus području 5C PRR-a.

Tip operacije 1.2.4. Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima

U okviru tipa ove operacije dodjeljivat će se potpora projektima modernizacije postojećih i uvođenju novih i okolišno prihvatljivih tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnih radova. Ovom operacijom financirat će se inovativni projekti u drvnom i šumarskom sektoru. Provođenjem ove operacije doprinijet će se fokus području 2C (povećanje održivosti i kompetentnosti šumskih gospodarstava i promocija održivog gospodarenja šumama).

Tip operacije 1.2.5. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava

Omogućavanjem korištenja poticaja i podizanjem svijesti mladih poljoprivrednika potaknut će se ulaganje u proizvodnju i kreiranje inovativnih proizvoda utemeljenih na lokalnim resursima. Ovim će se tipom operacije malim gospodarstvima pomoći u njihovu prijelazu na tržišno orijentiranu proizvodnju kako bi postala komercijalno održiva. Provođenjem tipa operacije 1.2.5. izravno će se doprinijeti fokus području 2A, a samim time i prioritetu 2 PRR-a.

U nastavku teksta prikazani su opisi tipova operacija.

Tip operacije	1.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	1.1.2. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	1.1.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodar-stava	1.1.4. Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobiva-nju drva i šumsko uzgojnim radovima	1.1.5. Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u predindustrijskoj preradi drva	1.2.1. Restrukturira-nje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	1.2.2. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	1.2.3. Korištenje obnovljivih izvora energije	1.2.4. Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobiva-nju drva i šumsko uzgojnim radovima	1.2.5. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodar-stava
Postotak sufinanciranja iz cjelokupnog proračuna LRS-a	5 %	5 %	13,32 %	3 %	3,03 %	5 %	5 %	5 %	4 %	16,65 %
Ciljani korisnici	OPG, obrt, tvrtka, zadruga	OPG, obrt, tvrtka, zadruga	OPG, obrt, tvrtka, zadruga	Obrt, tvrtka, šumoposjednici, udruženja šumoposjednika	Obrt, tvrtka (prerada drva)	OPG, obrt, tvrtka, zadruga	OPG, obrt, tvrtka, zadruga	OPG, obrt, tvrtka, zadruga, proizvođačka grupa/organizacija	Obrt, tvrtka, šumoposjednici, udruženja šumoposjednika	OPG, obrt, tvrtka, zadruga
Pokazatelji	postotak ili broj poljoprivrednih gospodar-	postotak ili broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za sudjelovanje u	postotak ili broj poljoprivrednih gospodar-	Ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni	Ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni	postotak ili broj poljoprivrednih gospodarstava	postotak ili broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za	ukupno ulaganje + ukupan broj operacija ulaganja u	Ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni	postotak ili broj poljoprivrednih gospodar-

	stava kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR-a za ulaganja u restrukturiranje ili modernizaciju (fokus područje 2A) + ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 2A	programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama (fokus područje 3A) + ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 3A	stava kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR-a za ulaganja u restrukturiranje ili modernizaciju (fokus područje 2A) + ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 2A	rashodi) za projekte u okviru 2C	rashodi) za projekte u okviru 2C	kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR-a za ulaganja u restrukturira-nje ili modernizaciju (fokus područje 2A) + ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 2A	sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama (fokus područje 3A) + ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 3A	proizvodnju obnovljive energije (EUR) (fokus područje 5C) + ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 5C	rashodi) za projekte u okviru 2C	stava kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR-a za ulaganja u restrukturiranje ili modernizaciju (fokus područje 2A) + ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 2A
Kriteriji za odabir	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 4.1. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. i prikazani su u Prilogu	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 4.2. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. i prikazani su u Prilogu XVIII ovoga dokumenta.	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 6.3. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. i prikazani su u Prilogu	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 8.6. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. i prikazani su u Prilogu	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 8.6. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. i prikazani su u Prilogu XIX ovoga dokumenta.	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 4.1. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. i prikazani su u Prilogu XIX ovoga dokumenta.	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 4.2. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. i prikazani su u Prilogu XVIII ovoga dokumenta.	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 4.2. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. i prikazani su u Prilogu XIX ovoga dokumenta.	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 8.6. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. i prikazani su u Prilogu XI	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 6.3. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. i prikazani su u Prilogu

	XIX ovoga dokumenta.		XIX ovoga dokumenta .	XIX ovoga dokumenta.					ovog dokumenta.	XIX ovoga dokumenta .
Izravno povezan s PRR-om	Operacija 4.1.1.	Operacija 4.2.1.	Operacija 6.3.1.	Operacija 8.6.1.	Operacija 8.6.2.	Operacija 4.1.1.	Operacija 4.2.1.	Operacija 4.2.2.	Operacija 8.6.1.	Operacija 6.3.1.

Cilj	**SC2 Jačanje lokalnog poljoprivrednog tržišta kroz stvaranje izravnih kanala prodaje na lokalnoj razini, poticanje važnosti kvalitete i tradicionalne proizvodnje**		
Svrha cilja	Svrha cilja je povezivanje destinacije, ljudi i autohtonih proizvoda sa područja LAG-a te stvaranje svih potrebnih preduvjeta za neometano direktno plasiranje lokalnih proizvoda na lokalnoj razini.		
Aktivnosti	2.1. Podrška pokretanju markice kvalitetne tradicionalne proizvodnje s područja Cetinske krajine	2.2. Podrška pokretanju izravnih distribucijskih kanala prodaje na lokalnoj i regionalnoj razini	2.3. Podrška projektima suradnje privrednih subjekata
Opis aktivnosti	Svrha ove aktivnosti je da se certificiranjem proizvoda s područja Cetinske krajine omogući njihova prepoznatljivost koja je ujedno i garancija kvalitete. Provođenjem ove aktivnosti doprinijet će se fokus području **3A** (poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija).	Svrha ove aktivnosti je poticati suradnju između lokalnih dionika u lancu opskrbe. Realizacijom ove aktivnosti osjetno će se smanjiti opskrbni lanac i time dati doprinos dostupnosti proizvoda LAG-a na lokalnom i regionalnom tržištu. Provođenjem ove aktivnosti doprinijeti će se fokus području **3A** (poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija).	Svrha ove aktivnosti je poticati umrežavanje privrednih sudionika. Umrežavanje će imati izravan utjecaj na konkurentnost i jačanje sposobnosti privrednih subjekata kroz razmjenu iskustava, znanja i tehnologija. Provođenjem ove aktivnosti doprinijeti će se fokus području **3A** (poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija).
Doprinos prioritetnom području	P3 Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi.	P3 Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi.	P3 Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi.

Opis tipova operacija

Tip operacije 2.1.1. Potpora za sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode

Ovim će se tipom operacije potaknuti poljoprivrednike na ulazak u sustave kvalitete, kako bi se kontrolirali i certificirali autohtoni proizvodi LAG-a. Certificiranje će proizvoda, osim garancije zadovoljavanja temeljnih zahtjeva zaštite zdravlja, okoliša i sigurnosti potrošača, biti i garancija izvornosti sastojaka. Osim sigurnosnih razloga koji moraju biti ispunjeni, dat će se doprinos stvaranju slike o jedinstvenim proizvodima s područja LAG-a.

Tipom operacije 2.1.1. potaknut će se brendiranje proizvoda LAG-a i potaknuti kreiranje proizvoda dodane vrijednosti. Izravno će se doprinijeti poboljšanju konkurentnosti primarnih proizvođača, njihovoj boljoj integraciji u poljoprivredno prehrambenom lancu putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima (fokus područje 3A, prioritet 3).

Tip operacije 2.2.1. Kratki lanci opskrbe i lokalna tržišta

Svrha je poticati pravilan izbor kanala distribucije i plasman na lokalnom tržištu, što može dovesti do snižavanja cijene zbog manjih troškova plasmana. Smanjenjem broja posrednika i plasmanom proizvoda lokalnim stanovnicima omogućit će se konzumacija svježe, kvalitetnije i zdravije hrane. Osim toga smanjit će se emisije plinova i utrošak dodatnih resursa koji nastaju transportom i drugačije organiziranim lancima distribucije. Provođenjem ove aktivnosti doprinijet će se poboljšanju konkurentnosti primarnih proizvođača, njihovom promicanju na lokalnim tržištima, u kratkim krugovima opskrbe, skupinama proizvođača i međustrukovnim organizacijama (fokus područje 3A, prioritet 3).

Tip operacije 2.3.1. Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija

Svrha je udružiti proizvođače na području LAG-a kako bi se poboljšao njihov položaj i nastup na tržištu. Beneficije udruženog djelovanja i nastupa na tržištu mnogobrojne su. To se prije svega odnosi na jeftiniju nabavku repromaterijala, lakše organiziranje edukativnih sadržaja za sve članove, a samim time i poboljšanje njihovih upravljačkih vještina, lakše osiguravanje potrebnih financijskih sredstava, prijenos znanja i iskustava među dionicima u istoj struci te na umrežavanje lokalnih proizvođača iz različitih područja koja se međusobno nadopunjavaju. Provedbom ovog tipa operacije doprinijet će se fokus području 3A, prioritetu 3 PRR-a.

U nastavku teksta tablično je prikazan opis operacija.

Tip operacije	2.1.1. Potpora za sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode	2.2.1. Kratki lanci opskrbe i lokalna tržišta	2.3.1. Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija
Postotak sufinanciranja iz cjelokupnog proračuna LRS-a	7,4 %	4,3 %	3,3 %
Ciljani korisnici	Zadruga, proizvođačka grupa/organizacija, udruge proizvođača. Uključeni su u sustav ZOI i ZOZP, sustav ZTS te sustave neobaveznih izraza kvalitete sukladno EU-u i nacionalnom zakonodavstvu ili u sustav Ekološke poljoprivredne proizvodnje.	OPG, obrt, tvrtka, zadruga	Proizvođačka grupa/organizacija. U rangu malih i srednjih poduzeća (priznatih ili u postupku priznavanja od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2020. od strane MP-a).
Pokazatelji	postotak ili broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama (fokus područje 3A) +	postotak ili broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama (fokus područje 3A) +	postotak ili broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama (fokus područje 3A)

Kriteriji za odabir	ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 3A Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 3.1. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. i prikazani su u Prilogu XX ovoga dokumenta.	ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 3A Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 16.4. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. i prikazani su u Prilogu XX ovoga dokumenta.	+ ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 3A Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 9.1. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. i prikazani su u Prilogu XX ovoga dokumenta.
Izravno povezan s PRR-om	Operacija 3.1.1.	Operacija 16.4.1.	Operacija 9.1.1.

Cilj	**SC3 Promoviranje kulture, obrazovanja i nasljeđa te ruralnog turizma kao diversifikacijskog segmenta lokalne ekonomije**		
Svrha cilja	Ovim će se ciljem utjecati na sveobuhvatni socijalni i kulturni napredak kroz razvoj kulture, obrazovanja, nasljeđa i ruralnog turizma.		
Aktivnosti	3.1. Promoviranje inovativnih oblika kulture i kreativnosti u kulturi s naglaskom na kulturne značajke prostora i nasljeđa te jačanje zajedničkog identiteta i ponosa	3.2. Promoviranje obrazovanja s naglaskom na poduzetništvo	3.3. Ruralni turizam kao diversifikacijski element poljoprivrednog gospodarstva
Opis aktivnosti	Svrha je ove aktivnosti integracija nasljeđa i značajki prostora LAG-a u prepoznatljive kulturne vrijednosti te jačanje zajedničkog identiteta i ponosa. Provođenjem ove aktivnosti doprinijet će se fokus području **6A** (olakšavanje diversifikacije, stvaranje i razvoja malih poduzeća i otvaranje radnih mjesta) i **6B** (poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima).	Ovom će se aktivnošću kontinuirano ulagati u obrazovanje stanovnika LAG-a, njegovati usvajanje znanja i vještina, kao i usavršavanje i cjeloživotno učenje u poduzetništvu. Provođenjem ove aktivnosti doprinijet će se fokus području **6B** (poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima).	Provođenjem ove aktivnosti poljoprivredna gospodarstva će se potaknuti na razvoj djelatnosti kroz potpore ulaganja u nepoljoprivredne djelatnosti u svrhu kreiranja novih turističkih aktivnosti i proizvoda. Ovom aktivnošću doprinijet će se fokus području **6A** (olakšavanje diversifikacije, stvaranje i razvoja malih poduzeća i otvaranje radnih mjesta).
Doprinos prioritetnom području	P6 Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima	P6 Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima	P6 Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima

Opis tipova operacija

Tip operacije 3.1.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu

Razvojem infrastrukture potaknut će se razvoj gospodarske i socijalne aktivnosti koja će uravnotežiti rast, poboljšati kvalitetu života u ruralnom području i omogućiti zaustavljanje daljnje depopulacije i nastavak negativnih demografskih trendova. Provedbom ovoga tipa operacije provest će se integracija nasljeđa i značajki prostora LAG-a u prepoznatljive kulturne vrijednosti s jačanjem zajedničkog identiteta i ponosa. Provođenjem operacije 3.1.1. olakšat će se diversifikacija, stvaranje i razvoj malih poduzeća i otvaranje radnih mjesta čime će se izravno doprinijeti fokus području 6A, a potaknut će se i lokalni razvoj u ruralnim područjima što će doprinijeti fokus području 6B.

Tip operacije 3.2.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu

Provođenjem ovoga tipa operacije potaknut će se poduzetništvo kroz formalno obrazovanje kako bi se stvorilo pozitivno poduzetničko ozračje. Isto tako, roditeljima koji su neposredno uključeni u provođenje ovih projekata omogućit će se uvid u vrijednosti poduzetničkih aktivnosti, jer su oni zaduženi za animiranje učenika nakon provedenih aktivnosti. Operacijom 3.2.1. potaknut će se lokalni razvoj u ruralnim područjima čime će se doprinijeti fokus području 6B, a time i prioritetu 6 PRR-a.

Tip operacije 3.3.1. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima

Ovim će se tipom operacije vrijedne poljoprivredne resurse povezati s turizmom koji iz godine u godinu bilježi sve bolje rezultate. Poljoprivredna će se će se gospodarstva potaknuti na diversifikaciju proizvoda i stvaranje dodane vrijednosti već postojećim proizvodima. Uz do sada ostvarene koristi, javit će se potreba za dodatnim edukacijama stanovništva aktivnog u poljoprivredi, a povezanog s turizmom, što će se odraziti na jačanje kapaciteta lokalnih dionika. Poticanjem razvoja nepoljoprivrednih djelatnosti kreirat će se novi turistički proizvodi i aktivnosti kojima će se poboljšati turističku ponudu na području LAG-a, čime će se time doprinijeti fokus području 6A i prioritetu 6 PRR-a.

U nastavku je tablično prikazan opis operacija.

Tip operacije	3.1.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	3.2.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	3.3.1. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima
Postotak sufinanciranja iz cjelokupnog proračuna LRS-a	5 %	5 %	10 %
Ciljani korisnici	JLS, tvrtke u vlasništvu JLS-a, javne ustanove i tijela, civilne udruge, LAG, vjerske zajednice	JLS, tvrtke u vlasništvu JLS-a, javne ustanove i tijela, civilne udruge, LAG, vjerske zajednice	fizička osoba, OPG, obrt, tvrtka, zadruga
Pokazatelji	postotak ruralnog stanovništva koji ima koristi od poboljšanih usluga/infrastrukture (fokus područje 6B)	postotak ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanih usluga/infrastrukture (fokus područje 6B)	radna mjesta stvorena u projektima za koje je dodijeljena potpora (fokus područje 6A) + ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 6A
Kriteriji za odabir	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 7.4. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. i prikazani su u Prilogu XXI ovoga dokumenta.	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 7.4. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. i prikazani su u Prilogu XXI ovoga dokumenta.	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 6.4. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. i prikazani su u Prilogu XXI ovoga dokumenta.

Izravno povezan s PRR-om	Operacija 7.4.1.	Operacija 7.4.1.	Operacija 6.4.1.

Cilj	**SC4 Osnaživanje kapaciteta LAG-a i podrška projektima suradnje kojima će se ostvariti transferi znanja i dobre prakse u području održivog ruralnog razvoja**	
Svrha cilja	Svrha je cilja podržavanje suradnje koja će omogućiti stvaranje veza između ljudi, projekata i ruralnih područja. Prije svega, razmjena dobrih iskustava i primjeri dobre prakse mogu pomoći da se premoste izolacija i problemi ruralnog područja.	
Aktivnosti	4.1. Jačanje kapaciteta LAG-a za upravljanje ruralnim i ukupnim ruralnim razvojem	4.2. Ostvarivanje transfera znanja, primjera dobre prakse LAG-ova s područja drugih zemalja Europske unije
Opis aktivnosti	Provedbom ove aktivnosti omogućiti će se usavršavanje znanja i vještina voditelja, zaposlenika i članova u LAG-u. Aktivnosti koje će se odvijati su edukacija i trening članova LAG-a za upravljanje lokalnim razvojem i za sudjelovanje u provedbi LRS-a, edukacija i trening za koordinaciju svih aktivnosti povezanih s planiranjem, pripremom, provedbom, praćenjem i vrednovanjem realizacije razvojnih projekata na razini LAG-a. Članovi LAG-a osposobit će se za procedure i odabir projektnih ideja, provedbu i monitoring projekata LAG-a kao i izbor partnera ili nositelja projekata unutar LAG-a. Provedbom ove aktivnosti doprinijeti će se fokus području 6B (poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima).	Aktivnost obuhvaća sudjelovanje u projektima lokalnih akcijskih grupa s područja EU-a kako bi se nadogradila specifična znanja i iskustva. Provođenjem ove aktivnosti doprinijet će se ciljevima LEADER pristupa. Ovom će aktivnošću LAG potaknuti suradnju kojom će ostvariti transfer znanja, a primjerima dobre prakse premostit će sve probleme ruralnog područja. Provođenjem aktivnosti stvorit će se veza za provedbu transnacionalnih projekata u kojima će se razmjenjivati iskustva i primjeri dobre prakse u razvoju ruralnih područja. Provedbom ove aktivnosti doprinijet će se fokus području 6B (poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima).
Doprinos prioritetnom području	P6 Promicanje društvene uključenosti, suzbijanje siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima	P6 Promicanje društvene uključenosti, suzbijanje siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima

Opis tipova operacija

Tip operacije 4.1.1. Tekući troškovi i animacija

Provedbom tipa operacije 4.1.1. usavršit će se znanja i vještine voditelja, zaposlenika i članova LAG-a. Usavršavanjem znanja i vještina potaknut će se lokalni razvoj u ruralnim područjima čime će se doprinijeti fokus području 6B (poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima). Ovaj tip operacije podrazumijeva edukaciju i trening članova LAG-a za upravljanje lokalnim razvojem i za sudjelovanje u provedbi LRS-a te provođenje edukacija i treninga za koordinaciju aktivnosti povezanih s planiranjem, pripremom, provedbom, praćenjem i vrednovanjem realizacije razvojnih projekata na razini LAG-a uz korištenje sustava za odlučivanje i upravljanje projektima.

Tip operacije 4.2.1. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-ova

Tipom operacije 4.2.1. potaknut će se suradnja među LAG-ovima unutar granica RH i i izvan njih (zemlje EU-a) radi prijenosa znanja i dobrih praksi koje se koriste u rješavanju problema ruralnih područja. Provođenjem ovoga tipa operacije doprinijet će se fokus području 6B i prioritetu 6 čime će se potaknuti lokalni razvoj u ruralnim područjima.

U nastavku teksta tablično je prikazan opis operacija.

Tip operacije	4.1.1. Tekući troškovi i animacija	4.2.1. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-ova
Postotak sufinanciranja iz proračuna M19	16 %	84 %
Ciljani korisnici	LAG, članovi LAG-a, zaposlenici LAG-a	LAG, članovi LAG-a, zaposlenici LAG-a
Pokazatelji	postotak ruralnog stanovništva obuhvaćenog strategijama lokalnog razvoja (fokus područje 6B) radna mjesta stvorena u projektima za koje je dodijeljena potpora (LEADER) (fokus područje 6B)	postotak ruralnog stanovništva obuhvaćenog strategijama lokalnog razvoja (fokus područje 6B) radna mjesta stvorena u projektima za koje je dodijeljena potpora (LEADER) (fokus područje 6B)
Kriteriji za odabir	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 19.4.1. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. i prikazani su u Prilogu XXII ovoga dokumenta.	Kriteriji za odabir definirani su Pravilnikom za podmjeru 19.3.1. Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. i prikazani su u Prilogu XXII ovoga dokumenta.

3.4. Odabir projekta na razini LAG-a

Kriterijima za odabir projekata osigurat će se postizanje ciljeva strategije. Oni su definirani unutar svakog tipa operacije Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske. Svi predloženi projektni prijedlozi koji će se prijaviti na natječaje LAG-a morat će proći administrativnu kontrolu kojom će se provjeravati pravovremenost, potpunost, udovoljavanje propisanim uvjetima i kriterijima, broj bodova sukladno kriterijima odabira te iznos prihvatljivih troškova. Ukoliko se prilikom administrativne kontrole utvrde nepravilnosti i nejasnoće, LAG može tražiti dodatna obrazloženja i/ili ispravke povezane s dostavljenom dokumentacijom. LAG će tom prilikom izraditi interni dokument s opisanim selekcijskim postupkom, a za potrebe odabira projekta osnovat će povjerenstvo za odabir. U njega će biti uključene osobe koje dobro poznaju lokalne potrebe i koje mogu razumjeti *širu sliku* integriranog razvoja područja. Prilikom odabira članova povjerenstva osigurat će se transparentnost selekcijskog postupka i izbjegavanje sukoba interesa prema Uredbi (EU) br. 1303/2013, članku 34. između podnositelja prijave i članova povjerenstva. Prema članku 34., Uredbe (EU) br. 1303/2013 članovi povjerenstva ne mogu sudjelovati u postupku odabira projektne prijave ako je:

- član povjerenstva za odabir podnositelj, predstavnik podnositelja, član obitelji ili rođak podnositelja prijave
- član povjerenstva za odabir u poslovnom, radnom ili drugačijem odnosu s podnositeljem prijave
- član povjerenstva za odabir povezan s podnositeljem na drugi način ili postoje okolnosti koje mogu utjecati na objektivnost pri odabiru.

Skupština LAG-a „Cetinska krajina“ osnovat će povjerenstvo za odabir projekata na prijedlog predsjednika i voditelja LAG-a, a kandidati će morati zadovoljiti stručne kriterije. Prijedlog je da bude odabrano pet nezavisnih članova odbora koji nisu u sukobu interesa. Glavni kriterij je da član povjerenstva ne smije imati boravište ili prebivalište na području JLS-a u kojemu će se projekt provoditi.

Opće informacije o selekcijskom postupku i kriterijima odabira detaljno će biti definirane u internom dokumentu LAG-a i sadržavat će: propis kojim se organiziraju pozivi za podnošenje prijava, upravljanje savjetovanjima, podnošenjem i obradom prijava (važni postupci i rokovi); propis o formiranju povjerenstva za odabir, poslovniku odbora i o pravilima izuzeća članova povjerenstva iz selekcijskog postupka; kriterije za odabir projekta i pravila o načinu rangiranja prijava; propis kojim se organizira nužno čuvanje svih dokumenata povezanih s prijavom projekata, obradom i odabirom; dokumentaciju sa smjernicama za podnositelje prijava, (pravila za natječaje, dnevnici dobrovoljnog rada / volontiranja, pravila za označavanje ulaganja logotipima LEADER-a, itd.).

3.5. Opis tema planiranih projekata suradnje i način njihovog odabira

Suradnja među LAG-ovima ključni je kanal za razmjenu i prenošenje primjera dobre prakse te za jačanje uspješnih projektnih ideja. Kako bi LAG-ovi ojačali svoje kapacitete za upravljanje ruralnim razvojem potrebno je ostvariti suradnju s drugim LAG-ovima s područja zemalja zapadne Europe. Takvom će se suradnjom omogućiti podizanje razine znanja i stalno usavršavanje vještina i ponašanja voditelja, stručnih suradnika i članova LAG-a „Cetinska krajina“. Umrežavanjem će se ostvariti prijenos i razmjena znanja i iskustava posebno važnih za LAG, jer će se na taj način ruralne sredine razvijati u zajedništvu pružajući jedna drugoj međusobnu pomoć i potporu. Također, LAG će primjerima dobre prakse povećati svoju sposobnost u upravljanju ruralnim razvojem, a suradnjom s dvama ili više LAG-ova unutar zemlje, regije i/ili Europske unije provest će zajedničke projekte. Oni će se financirati putem mjere 19.3. „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a“ Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Suradnjom s drugim LAG-ovima zbližiti će se osobe s ruralnih područja, razmijenit će se iskustva i znanja te informirati i promovirati aktivnosti ruralnog razvoja. Prilikom ostvarivanja suradnje LAG-ovi će potpisati sporazum u kojem će biti vidljivi zadaci svakog partnera. Unutar

sporazuma suradnje bit će definirane sljedeće stavke: naslov projekta suradnje, nazivi partnerskih organizacija, imena i kontakti predstavnika, pravila za nove partnere koji se naknadno pridružuju projektu, podatci o vodećem partneru, njegovim predstavnicima i kontaktima, opis ciljeva i glavnih aktivnosti, korisnici, opis potencijalnih rezultata, opis metoda i njihove provedbe, vremenski raspored projekta, proračun projekta, opis zadataka, aktivnosti i dodijeljenog proračuna svakog partnera. Opis tema planiranih projekata suradnje i način njihova odabira prikazan je u Prilogu XXIV ovoga dokumenta.

3.6. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima (ŽRS-om, PRR-om)

Dokument je usklađen s ciljevima nadređenih strateških dokumenata. Lokalna razvojna strategija LAG-a mora biti usklađena sa strateškim ciljevima nacionalne razine i to prvenstveno Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020., jer je on strateški dokument koji omogućuje provedbu mjera ruralnog razvoja na lokalnom području (i korištenje mjera programa, kao provedbenog Programa ruralnog razvoja). Lokalna razvojna strategija LAG-a „Cetinska krajina“ usklađena je i na županijskoj razini sa Strategijom Splitsko-dalmatinske županije 2011. – 2013.[38] Lokalna razvojna strategija LAG-a usklađena je i s ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike. S obzirom da poljoprivreda i ruralni razvoj zauzimaju središnje mjesto među zajedničkim politikama država članica EU-a, zajednička poljoprivredna politika je izuzetno važna, jer mora osigurati okolišno održivu proizvodnju koja može opskrbiti više od 500 milijuna potrošača u EU-u zdravstveno ispravnom i sigurnom hranom. Osim toga, ona brine o očuvanju ruralnih krajeva i unapređenju životnog standarda ljudi koji žive u tim područjima. LRS je usklađen i sa Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine. Unutar strategije Hrvatska se pozicionira kao nova destinacija ruralnog i planinskog turizma, uz isticanje pejzažnih raznolikosti te kvalitete i autentičnosti sadržaja turističko-ugostiteljske i druge uslužne ponude, prepoznatljivih ruralno-turističkih klastera s većim brojem očuvanih tradicijskih ruralnih zajednica. Dodatni elementi diferencijacije proizvoda odnose se na lokalnu enogastronomiju, očuvanost životinjskog svijeta te bogatstvo voda[39]. Lokalna razvojna strategija usklađena je i sa Strategijom razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. – 2020. Iz Strategije su vidljivi ciljevi koji su postavljeni pred sektor malog i srednjeg poduzetništva, a usmjereni su na povećanje broja uspješnih poslovnih subjekata, porast izvoza, porast stupnja inovacija, kvalitetno obrazovanje zaposlenika, stimulativno poslovno okruženje te olakšani pristup izvorima financiranja. U nastavku teksta tablično je prikazana povezanost ciljeva lokalne razvojne strategije s ciljevima/prioritetima nadređenih strateških dokumenata.

[38] Razvojna strategija Splitsko-dalmatinske županije produžena je do na razdoblje do 2016. godine.

[39] Izvor: Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine

Tablica 19: Usklađenost LRS-a s nadređenim strateškim dokumentima

LRS	SC1 Osnaživanje poljoprivrede kroz podršku projektima kojima se ostvaruje proizvodnja i/ili dodana vrijednost	SC2 Jačanje lokalnog poljoprivrednog tržišta kroz stvaranje izravnih kanala prodaje na lokalnoj razini, poticanje važnosti kvalitete i tradicionalne proizvodnje	SC3 Promoviranje kulture, obrazovanja i nasljeđa te ruralnog turizma kao diversifikacijskog segmenta lokalne ekonomije	SC4 Osnaživanje kapaciteta LAG-a i podrška projektima suradnje kojima će se ostvariti transferi znanja i dobre prakse u području održivog ruralnog razvoja
Županijska razvojna strategija Splitsko-dalmatinske županije 2011. – 2013.	SC1 Konkurentno gospodarstvo	SC1 Konkurentno gospodarstvo	SC3 Razvoj ljudskih resursa i povećanje kvalitete SC5 Jačanje prepoznatljivosti županije	SC4 Unaprjeđenje upravljanja razvojem
Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske	P2: Jačanje isplativosti poljoprivrednoga gospodarstva i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama P3: Promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizikom u poljoprivredi P4: Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom P6: Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja	P3: Promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizikom u poljoprivredi P6: Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima	P6: Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima	-

	siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima			
Ciljevi Zajedničke poljoprivredne politike	C1 povećanje poljoprivredne proizvodnje primjenjujući tehnološka dostignuća, poboljšanja proizvodnosti i učinkovitijeg korištenja proizvodnih izvora, posebno radne snage C2 poboljšanje socijalnog statusa poljoprivrednika, pri čemu je posebno važna zaštita njihovih prihoda C3 stabiliziranje tržišta i opskrba kupaca zdravim i kvalitetnim proizvodima			
Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine	-	-	Poticanje bržeg gospodarskog rasta temeljenog na integraciji tržišta i institucionalnim reformama, viša stopa zaposlenosti i promicanje održivog razvoja	-
Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. – 2020.	Cilj 1 – Poboljšanje ekonomske uspješnosti - unapređenje ekonomske uspješnosti maloga gospodarstva u sektorima prerađivačkih i uslužnih djelatnosti većim ulaganjem u R&D, višim stupnjem inovacija, rastom izvoza te daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti	Cilj 1 – Poboljšanje ekonomske uspješnosti - unapređenje ekonomske uspješnosti maloga gospodarstva u sektorima prerađivačkih i uslužnih djelatnosti većim ulaganjem u R&D, višim stupnjem inovacija, rastom izvoza te daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti	-	-

Izvor: Izrada autora

Prema Programu ruralnog razvoja horizontalna pitanja kojima se treba baviti izrađena lokalna razvojna strategija su inovacije, okoliš i prilagodba i ublažavanje klimatskih promjena. U nastavku teksta navedena su horizontalna pitanja kojima se bavi LRS LAG-a „Cetinska krajina“

Inovacije

Strateški ciljevi lokalne razvojne strategije usmjereni su prvenstveno na inovativna rješenja lokalnih problema s višestrukim utjecajem na zajednicu. Promjene izazvane inovativnošću proizvoda, usluga i aktivnosti bit će usklađene s realnim mogućnostima i trenutnim stanjem, tj. problemima na području LAG-a „Cetinska krajina“.

Okoliš

Strateški ciljevi, prioriteti i mjere lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ posebno su usmjereni na dugoročno održivo upravljanje prirodnim resursima prepoznatima u Analizi stanja. Na temelju razvojnih problema koji se mogu prepoznati u Analizi stanja, pristupilo se izradi SWOT analize, vrijednom alatu za uočavanje snaga i slabosti područja LAG-a koje se mogu transformirati u prilike ili prijetnje i imati direktan utjecaj na okoliš i održivo upravljanje okolišem. Očuvanje prirodnih resursa u Lokalnoj razvojnoj strategiji implementirano je horizontalno, što znači da je integrirano u svim projektima koji će se provoditi u LAG-u „Cetinska krajina“.

Prilagodba i ublažavanje klimatskih promjena

Pri definiranju strateških odrednica, odnosno ciljeva, prioriteta i mjera Lokalne razvojne strategije uvažila se potreba za doprinosom ublažavanja klimatskih promjena kroz poticanje korištenja obnovljivih i održivih izvora energije, čime se dao direktan doprinos smanjenju emisije stakleničkih plinova. Korištenjem obnovljivih izvora energije potaknut će se ostvarenje ciljeva klimatske politike RH i EU-a i smanjit će se emisije ugljičnog dioksida.

4. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-A

4.1. Opis sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradu LRS-a i primjena načela *odozdo prema gore*

Za pripremu i provedbu LRS-a formirano je lokalno partnerstvo, nazvano prema smjernicama LEADER programa Lokalna akcijska grupa. Ona se sastoji od predstavnika triju sektora (javnog, poslovnog i civilnog) koji predstavljaju temelj regionalnog i lokalnog razvoja. Partnerstvo podrazumijeva suradnju tijela državne/lokalne uprave, gospodarskih subjekata, društvenih institucija, socijalnih partnera i organizacija civilnoga društva. Potpisivanjem i dostavljanjem prijavnica članovi LAG-a prihvatili su načela LEADER programa i odlučili su strateškom planiranju i provedbi pristupiti u skladu s načelom *od dna prema vrhu* (engl. *bottom-up*), koje je utemeljeno na jednakoj uključenosti i doprinosu svih dionika, naglašavajući specifičnosti pojedinog područja. Prilikom izrade Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ svim se relevantnim stranama omogućilo uključivanje i sudjelovanje u izradi LRS-a LAG-a, a posebno je vrednovan njihov doprinos u pružanju povratnih informacija o rezultatima uključivanja. U izradi Lokalne razvojne strategije koristio se participativni pristup u kojem su korištene metode informiranja, konzultacija i osnaživanja[40]. Uključivanjem dionika u izradu Lokalne razvojne strategije direktno se doprinijelo novom shvaćanju potreba i važnosti međusektorskog udruživanja. Inovativnim se *bottom-up* pristupom lokalne dionike kontinuirano uključilo u kreiranje i provođenje Lokalne razvojne strategije. Ovaj pristup direktno implicira na osnaživanje lokalnih kapaciteta i utemeljen je na povećanoj svijesti o potrebi udruživanju institucionalnog, civilnog i gospodarskog sektora. LAG „Cetinska krajina“ je putem svoje web-stranice, profila društvene mreže, lokalnog informativnog portala i radijske postaje obavještavao lokalne dionike o provođenju aktivnosti. U proces izrade LRS-a aktivno su bili uključeni članovi Skupštine i

[40] Smjernice vodiča za pripremu, praćenje i evaluaciju strategija lokalnog razvoja za programsko razdoblje 2014. – 2020.

Upravnog odbora. Oni su sudjelovali u raspravama o ključnim pitanjima razvojnih ciljeva, financijske alokacije te mehanizmima provedbe i administracije LRS-a. Stručna služba LAG-a sudjelovala je u izradi LRS-a održavanjem info-dana, uključivši sve zainteresirane dionike u pripremu i provedbu LRS-a, te prikupljanjem projektnih ideja kako bi se mogla procijeniti visina potrebnih financijskih sredstava za provedbu LRS-a. Osim na info-danima, lokalni dionici sudjelovali su i na fokus grupama i intervjuima za prikupljanje projektnih ideja i na taj su se način u potpunosti uključili u pripremu LRS-a. Prva od pet faza izrade LRS-a započela je utvrđivanjem trenutnog stanja administrativnog područja LAG-a, odnosno izradom Analize stanja. Nakon toga održano je šest fokus grupa i šest radionica na kojima su sudjelovali lokalni dionici. Teme fokus grupa bile su turizam, poljoprivreda, poduzetništvo i mladi te izrada SWOT analize. Iz prve i druge faze proizišle su vizija, strateški ciljevi i aktivnosti LAG-a u trećoj fazi. Posljednja faza obuhvaćala je detaljnu razradu mjera, aktivnosti i pratećih indikatora, te njihovu povezanost s mjerama Programa ruralnog razvoja RH. Popis održanih radionica i fokus grupa naveden je u Prilogu XXIII ovoga dokumenta.

4.2. Opis partnerstva

LAG je pravno oformljen kao udruga, sukladno Zakonu o udrugama (NN 74/14) i broji 89 članova s područja pet JLS-ova. Nastao je u partnerstvu i suradnji predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora s zaleđa Splitsko-dalmatinske županije: gradova Sinja, Vrlike i Trilja te općina Otok i Hrvace. Na navedenom području živi 45 203 stanovnika u 66 naselja. Partnerski odnos, prava i obveze članova regulirani su odredbama Statuta LAG-a., kao i način provedbe partnerskog odnosa među članovima LAG-a. Statutom je određeno da LAG djeluje kao neprofitna pravna osoba koja je upisana u Registar udruga RH te da redovnim članovima LAG-a mogu postati jedinice lokalne samouprave, znanstvene i stručne ustanove, udruge i druge pravne osobe i državljani Republike Hrvatske. Suradnjom i partnerstvom navedenih sektora želi se postići održivi i integrirani razvoj te unaprjeđenje kvalitete života stanovnika područja koje LAG obuhvaća. Osim Statutom, osnivački zahtjevi i operativno funkcioniranje LAG-a definirani su i LEADER pristupom. LAG „Cetinska krajina“ broji 89 članova iz javnog (5,62 % članova), privatnog (53,93 % članova) i civilnog (40,45 %) sektora. Ideja partnerstva na kojoj je LAG utemeljen bila je integrirana u sve faze izrade LRS-a. Organiziranjem edukativnih radionica, radnih sastanka i fokus grupa osigurana je kontinuirana uključenost lokalnih predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora. To je pripomoglo identifikaciji razvojnog potencijala područja na temelju kojeg se pristupilo razradi razvojnih potreba na području LAG-a.

5. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS-A

Plan provedbe Lokalne razvojne strategije sadrži glavne aktivnosti za svaku godinu unutar programskog razdoblja 2014. – 2020. godine te financijska sredstva za provođenje tipova operacija. Praćenje provedbe LRS-a odvijat će se na godišnjoj osnovi. Izvješćima će se osigurati informacije o provedenim aktivnostima s podatcima o nositeljima provedbe, uključenim financijskim sredstvima (i njihovim izvorima) te ostvarenim ili anticipiranim rezultatima. U nastavku teksta tablično je prikazan indikativan broj projekata te javna sredstva navedena poglavlju 8.3. Procjena potrebnih financijskih sredstava za provedbu projekata.

Tablica 20: Akcijski plan provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina"

Tip operacije	Ukupna alokacija 19.2 (901.000 EUR)	Min (EUR)	Max (EUR)	INDIKATIVNI BROJ PROJEKATA							PLAN POTREBNIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROJEKATA ZA RAZDOBLJE 2014. – 2020. (EUR)							UKUPNI IZNOSI (EUR)
				2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	
1.1.1.	3,81 %	5.000,00	12.000,00	0	0	0	2	2	0	0	0,00	0,00	0,00	22.525,00	22.525,00	0,00	0,00	45.050,00
1.1.2.	3,81 %	5.000,00	12.000,00	0	0	0	2	2	0	0	0,00	0,00	0,00	22.525,00	22.525,00	0,00	0,00	45.050,00
1.1.3.	10,15 %	15.000,00	15.000,00	0	0	0	2	2	2	2	0,00	0,00	0,00	30.003,30	30.003,30	30.003,30	30.003,30	120.013,20
1.1.4.	2,29 %	5.000,00	15.000,00	0	0	0	0	1	1	0	0,00	0,00	0,00	0,00	13.515,00	13.515,00	0,00	27.030,00
1.1.5.	2,31 %	10.000,00	15.000,00	0	0	0	0	2	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	27.300,30	0,00	0,00	27.300,30
1.2.1.	3,81 %	5.000,00	20.000,00	0	0	0	0	0	2	2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	22.525,00	22.525,00	45.050,00
1.2.2.	3,81 %	5.000,00	20.000,00	0	0	0	0	0	2	2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	22.525,00	22.525,00	45.050,00
1.2.3.	3,81 %	10.000,00	20.000,00	0	0	0	0	2	2	0	0,00	0,00	0,00	0,00	22.525,00	22.525,00	0,00	45.050,00
1.2.4.	3,05 %	5.000,00	15.000,00	0	0	0	2	1	0	0	0,00	0,00	0,00	24.026,67	12.013,33	0,00	0,00	36.040,00
1.2.5.	12,69 %	15.000,00	15.000,00	0	0	0	3	3	2	2	0,00	0,00	0,00	45.004,95	45.004,95	30.003,30	30.003,30	150.016,50
2.1.1.	5,64 %	3.000,00	5.000,00	0	0	0	0	7	7	0	0,00	0,00	0,00	0,00	33.337,00	33.337,00	0,00	66.674,00
2.2.1.	3,28 %	10.000,00	20.000,00	0	0	0	0	1	1	0	0,00	0,00	0,00	0,00	19.371,50	19.371,50	0,00	38.743,00
2.3.1.	2,51 %	10.000,00	15.000,00	0	0	0	0	1	1	0	0,00	0,00	0,00	0,00	14.866,50	14.866,50	0,00	29.733,00
3.1.1.	3,81 %	15.000,00	25.000,00	0	0	0	1	1	0	0	0,00	0,00	0,00	22.525,00	22.525,00	0,00	0,00	45.050,00
3.2.1.	3,81 %	15.000,00	25.000,00	0	0	0	1	1	0	0	0,00	0,00	0,00	22.525,00	22.525,00	0,00	0,00	45.050,00
3.3.1.	7,62 %	3.500,00	20.000,00	0	0	0	2	2	2	0	0,00	0,00	0,00	30.033,33	30.033,33	30.033,33	0,00	90.100,00
Ukupna alokacija 19.3 i 19.4; 281.562,50 EUR																		
4.1.1.	3,81 %						1	1	1					15.016,67	15.016,67	15.016,67		45.050,00
4.2.1.	20,00 %						2[41]							236.512,50[42]				236.512,50

Izvor: LAG „Cetinska krajina"

[41] U trogodišnjem razdoblju LAG će provesti dva projekta suradnje s LAG-ovima RH i dugih zemalja članica EU-a.

[42] Prikazana su ukupna sredstva za ostvarivanje transfera znanja, primjera dobre prakse LAG-ova s područja drugih zemalja Europske unije. Od ukupno 236.512,50 EUR 1/3 iznosa (78.837,50 EUR) za povezivanje s LAG-om s područja RH i 2/3 sredstava za povezivanje s LAG-om s područja drugih zemalja članica EU-a (157.675,00 EUR).

6. NAČIN PRAĆENJA I PROCJENE PROVEDBE LRS-A

6.1. Opis praćenja provedbe LRS-a

Provedba Lokalne razvojne strategije pratit će se na godišnjoj razini prema predloženim aktivnostima izravno povezanima s mjerama PRR-a i tipovima operacija. Za praćenje i provedbu strategije zadužene su stručne službe LAG-a (Upravni odbor, Nadzorni odbor, Skupština te zaposlenici LAG-a). Jednostavno i transparentno praćenje osigurat će se kreiranjem sustava za praćenje, akcijskim planom kojim je određen financijski tijek razvojnih aktivnosti te indikatorima za uspješno provođenje zadanih ciljeva za tekuće razdoblje. U godišnjem izvješću LAG-a o praćenju provedbe LRS-a bit će opisane provedene aktivnosti i njihov financijski tijek. Eksterna evaluacija prikazat će usklađenost provedbe s procjenom u akcijskom planu, a provest će se analizom usklađenosti dokumenata s Programom ruralnog razvoja, analizom godišnjeg izvješća o provedbi LRS-a i provođenjem istraživanja dionika LAG-a.

Tablica 21: Organizacija praćenja i evaluacija Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“

	PRAĆENJE STRATEGIJE	EVALUACIJA STRATEGIJE
Organizira	Odbor za praćenje i/ili reviziju LRS LAG-a i/ili voditelj LAG-a i/ili Predsjednik LAG-a	Odbor za praćenje i/ili reviziju LRS, LAG-a i/ili voditelj LAG-a i/ili Predsjednik LAG-a i Vanjski stručnjak
Odgovorno tijelo	Stručne službe LAG-a, a potvrđuju Upravni odbor i Skupština	Stručne službe LAG-a, a potvrđuju Upravni odbor i Skupština
Sadržaj praćenja	Sadržaj izvješća je sljedeći: opis aktivnosti koje su se provele te usporedba s planiranim aktivnostima, opis uključenih dionika u provedbu, opis provedenih aktivnosti animacije, opis provedenih natječaja za dodjelu sredstava, broj zaprimljenih projekata i rezultati evaluacije, opis problema koji su se pojavili u godini za koju se priprema izvješće, a odnose se na provedbu LRS te primijenjena rješenja, preporuke za provedbu za naredno razdoblje, doprinos zadanim indikatorima	Evaluacija obuhvaća: analizu strategije, analizu godišnjih izvješća o provedbi LRS, intervjue sa stručnim službama LAG-a, anketne upitnike, preporuke, organizaciju info-dana, organizaciju tematske sjednice Skupštine
Vremenski raspored	Stalno	2-3 puta tijekom cijelog razdoblja
Razdoblje izvješćivanja	Jednom godišnje	Svake 3 godine
Tijelo koje odobrava izvješće	Upravni odbor LAG-a	Skupština LAG-a
Svrha izvješća	Priprema godišnjeg plana provedbe Strategije Poboljšanje mehanizama provedbe	Revizija strategije

6.2. Indikatori za mjerenje učinaka provedbe LRS-a

Indikatori za mjerenje učinaka provedbe LRS-a omogućuju mjerenje postignuća ciljeva, aktivnosti i tipa operacije određivanjem pokazatelja i vrijednosti učinka LRS-a. U ovom poglavlju prikazani su relevantni indikatori mjerenja Programa ruralnog razvoja za ciljeve i aktivnosti koji su povezani s tipovima operacija PRR-a. Definiranim indikatorima sustavno će se pratiti provedba Lokalne razvojne strategije. U nastavku teksta popisani su indikatori prema razvojnim ciljevima analiziranog područja.

Tablica 22: Indikatori za mjerenje ukupnog učinka provedbe LRS-a

Indikatori strateškog cilja 1 „Osnaživanje poljoprivrede kroz podršku projektima kojima se ostvaruje proizvodnja i/ili dodana vrijednost“	**Mjerna jedinica**	**Ciljana vrijednost**
% ili broj poljoprivrednih gospodarstava kojima je dodijeljena potpora u okviru PRR-a za ulaganja u restrukturiranje ili modernizaciju (fokus područje 2A)	broj PG-ova	26

Ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru fokus područja 2A	EUR	360.129,70
% ili broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama (fokus područje 3A)	broj PG-ova	8
Ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru fokus područja 3A	EUR	90.100,00
Ukupno ulaganje u modernizaciju tehnologija, strojeva, alata i opreme u okviru fokus područja 2C	EUR	63.259,21
Ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru fokus područja 2C	EUR	90.370,30
Ukupno ulaganje + ukupan broj operacija ulaganja u proizvodnju obnovljive energije (EUR) (fokus područje 5C)	broj operacija	4
Ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru 5C	EUR	45.050,00
Indikatori strateškog cilja 2 „Jačanje lokalnog poljoprivrednog tržišta kroz stvaranje izravnih kanala prodaje na lokalnoj razini, poticanje važnosti kvalitete i tradicionalne proizvodnje“		
% ili broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama (fokus područje 3A)	broj PG-ova	15
Ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru fokus područja 3A	EUR	135.150,00
Indikatori strateškog cilja 3 „Promoviranje kulture, obrazovanja i nasljeđa te ruralnog turizma kao diversifikacijskog segmenta lokalne ekonomije“		
Radna mjesta stvorena u projektima za koje je dodijeljena potpora (fokus područje 6A)	broj radnih mjesta	5
Ukupno isplaćena sredstva PRR-a (javni rashodi) za projekte u okviru fokus područja 6A	EUR	90.100,00
Postotak ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanih usluga/infrastruktura u okviru fokus područja 6B	%	35
Indikatori strateškog cilja 4 „Osnaživanje kapaciteta LAG-a i podrška projektima suradnje kojima će se ostvariti transferi znanja i dobre prakse u području održivog ruralnog razvoja“		
postotak ruralnog stanovništva obuhvaćenog strategijama lokalnog razvoja (fokus područje 6B)	%	100
radna mjesta stvorena u projektima za koje je dodijeljena potpora (LEADER (fokus područje 6B)	broj radnih mjesta	4

6.3.Opis procjene LRS-a

Kako bi se omogućila provjera uspješnosti implementacije planirane vizije, ciljeva i aktivnosti LRS-a u nastavku teksta prikazan je model procjene provedbe Lokalne razvojne strategije.

Tablica 23: Metodologija praćenja provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“

Razina LRS-a	Predmet procjene	Način procjene	Odgovorno tijelo	Dinamika
Vizija	Postignuće vizije	Kvalitativna ocjena doprinosa implementiranih aktivnosti postizanju razvojne vizije.	Skupština	Jednom, na kraju razdoblja
Ciljevi	Postignuće ciljeva	Analiza rezultata provedenih aktivnosti tijekom godine i ocjena stupnja ispunjenja cilja (definiranje vrijednost kvantitativnih pokazatelja SMART cilja)	Upravni odbor	Jednom godišnje
Aktivnosti	Analiza postignutih rezultata na razini aktivnosti	Analiza rezultata provedenih operacija i ocjena doprinosa ostvarenju aktivnosti.	Eksterni evaluator	Jednom godišnje
Tip operacije	Učinci provedenih operacija	Analiza rezultata implementiranih projekata i ocjena doprinosa ostvarenju tipa operacije.	Voditelj i Stručna služba LAG-a	Svakih 6 mjeseci

Indikatori	Postignuće definiranih indikatora	Analiza rezultata implementiranih projekata i usporedba trenutnog stanja u odnosu na ciljane vrijednost indikatora.	Voditelj i Stručna služba LAG-a	Svakih 6 mjeseci
Prijavljeni projekti	Konkretni učinci provedenih projekata	Analiza rezultata implementiranih projekata i ocjena doprinosa ostvarenju indikatora, aktivnosti i ciljeva.	Voditelj i Stručna služba LAG-a	Redovito

Izvor: Obrada autora

7. OPIS SPOSOBNOSTI PROVEDBE LRS-A

7.1.Ljudski kapaciteti za provedbu LRS-a

U provedbi LRS-a sudjeluje stručno i organizirano osoblje LAG-a koje izuzetno dobro komunicira s vanjskim suradnicima. Lokalna razvojna strategija nastala je kao rezultat suradnje jedinica lokalne samouprave i članova neprofitnog i profitnog sektora LAG-a koji su dugoročnim planiranjem i pripremom osigurali sredstva koja će se koristiti za postizanje zadanih strateških ciljeva. LAG „Cetinska krajina“ broji 89 članova s područja pet JLS-ova. Struktura članstva LAG-a „Cetinska krajina“ prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 24: Struktura članova LAG-a

Sektor	Broj članova	Udio u članstvu
JLS	5	5,62 %
Neprofitni sektor	36	40,45 %
Profitni sektor	48	53,93 %

Izvor: LAG „Cetinska krajina“

Upravni odbor LAG-a koji se sastoji od 13 članova predstavlja interese različitih javnih i privatnih skupina područja i ruralnog stanovništva. Postotak zastupljenosti pojedinih skupina unutar LAG-a je sljedeći: 61,54 % odnosi se na članove koji predstavljaju gospodarske partnere i civilno društvo, 38,46 % članova predstavnici su lokalnih vlasti, a 54 % svih članova sačinjavaju žene. Samo je jedan član Upravnog odbora mlađi od 29 godina.

Pozadina LAG-a – opće informacije o osnivanju

Lokalna akcijska grupa „Cetinska krajina“ osnovana je 15. studenoga 2012. godine izborom tijela LAG-a i donošenjem Statuta udruge Lokalne akcijske grupe „Cetinska krajina“. LAG je rješenjem Ureda državne uprave upisan u Registar udruga Republike Hrvatske 11. siječnja 2013. godine. LAG „Cetinska krajina“ je aktivnim djelovanjem i prijavom na natječaj IPARD mjera 202 ostvario pravo na namjenska financijska sredstva. Ugovor o dodjeli sredstava iz IPARD programa za sufinanciranje LAG-a (br.8/2013) potpisan je 13. Srpnja 2013. godine. LAG je osnovan kao dio šireg konteksta LEADER programa[43] koji je započet unutar Europske unije 1991. godine. LEADER je mehanizam provedbe mjera ruralnog razvoja EU-a, a temelji se na realizaciji lokalnih razvojnih strategija kojima upravljaju lokalne akcijske grupe. LAG „Cetinska krajina“ osnovan je kao udruga koja će iskoristiti zadani institucionalni okvir i pozitivna iskustva Europske unije u razvoju ruralnih područja. On obuhvaća područja gradova Sinja, Trilja i Vrlike te općina Otok i Hrvace. Stanovnike koji obitavaju na području LAG-a u jedinstvenu cjelinu povezuje rijeka Cetina po kojoj je i nastao naziv „Cetinska krajina“. Stvaranje lokalnih partnerstva, nazvanih lokalnim akcijskim grupama, započinje povezivanjem lokalnih dionika triju sektora: civilnog, javnog i privatnog. Zadatak im je izrada lokalnih razvojnih strategija te usmjeravanje i praćenje njihove provedbe uključujući korištenje sredstava potpore.

Uloga najvišeg tijela LAG-a

Članovi LAG-a njime upravljaju neposredno na Skupštini i preko izabranih predstavnika. ***Skupština je najviše tijelo*** upravljanja LAG-om. Sačinjavaju je svi poslovno sposobni članovi Udruge, te predstavnik pravne osobe članice Udruge kojeg imenuje osoba ovlaštena za zastupanje pravne osobe ako unutarnjim aktom pravne osobe nije propisan drukčiji uvjet imenovanja.

[43]LEADER je akronim izvučen iz francuskog naziva *Liaisons Entre Actions de Developpement de l'Economie Rurale*, a u prijevodu znači *Poveznice između razvojnih projekata i ruralnog gospodarstva*.

Skupština LAG-a obavlja sljedeće poslove:

- donosi Statut te izmjene i dopune Statuta na prijedlog Upravnog odbora Udruge, kao i druge opće akte te njihove izmjene i dopune, utvrđuje politiku rada Udruge
- usvaja plan rada i financijski plan za sljedeću kalendarsku godinu i izvješće o radu za prethodnu kalendarsku godinu
- usvaja Godišnje financijsko izvješće temeljem Izvješća Nadzornog odbora
- usvaja Godišnje izvješće o radu Udruge i objavljuje ga kao javni dokument Udruge
- bira i razrješava predsjednika, dopredsjednika te članove Upravnog i Nadzornog odbora Udruge
- odlučuje o žalbama i prigovorima protiv odluka Upravnog odbora o prijedlozima, zahtjevima i predstavkama članova Udruge i ostalih
- odlučuje o dodijeli priznanja
- donosi Poslovnik o svom radu
- odlučuje o prestanku postojanja Udruge, promjeni naziva i sjedišta te
- obavlja druge poslove utvrđene Statutom i drugim propisima iz ovog djelokruga, a koji nisu stavljeni u nadležnost drugog tijela Udruge.

Zadaci i uloge Upravnog odbora i njegovih članova

Upravni odbor obavlja organizacijske/stručne poslove i vodi rad LAG-a između dviju skupština po Programu i odlukama Skupštine. Upravni odbor bira Skupština na vrijeme od četiri godine. Sastav Upravnog odbora je u skladu s odredbama Pravilnika o provedbi Mjere 202 – *Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja* unutar IPARD programa (Narodne novine broj 53/12) i Pravilnika o izmjenama Pravilnika o provedbi Mjere 202 – *Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja* unutar IPARD programa (Narodne novine broj 75/12).

Članovi upravnog odbora LAG-a „Cetinske krajine“ su:

1. Kristina Križanac, predsjednica
2. Stipe Efendić, dopredsjednik
3. Ivica Perković
4. Ivan Šipić
5. Nikola Uzun
6. Dinko Bošnjak
7. Anđelo Rebić
8. Dragana Modrić
9. Ivana Čatipović
10. Marina Balajić
11. Marija Bandalo
12. Vesna Samardžić
13. Dijana Maras

Predsjednik i dopredsjednik Udruge članovi su Upravnog odbora, dok je predsjednik ujedno i predsjednik Upravnog odbora i Skupštine. Predsjednik i dopredsjednik trebaju dolaziti iz različitih sektora kako bi kvalitetno predstavljali zastupljenost sektora uključenih u Udrugu.

Upravni odbor obavlja sljedeće poslove:

- odgovara za redovno poslovanje i zakonitost rada Udruge
- upravlja Udrugom u skladu sa zakonom, Statutom i ostalim aktima Udruge
- izvršava odluke Skupštine između dva zasjedanja
- brine o informiranju članova i javnosti
- priprema i utvrđuje prijedloge izmjena i dopuna Statuta te prijedloge ostalih općih akata i njihove izmjene i dopune
- priprema godišnji prijedlog Programa rada i financijskog plana Udruge
- priprema Godišnje financijsko izvješće koje usvaja Skupština
- priprema Godišnje izvješće o radu Udruge i priprema ga za objavu
- odobrava pokretanje novih projekata Udruge
- osigurava provođenje akata i odluka koje je utvrdila Skupština
- donosi odluku o promjeni adrese sjedišta Udruge
- donosi odluku o godišnjoj visini članarine

- upravlja imovinom Udruge, brine o prikupljanju novčanih sredstava i o načinu njihovog korištenja u svrhu unaprjeđenja aktivnosti Udruge
- donosi odluku o udruživanju Udruge, odnosno o učlanjivanju u mreže, saveze ili zajednice udruga te međunarodne udruge i mreže
- vodi popis članova Udruge
- donosi odluku o primanju u redovito članstvo Udruge
- donosi odluku o prestanku članstva isključivanjem ili istupanjem
- daje prijedlog predsjedniku na sazivanje redovne sjednice Skupštine i pomaže u njenoj organizaciji
- odlučuje o zaključivanju pravnih poslova u ime Udruge
- organizira i usklađuje suradnju s drugim organizacijama
- odlučuje o osnivanju radnih tijela te bira i razrješuje njihove članove
- donosi Pravilnik kojim se uređuje dodjela javnih priznanja Udruge, ustanovljenih odlukom Skupštine
- donosi Pravilnik o počasnom članstvu
- donosi Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta i zapošljavanju, kojim utvrđuje organizaciju obavljanja stručnih poslova Udruge, donosi Odluku o zasnivanju i prekidu radnog odnosa tajnika Udruge i drugih djelatnika, sukladno Pravilniku o sistematizaciji radnih mjesta i zapošljavanju
- uređuje i organizira nakladničku i informativnu djelatnost Udruge
- obavlja i druge zadaće koje mu povjeri Skupština, odnosno, koje zahtijeva redovno funkcioniranje Udruge, ako one nisu, ovim Statutom ili drugim aktima, stavljeni u nadležnost drugih tijela te
- obavlja i druge poslove utvrđene ovim Statutom i drugim propisima iz svog djelokruga, a koja nisu stavljena u nadležnost drugim tijelima Udruge.

Osoblje LAG-a „Cetinska krajina“

Osoblje LAG-a „Cetinska krajina“ su voditelja stručne službe i projektni administrator. **Voditelj stručne službe LAG-a „Cetinska krajina“** ima ključnu ulogu u vođenju stručne službe, jer ona implementira zadane ciljeve LAG-a postavljene na Skupštini i Upravnom odboru LAG-a. Ima zadaću i odgovornost da radi na ispunjavanju ciljeva i aktivnosti LAG-a i LEADER programa, na temelju donesenih planova i strategija. **Projektni administrator** odgovara voditelju stručne službe LAG-a u izvršavanju zadaća pružanja sveobuhvatne administrativne podrške LAG-a „Cetinska krajina“ u svim aktivnostima te aktivno sudjeluje u procesima razvoja i rada na projektima. On odgovara na sve upite, brine se o pravilnom administriranju i arhiviranju podataka, sudjeluje i brine se o pravilnosti postupka ocjene projekata, prikuplja informacije povezane s edukacijama, natječajima, seminarima i sl. te prima, savjetuje i upućuje stranke u suradnji s voditeljem LAG-a.

Povjerenstvo za odabir projekata

LAG „Cetinska krajina“ oformit će povjerenstvo za odabir projekata kako bi se osigurala transparentnost pri odabiru projekata. Glavna načela njegova rada bit će utemeljena na jednakim prilikama, nepostojanju sukoba interesa, osiguravanju unaprijed propisane procedure te načinu pomoći aplikantima u fazi iskaza interesa, osiguranju usklađenosti projekata s ciljevima LRS-a, osiguranju ekonomske održivosti projekata, osiguranju sufinanciranja, nagrađivanju postizanja horizontalnih ciljeva, a posebno mogućnošću zapošljavanja, suradnje i inovativnosti, osiguranju transparentnosti i javnosti, žalbenog procesa, osiguranju praćenja financiranih projekata te predviđanju procedure za neuspješne provoditelje.

Odbor za praćenje i/ili reviziju

Odbor za praćenje ima zadatak praćenja učinkovitosti i kvalitete provođenja LRS-a u svrhu ostvarenja ciljeva LRS-a kao i praćenje napretka u uspješnom korištenju sredstava koja su

alocirana na izabrane aktivnosti i projekte. Članove Odbora za praćenje i/ili reviziju provedbe LRS-a izabrat će Skupština, vodeći računa da budu nezavisni te da nisu u sukobu interesa. Glavni kriterij je da član Odbora ne smije imati boravište ili prebivalište na području JLS-a u kojemu će se projekt provoditi.

7.2. Financijski kapacitet za provedbu LRS-a

LAG „Cetinska krajina“ financira se iz nekoliko izvora i to članarina, donacija i potpora iz EU-a te nacionalnih fondova, što će se nastaviti i u budućnosti. Financijski kapaciteti za provedbu aktivnosti Lokalne razvojne strategije za razdoblje 2014. – 2020. godine osigurat će se Mjerom 19.2. Provedba operacija unutar CLLD strategije iz PRR-a.

7.3. Iskustva LAG-a iz prethodnog razdoblja provedbe LEADER pristupa

LAG „Cetinska krajina“ provodio je projekt financiran kroz mjeru 202 *Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja* IPARD programa, namijenjenu ustrojavanju i organizaciji ureda LAG-a te postavljanju temelja rada LAG-a. Od 15. srpnja 2013. do 15. srpnja 2015. godine uspješno su obavljene sve predviđene zadaće s glavnim ciljevima ustrojavanja stručne službe LAG-a, odnosno ureda LAG-a u kojem su profesionalno zaposleni djelatnici koji vode brigu o ostvarenju kratkoročnih i dugoročnih ciljeva LAG-a kroz postavljene smjernice rada i planirane aktivnosti. U ovom razdoblju odrađene su brojne aktivnosti animacije članova za aktivno sudjelovanje u radu LAG-a s ciljevima jačanja javnog djelovanja LAG-a i prepoznatljivog identiteta važnog za buduće razvojno razdoblje djelovanja LAG-a. Odrađene su brojne aktivnosti informiranja šire javnosti o mogućnostima financiranja kroz EU fondove a svaka edukativna i komunikacijska aktivnost LAG-a iskorištena je da bi se dodatno promoviralo LAG i LEADER platformu. Kroz ovo razdoblje financirano je kompletno opremanje ureda LAG-a, a Udruga se u ovom razdoblju dokazala kao važna poveznica između EU fondova i krajnjih korisnika, prvenstveno onih koji imaju interes u prijavi na mjere Programa ruralnog razvoja. Ujedno je i iskomunicirana uloga LAG-a kao platforme za suradnju i komunikaciju te planiranja održivog razvoja na lokalnoj razini s naglaskom na održivost, inovativnost i suradnju. LAG u svim svojim aktivnostima na prvo mjesto stavlja važnost poduzetništva, a posebice mikro i malog poduzetništva u primarnim i sekundarnim gospodarskim djelatnostima. S obzirom na jako lošu ekonomsku situaciju na području LAG-a jasno su određeni prioriteti kojima se želi prvenstveno razvijati lokalnu zajednicu, bilo u proizvodnim sektorima bilo u društvenim sektorima u kojima se zadržava lokalni identitet. Nakon provedbe mjere 202 LAG je ostvario sredstva kroz podmjeru 19.1. *Pripremna pomoć* – provedba tipa operacije 19.1.1. *Pripremna pomoć* Programa ruralnog razvoja RH. Provedba podmjere 19.1 ostvaruje se kroz izradu Lokalne razvojne strategije koja će služiti kao polazna točka i temelj za daljnje djelovanje LAG-a, a na osnovu sredstava koja će se odobriti za buduća proračunska razdoblja. LAG „Cetinska krajina“ posvećen je LEADER-u i nema iskustava u provedbi projekata izvan mjere LEADER.

Organizacijski razvoj LAG-a

U ostvarenju svojih ciljeva LAG „Cetinska krajina“ ustrojio je stručnu službu LAG-a čija je zadaća provedba postavljenih ciljeva, planova i aktivnosti. Stručna služba LAG-a ima svog voditelja koji odgovara tijelima LAG-a i koji je zaposlen kao profesionalna osoba. Uz profesionalno djelovanje voditelja LAG-a u rad LAG-a aktivno su, ali volonterski, uključeni i članovi LAG-a, posebice članovi Upravnog odbora, predsjednik i dopredsjednik. Financijska alokacija za period od 15. srpnja 2013. do 15. srpnja 2015. osigurana je iz sredstava *IPARD mjere 202* i korištena je kao temelj na kojemu su se gradili i jačali operativni kapaciteti LAG-a. Od 22. srpnja 2015. pa sve do donošenja odluke o usvajanju LRS-a LAG-u na raspolaganju stoji 212 483,60 kuna. Financijska konstrukcija LAG-a „Cetinska krajina“ nadopunjava se članarinama LAG-a. Udruga djeluje u prostoru Viteških alkarskih dvora gdje može razvijati dugoročan plan povećanja operativnih kapaciteta te uključivanje volontera i zapošljavanja projektnih upravitelja kroz konkretne projekte. Sjedište LAG-a ujedno služi za edukacije, sastanke i kao radna sredina za sve djelatnike/volontere/zaposlenike LAG-a „Cetinska krajina“. Udruga je u dosadašnjem

programskom razdoblju u potpunosti ustrojila stručnu službu kao operativno tijelo te postavila temelje rada LAG-a s čvrstom strukturom članstva i tijela koji rukovode radom LAG-a, ali i aktivno sudjeluju u provođenju njegovih svakodnevnih zadaća i projekata. Stručna služba/ured LAG-a trenutno broji dva zaposlenika i jednog volontera, dok je u strukturi Upravnog odbora najmanje pet osoba aktivno uključeno u njegov rad, a ostali članovi Upravnog odbora (njih osam) po potrebi mu pružaju načelnu i konkretnu podršku. Financijski kapaciteti LAG-a dovoljni su za njegovu samoodrživost u funkcioniranju hladnog pogona, dok naslanjanje na sredstva iz LEADER programa LAG-u daje dodatnu veliku snagu u provođenju LEADER aktivnosti, natječaja i projekata te mu osigurava autonomiju u djelovanju.

8. FINANCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS-A I RADA LAG-A

8.1. Financiranje rada LAG-a (izvori financiranja)

LAG „Cetinska krajina“ financira se iz članarina i potpora EU-a (Mjera 19 PRR-a). Članarine se razlikuju prema tipu članstva i iznosu. Članarina za jedinice lokalne samouprave iznose 1,50 kn pomnoženo s brojem njenih stanovnika. Profitni sektor članarinu plaća 200 kn, a neprofitni 100 kn godišnje. Visina ukupne godišnje članarine za 2016. godinu iznosi 81 593,50 kn. Kroz provedbu Mjere 19 očekuje se ukupni prihod u iznosu od 1 182 526 EUR[44]. Pregledom dokumenta simulacije za provođenje mjere 19, LAG „Cetinska krajina“ za provođenje aktivnosti definiranih u Cilju 4 ima na raspolaganju 281 562,50 EUR, kojima će se razvijati interni kapaciteti za stjecanje znanja i iskustva u međuteritorijalnoj i transnacionalnoj suradnji i kojima će se pokriti tekući troškovi LAG-a u programskom razdoblju 2014. – 2020.

Tablica 25: Projekcija raspodjele članarina za 2016. godinu (u kunama)

Sektor	Iznos članarine
Jedinice lokalne samouprave	68 293,50
Profitni sektor	9800,00
Neprofitni sektor	3500,00
Ukupna članarina za 2016. godinu	81 593,50

Izvor: LAG „Cetinska krajina“

[44] Izvor: Simulacija potpora za LAG

8.2.Financiranje provedbe LRS-a

U ovom poglavlju prikazana je simulacija alokacije sredstava koje će LAG „Cetinska krajina“ imati na raspolaganju za programsko razdoblje 2014. – 2020. godine. Simulacija je omogućila raspodjelu financijskih sredstava koja će biti namijenjena provedbi LRS-a. Sredstva koja je LAG dobio na korištenje su sredstva Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Za vrijeme trajanja navedenog programskog razdoblja te prema simulaciji iznosa, LAG „Cetinska krajina“ raspolagat će s 1.182.562,50 EUR. U nastavku teksta prikazana je podjela financija Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ 2014. – 2020.

Tablica 26: Podjela financija Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ 2014. – 2020.

Ciljevi	1. Osnaživanje poljoprivrede kroz podršku projektima kojima se ostvaruje proizvodnja i/ili dodana vrijednost 49,52 %										2. Jačanje lokalnog poljoprivrednog tržišta kroz stvaranje izravnih kanala prodaje na lokalnoj razini, poticanje važnosti kvalitete i tradicionalne proizvodnje 11,43 %			3. Promoviranje kulture, obrazovanja i nasljeđa te ruralnog turizma kao diversifikacijskog segmenta lokalne ekonomije 15,24 %		
Aktivnosti	1.1. 22,36 %					1.2. 27,16 %					2.1. 5,64%	2.2. 3,28 %	2.3. 2,51 %	3.1. 3,81 %	3.2. 3,81 %	3.3. 7,62 %
Tip operacije	1.1.1. 3,81 %	1.1.2. 3,81 %	1.1.3. 10,15 %	1.1.4. 2,29 %	1.1.5. 2,31 %	1.2.1. 3,81 %	1.2.2. 3,81 %	1.2.3. 3,81 %	1.2.4. 3,05 %	1.2.5. 12,69 %	2.1.1. 5,64 %	2.2.1. 3,28 %	2.3.1. 2,51 %	3.1.1. 3,81 %	3.2.1. 3,81 %	3.3.1. 7,62 %
Cilj	4 Osnaživanje kapaciteta LAG-a i podrška projektima suradnje kojima će se ostvariti transferi znanja i dobre prakse u području održivog ruralnog razvoja 23,81 %															
Tekući troškovi i animacija	4.1. Jačanje kapaciteta LAG-a za upravljanje ruralnim i ukupnim ruralnim razvojem 3,81 %															
Međuteritorijalna i transnacionalna suradnja	4.2. Ostvarivanje transfera znanja, primjera dobre prakse LAG-ova s područja drugih zemalja Europske unije 20,00 %															

Izvor: Izrada autora

U tablici 25 prikazana je podjela financija Lokalne razvojne strategije LAG-a po godinama do 2020. godine.

Tablica 27: Podjela financija (po godinama) Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ 2014. – 2020.

Tip operacije	Proračun (ukupni iznos)	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1.1.1.	3,81 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,90 %	1,90 %	0,00 %	0,00 %
1.1.2.	3,81 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,90 %	1,90 %	0,00 %	0,00 %
1.1.3.	10,15 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	2,54 %	2,54 %	2,54 %	2,54 %
1.1.4.	2,29 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,14 %	1,14 %	0,00 %
1.1.5.	2,31 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	2,31 %	0,00 %	0,00 %
1.2.1.	3,81 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,90 %	1,90 %
1.2.2.	3,81 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,90 %	1,90 %
1.2.3.	3,81 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,90 %	1,90 %	0,00 %
1.2.4.	3,05 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	2,03 %	1,02 %	0,00 %	0,00 %
1.2.5.	12,69 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	3,81 %	3,81 %	2,54 %	2,54 %
2.1.1.	5,64 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	2,82 %	2,82 %	0,00 %
2.2.1.	3,28 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,64 %	1,64 %	0,00 %
2.3.1.	2,51 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,26 %	1,26 %	0,00 %
3.1.1.	3,81 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,90 %	1,90 %	0,00 %	0,00 %
3. 2.1.	3,81 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,90 %	1,90 %	0,00 %	0,00 %
3.3.1.	7,62 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	2,54 %	2,54 %	2,54 %	0,00 %
4.1.1.	3,81 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,27 %	1,27 %	1,27 %	0,00 %
4.1.2.	20,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	20,00 %			0,00 %

Izvor: Obrada autora

8.3. Procjena potrebnih financijskih sredstava za provedbu projekata

Na temelju pravilnika za Podmjeru 19.2. i predviđene alokacije sredstava za LAG „Cetinska krajina“ izrađena je projekcija financijskog plana za razdoblje 2014. – 2020. Prema toj projekciji LAG će za provedbu svoje Lokalne razvojne strategije imati na raspolaganju 901 000 EUR. LAG je u financijskom planu predvidio i troškove za osnaživanje svojih kapaciteta i podrške projektima suradnje kojima će se ostvariti transferi znanja i dobre prakse u području održivog ruralnog razvoja, a koje će se financirati putem podmjera 19.3. i 19.4. Prema alokaciji za podmjere 19.3. i 19.4. za provođenje ovih aktivnosti predviđena je alokacija sredstava u iznosu od 281 562,50 EUR.

PRILOZI

***PRILOG I** Popis tablica, slika i grafova*

POPIS TABLICA

Tablica 1: Površina, stanovništvo i naselja na području LAG-a „Cetinska krajina“ 6
Tablica 2: Podatci o odloženim količinama komunalnog otpada na odlagališta s područja LAG-a „Cetinska krajina“ 10
Tablica 3: Zaštićena prirodna bogatstva na području LAG-a „Cetinska krajina“..... 11
Tablica 4: Trgovačka društva na području LAG-a „Cetinska krajina“ (broj subjekata, broj zaposlenika, ukupni prihodi, neto dobit)..... 13
Tablica 5: Trgovačka društva prema veličini na području LAG-a „Cetinska krajina“, podatci za 2014. 14
Tablica 6: Broj trgovačkih društava prema pravno ustrojbenom obliku na području LAG-a „Cetinska krajina“, podatci za 2014. godinu..... 14
Tablica 7: Obrti s područja LAG-a „Cetinska krajina“..... 14
Tablica 8: Poljoprivredno zemljište u ARKOD-u prema vrsti uporabe i broju poljoprivrednih gospodarstava u Splitsko-dalmatinskoj županiji i LAG-u na dan 21. prosinca 2015. godine 15
Tablica 9: Broj košnica i pčelara na području LAG-a iz Upisnika poljoprivrednika na dan 14. prosinca 2015. godine 16
Tablica 10: Zaposleni prema području djelatnosti na području LAG-a „ Cetinska krajina“..... 18
Tablica 11: Izvori financiranja stanovništva s područja LAG-a „Cetinska krajina“..... 19
Tablica 12: Odjeli Doma zdravlja na području LAG-a „Cetinska krajina“ 22
Tablica 13: Intervencije DVD-a Sinj 22
Tablica 14: Stanovanje i javne zgrade na području LAG-a „Cetinska krajina“..... 23
Tablica 15: Broj zaposlenika Jedinica lokalne samouprave koji se nalaze na području LAG-a „Cetinska krajina" 23
Tablica 16: Prikaz prihoda i rashoda JLS-ova na području LAG-a "Cetinska krajina"..... 23
Tablica 17: Razvojni problemi i razvojne potrebe LAG-a „Cetinska krajina“ 28
Tablica 18: Shema vizije, ciljeva i aktivnosti LAG-a „Cetinska krajina“..... 33
Tablica 19: Usklađenost LRS-a s nadređenim strateškim dokumentima..... 47
Tablica 20: Akcijski plan provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ 51
Tablica 21: Organizacija praćenja i evaluacija Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ 52
Tablica 22: Indikatori za mjerenje ukupnog učinka provedbe LRS-a..... 52
Tablica 23: Metodologija praćenja provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ 53
Tablica 24: Struktura članova LAG-a 54
Tablica 25: Projekcija raspodjele članarina za 2016. godinu (u kunama) 58
Tablica 26: Podjela financija Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ 2014. – 2020. 59
Tablica 27: Podjela financija (po godinama) Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“ 2014. – 2020. 60

POPIS SLIKA

Slika 1: Prostorni smještaj LAG-a „Cetinska krajina“ i jedinica lokalne samouprave koje mu pripadaju 6
Slika 2: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a „Cetinska krajina“ 10

Slika 3: Interaktivna karta prikaza podataka o dostupnosti i korištenju brzina širokopojasnog pristupa 12

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Struktura djelatnosti na području LAG-a „Cetinska krajina“ 13
Grafikon 2: Brojčano stanje stoke i peradi na području LAG-a „Cetinska krajina“ 16
Grafikon 3: Dolasci i noćenja na području LAG-a „Cetinska krajina“ 17
Grafikon 4: Broj registriranih nezaposlenih osoba prema stupnju obrazovanja na području LAG-a „Cetinska krajina“ 19
Grafikon 5: Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1857. do 2011. godine 20
Grafikon 6: Postotak zastupljenosti udruga po područjima djelovanja na području LAG-a „Cetinska krajina“ 24

PRILOG II *Kretanje broja stanovnika u jedinicama lokalne samouprave od 1857. do 2011. godine*

Tablica 1: Kretanje broja stanovnika u jedinicama lokalne samouprave od 1857. do 2011. godine

Godina	Sinj	Vrlika	Trilj	Otok	Hrvace
1857.	7600	5920	7116	2107	5056
1869.	8256	6226	8078	2513	5919
1880.	9025	6311	8555	2693	5742
1890.	10089	7545	10060	3153	6483
1900.	11543	8727	11475	3710	7065
1910.	13205	9529	11903	4181	7512
1921.	13770	9819	12337	4363	7392
1931.	14829	10382	12972	4703	7706
1948.	15526	8686	12586	4818	7810
1953.	16864	8854	13338	5272	8212
1961.	18687	7366	13507	5426	7137
1971.	20598	6458	13529	5988	6692
1981.	23849	6262	13394	6256	6206
1991.	25985	5621	13894	6574	5296
2001.	25373	2705	10799	5782	4116
2011.	24826	2177	9109	5474	3617

Izvor: www.dzs.hr

PRILOG III *Struktura stanovništva prema starosti*

Tablica 2: Struktura stanovništva prema starosti

	Sinj		Vrlika		Trilj		Otok		Hrvace	
Kategorija	2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.
Ukupno	25 373	24 826	2705	2177	10 799	9109	5782	5474	4116	3617
0 - 4 godina	1696	1372	127	72	801	515	419	354	284	172
5 - 9 godina	1778	1362	113	87	716	580	443	352	245	191
10 - 14 godina	1900	1722	128	109	738	699	413	383	225	249
15 - 19 godina	1917	1783	171	101	660	599	435	436	236	209
20 - 24 godina	1890	1791	161	117	755	609	408	377	288	212
25 - 29 godina	1847	1684	187	131	900	529	382	355	266	214
30 - 34 godina	1763	1582	161	115	833	527	436	343	287	214

	Sinj		Vrlika		Trilj		Otok		Hrvace	
Kategorija	2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.
35 - 39 godina	1962	1674	164	123	730	627	443	335	260	212
40 - 44 godina	2009	1694	180	122	738	674	425	392	264	228
45 - 49 godina	1652	1879	173	139	657	623	392	411	202	250
50 - 54 godina	1541	1925	167	171	604	616	280	390	271	257
55 - 59 godina	1026	1511	113	161	409	490	159	340	195	205
60 - 64 godina	1275	1305	205	134	575	432	269	230	245	240
65 - 69 godina	1197	920	216	95	540	349	298	135	256	168
70 - 74 godina	847	1053	193	173	465	455	252	198	249	185
75 - 79 godina	552	846	122	173	309	381	168	217	185	172
80 - 84 godina	231	464	58	106	142	265	72	145	70	143
85 - 89 godina	148	198	38	37	104	103	42	62	55	74
90 - 94 godina	47	49	17	9	40	29	19	15	25	18
95 i više godina	6	12	2	2	8	7	1	4	1	4
Prosječna starost	35,80	38,80	43,70	47,00	37,00	39,50	36,10	38,00	40,50	42,70
Indeks starenja	59,00	77,70	157,90	197,60	74,90	84,50	65,60	66,00	109,70	122,30
Koeficijent starosti	17,00	19,50	31,60	50,00	20,40	22,20	19,50	18,40	26,40	27,80
Radno aktivno	16 201	16 828	1579	1340	6563	5726	3491	3609	2378	2241

Izvor: www.dzs.hr

PRILOG IV *Prirodno kretanje stanovništva na području jedinica lokalne samouprave koje su u sastavu LAG-a „Cetinska krajina“*

Tablica 3: Prirodno kretanje stanovništva na području jedinica lokalne samouprave koje su u sastavu LAG-a „Cetinska krajina“

Kategorija	Godina	Sinj	Vrlika	Trilj	Otok	Hrvace
Živorođeni	2011.	230	20	83	53	30
	2012.	251	11	96	70	33
	2013.	224	10	96	56	23
Mrtvorođeni	2011.	0	0	0	0	0
	2012.	1	0	0	0	0
	2013.	2	1	0	0	0
Umrli	2011.	24	45	105	58	64
	2012.	247	44	127	72	68
	2013.	229	37	120	65	53
Umrla dojenčad	2011.	1	0	0	0	0
	2012.	1	0	0	2	0
	2013.	1	0	2	2	0
Prirodni prirast	2011.	6	-25	-22	-5	-34
	2012.	4	-33	-31	-2	-35
	2013.	-5	-27	-22	-9	-30
Vitalni indeks	2011.	102,7	44,4	79,0	91,4	46,9
	2012.	101,6	25,0	75,6	97,2	48,5
	2013.	97,8	27,0	81,7	86,2	43,4

Izvor: www.dzs.hr

PRILOG V *Migracijska kretanja stanovništva LAG-a*

Tablica 4: Migracijska kretanja stanovništva LAG-a

Kategorija	Godina	Sinj	Vrlika	Trilj	Otok	Hrvace
Odseljeni iz JLS-a - u RH	2001.	247	80	101	63	100
	2011.	206	62	136	80	99
Odseljeni iz JLS-a - u inozemstvo	2001.	13	3	10	2	2
	2011.	20	20	9	2	4
Ukupno odseljeni	2001.	370	90	145	70	104
	2011.	391	95	199	85	103
Doseljeni u JLS - iz RH	2001.	204	24	70	41	43
	2011.	214	25	104	32	32
Doseljeni u JLS - iz inozemstva	2001.	82	16	50	11	12
	2011.	27	1	17	6	3
Ukupno doseljeni	2001.	398	48	154	57	57
	2011.	406	34	175	41	35
Razlika ukupno doseljenih i odseljenih	2001.	28	-42	9	-13	-47
	2011.	15	-61	-24	-44	-68

Izvor: www.dzs.hr

PRILOG VI *Popis kulturnih dobara na području LAG-a „Cetinska krajina“*

Tablica: 5 Popis kulturnih dobara na području LAG-a „Cetinska krajina“

Oznaka dobra	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
Z-5025	Bajagić	Arheološko nalazište Banova draga	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5072	Bajagić	Arheološko nalazište Srednjovjekovno groblje uz potok Malin	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-4691	Bajagić	Arheološko nalazište špilja Kravarica u zaseoku Priorice	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
P-4526	Glavice	Arheološko nalazište Vukova glavica u selu Glavice kod Sinja	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
RST-0539-1971.	Karakašica	Mlinica Runjina	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-4798	Obrovac Sinjski	Mlinica Stara mostina	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-4943	Obrovac Sinjski	Mlinica Nova mostina	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
RST-447,17/9-78	Sinj	Alkarska zbirka	Pokretno kulturno dobro - zbirka
Z-4690	Sinj	Arheološko nalazište Čitluk, antički grad Aequum	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
RST-128,24/07-69	Sinj	Arhiv franjevačke privatne gimnazije u Franjevačkom samostanu	Pokretno kulturno dobro - zbirka
Z-5027	Sinj	Crkva Gospe Sinjske s franjevačkim samostanom	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
RST-347	Sinj	Etnografska zbirka župnog ureda u Zelovu	Pokretno kulturno dobro - zbirka
Z-4848	Sinj	Godišnji pokladni ophod mačkara podkamešničkih sela	Nematerijalno kulturno dobro
P-4540	Sinj	Kip Bogorodice Čudotvorne	Pokretno kulturno dobro - pojedinačno

Oznaka dobra	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
Z-5704	Sinj	Kompleks režije duhana	Nepokretno kulturno dobro - kulturno – povijesna cjelina
P-5158	Sinj	Kuća Lovrić u Sinju	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5011	Sinj	Kuća Tripalo	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-4795	Sinj	Kuća Tripalo	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-4941	Sinj	Kuća Varda Stipković	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5030	Sinj	Most na rijeci Goručici	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-3913	Sinj	Muzej Cetinske krajine - muzejska građa	Pokretno kulturno dobro - muzejska građa
Z-3355	Sinj	Priprema tradicijskog jela sinjski arambaši	Nematerijalno kulturno dobro
Z-5571	Sinj	Prva franjevačka gimnazija	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5518	Sinj	Sklop Kvartira (konjičke vojarne)	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5871	Sinj	Sklop željezničke postaje	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5038	Sinj	Tvrđava Grad i groblje	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-4797	Sinj	Tvrđava Kamičak	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5117	Sinj	Urbanistička cjelina Sinja	Nepokretno kulturno dobro - kulturno-povijesna cjelina
Z-3238	Sinj	Viteška igra Sinjska alka	Nematerijalno kulturno dobro
RST-1	Sinj	Zbirka Franjevačkog samostana	Pokretno kulturno dobro - zbirka
RST-333,17/22-79	Sinj	Zbirke crkve i samostana franjevačke Provincije Presvetog Otkupitelja	Pokretno kulturno dobro - zbirka
Z-4796	Sinj	Zgrada (Litrin obor), Ulica Tadije Anušića	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5599	Sinj	Zgrada na Štaliji	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
RST-1088	Bisko	Crkva sv. Ante	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-4891	Bisko	Crkva sv. Mihovila s arheološkim nalazištem	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-4874	Bisko	Crkva sv. Roka (sv. Fabijana i Sebastijana)	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-3920	Čačvina	Tvrđava Čačvina i crkva Svih Svetih ispod tvrđave	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5483	Grab	Bugarinova mlinica	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5014	Grab	Ćosića mlinica i most na rječici Grab	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5227	Grab	Gornja Ćosića mlinica na rječici Grab	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-4879	Grab	Most na Grabu	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5134	Grab	Samardžića mlinica, kuće i most na rječici Grabu	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno

Oznaka dobra	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
Z-4873	Grab	Ursića mlinica	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5787	Košute	Arheološko nalazište Grebčine	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-2866	Trilj	Arheološka zbirka	Pokretno kulturno dobro - zbirka
Z-2315	Trilj	Arheološko nalazište Gardun	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-4636	Trilj	Arheološko nalazište gradina Križina i rimska cesta	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5289	Trilj	Arheološko nalazište i utvrda Nutjak	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5673	Trilj	Arheološko nalazište Krnjačina gomila	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5709	Trilj	Arheološko nalazište Velić	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
RST-1380	Trilj	Arheološko nalazište - korito rijeke Rude i Cetine	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-3608	Trilj	Muzej Triljskog kraja - muzejska građa	Pokretno kulturno dobro - muzejska građa
Z-5419	Trilj	Ruralna cjelina Grubišići	Nepokretno kulturno dobro - kulturno – povijesna cjelina
P-4786	Velić	Crkva Gospe od Ružarija i arheološko nalazište	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
P-4863	Velić	Vodosprema	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-6313	Velić	Zbirka sakralnih predmeta u crkvi Gospe od Ružarija	Pokretno kulturno dobro - zbirka
P-4732	Voštane	Etnografska Zbirka Akrap	Pokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5885	Vrpolje	Arheološko nalazište gradina Meduša	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-5813	Vrpolje	Arheološko nalazište Grebčine	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-6185	Vrpolje	Vodosprema (lokva) Vrpolje	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-6020	Koljane	Arheološka zona Koljane	Nepokretno kulturno dobro - kulturno – povijesna cjelina
Z-5028	Vinalić	Balački most	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-3014	Vrlika	Arheološko nalazište „Gradina“	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
P-4527	Vrlika	Arheološko nalazište u zaselku Jare kod Balečkog mosta	Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno
Z-4120	Vrlika	Izvor Česma (Vrilo) i njena okolica	Nepokretno kulturno dobro - kulturno – povijesna cjelina
P-4993	Vrlika	Stambena zgrada	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-3921	Vrlika	Tvrđava Prozor (Gradina) i njezin okoliš	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5029	Donji Bitelić	Most na Panju	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
P-5052	Potravlje	Slika sv. Juraj ubija zmaja iz župne kuće u Potravlju	Pokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5916	Potravlje	Tradicijsko lončarstvo ručnoga kola u Potravlju	Nematerijalno kulturno dobro
Z-2736	Potravlje	Tvrđava Travnik (Potravnik, Kotromanovića kula, Gradina)	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno

Oznaka dobra	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
Z-4878	Gala	Most na Kosincu	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
P-3914	Otok	Arheološko nalazište Grebčine	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-4799	Otok	Starokršćanska bazilika	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-5855	Otok	Umijeće gradnje lađe u Otoku kod Sinja	Nematerijalno kulturno dobro
Z-5035	Udovičići	Arheološko nalazište srednjovjekovno groblje	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno

Izvor: Ministarstvo kulture

PRILOG VII *NKD djelatnosti na području LAG-a „Cetinska krajina" 2010. – 2014. godine*

Tablica 6: NKD djelatnosti na području LAG-a „Cetinska krajina" 2010. – 2014. godine

NKD		Ukupno LAG				
		2010.	2011.	2012.	2013	2014.
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	17	16	16	22	28
B	Rudarstvo i vađenje	6	7	5	4	6
C	Prerađivačka industrija	56	61	64	61	60
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1	3	3	4	6
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	6	6	6	8	7
F	Građevinarstvo	58	65	66	67	67
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	100	104	100	105	104
H	Prijevoz i skladištenje	21	25	17	21	19
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	22	24	22	27	29
J	Informacije i komunikacije	6	7	9	9	9
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1	2	3	2	2
L	Poslovanje nekretninama	0	2	2	2	2
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	21	26	28	34	37
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	8	8	8	6	9
P	Obrazovanje	2	2	4	4	5
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne	0	1	2	4	5
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrb	0	0	2	2	3
S	Umjetnost, zabava i rekreacija	3	3	4	6	6
Ukupno		**328**	**362**	**361**	**388**	**404**

Izvor: FINA, 2015.

PRILOG VIII *Trgovačka društva prema pravno ustrojbenom obliku*

Tablica 7: Trgovačka društva prema pravno ustrojbenom obliku na području LAG-a „Cetinska krajina" 2010. – 2014. godine

JLS	Godina	Društvo s ograničenom odgovornošću	Ustanova	Zadruga	Ostali obveznici poreza na dobit	Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću	Ukupno
Vrlika	2010.	19	-	5	1	-	**25**
	2011.	16	-	4	1	-	**21**
	2012.	13	-	3	1	-	**17**
	2013.	12	-	4	-	-	**16**

JLS	Godina	Društvo s ograničenom odgovornošću	Ustanova	Zadruga	Ostali obveznici poreza na dobit	Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću	Ukupno
	2014.	12	-	3	-	-	**15**
Trilj	2010.	70	-	5	9	-	**84**
	2011.	81	-	5	7	-	**93**
	2012.	75	-	8	7	-	**90**
	2013.	70	1	12	5	5	**93**
	2014.	59	1	15	5	10	**90**
Hrvace	2010.	23	-	3	-	-	**26**
	2011.	23	-	3	-	-	**26**
	2012.	20	-	4	-	-	**24**
	2013.	24	-	4	-	1	**29**
	2014.	24	-	4	-	5	**33**
Sinj	2010.	80	15	20	10	0	**125**
	2011.	78	15	22	15	0	**130**
	2012.	75	14	25	17	5	**136**
	2013.	70	10	28	25	5	**138**
	2014.	65	17	40	20	10	**152**
Otok	2010.	15	-	1	3	-	**19**
	2011.	15	-	3	3	-	**21**
	2012.	12	-	3	4	-	**19**
	2013.	11	-	2	3	2	**18**
	2014.	10	-	2	3	2	**17**

Izvor: FINA, 2015.

PRILOG IX *Trgovačka društva na području LAG-a „Cetinska krajina“ (broj subjekata, broj zaposlenih, ukupni prihodi i neto dobit)*

Tablica 8: Trgovačka društva na području LAG-a „Cetinska krajina“ (broj subjekata, broj zaposlenih, ukupni prihodi i neto dobit)

JLS	Godina	Broj subjekata	Broj zaposlenika	Ukupni prihodi (u kn)	Neto dobit (u kn)
Vrlika	2010.	25	70	35.555.998,00	654.766,00
	2011.	21	76	47.353.429,00	1.140.948,00
	2012.	17	53	29.799.018,00	1.366.461,00
	2013.	16	56	28.790.009,00	2.108.958,00
	2014.	15	61	28.636.765,00	1.035.467,00
Trilj	2010.	84	384	179.586.945,00	-5.310.296,00
	2011.	93	410	174.711.536,00	-3.104.809,00
	2012.	90	343	151.057.902,00	-2.508.553,00
	2013.	93	465	219.095.185,00	-2.196.865,00
	2014.	90	434	194.648.524,00	4.928.303,00
Hrvace	2010.	26	252	73.496.468,00	4.277.602,00
	2011.	21	76	47.353.429,00	1.140.948,00
	2012.	24	254	75.263.991,00	2.555.673,00
	2013.	29	226	95.605.155,00	-2.627.203,00
	2014.	33	256	97.229.512,00	967.748,00
Sinj	2010.	-	1232	586.423.000,00	13.021.000,00
	2011.	-	1250	597.825.000,00	13.185.000,00
	2012.	-	1350	610.764.000,00	15.125.000,00
	2013.	-	1399	637.764.000,00	14.190.000,00
	2014.	249	1599	683.537.000,00	27.714.000,00
Otok	2010.	19	173	63.434.493,00	236.303,00
	2011.	21	184	64.624.424,00	27.337,00
	2012.	19	185	69.491.774,00	421.289,00

JLS	Godina	Broj subjekata	Broj zaposlenika	Ukupni prihodi (u kn)	Neto dobit (u kn)
	2013.	18	201	90.422.965,00	738.517,00
	2014.	17	216	84.503.463,00	2.117.757,00

Izvor: FINA, 2015.

PRILOG X *Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista*

Tablica 9: Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista

		Sinj			Trilj		
Godina	Kategorija	Ukupno	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno	Domaći turisti	Strani turisti
2011.	dolasci	7694	3641	4053	2251	1736	515
	noćenja	22 980	6222	16 758	6907	4982	1925
2012.	dolasci	7110	3025	4085	2701	1914	787
	noćenja	11 258	5766	5492	8327	5579	2748
2013.	dolasci	9035	3255	5780	2738	1975	763
	noćenja	13 576	6388	7188	11 689	6662	5027
2014.	dolasci	10 691	4385	6306	2849	1744	1105
	noćenja	15 460	8829	6631	8566	5448	3118
2015.	dolasci	10 266	4635	5631	4102	2561	1541
	noćenja	15 764	9003	6761	11 812	6919	4893

Izvor: www.dzs.hr

PRILOG XI *Kapaciteti smještaja na području LAG-a „Cetinska krajina“*

Tablica 10: Kapaciteti smještaja na području LAG-a „Cetinska krajina“

Kategorija smještaja / tip smještaja		Hoteli	Turistički apartmani	Privatne sobe	Ostalo (apartmani)	Ukupno
2*	2011.	0	0	0	0	0
	2012.	0	0	1	0	1
	2013.	0	0	1	0	1
	2014.	0	0	1	0	1
	2015.	0	0	1	0	1
3*	2011.	2	3	6	1	12
	2012.	2	3	2	0	7
	2013.	2	3	1	0	6
	2014.	2	3	5	0	10
	2015.	2	32	8	1	43
4*	2011.	0	0	1	0	1
	2012.	0	0	1	0	1
	2013.	0	0	1	0	1
	2014.	0	0	1	0	1
	2015.	0	6	3	0	9
5*	2011.	0	0	0	0	0
	2012.	0	0	1	0	1
	2013.	0	0	1	0	1
	2014.	0	0	1	0	1
	2015.	0	0	1	0	1

Izvor: TZ Sinj, TZ Trilj, TZ Vrlika

PRILOG XII *Broj ležajeva, noćenja i zaposlenika u turizmu na području LAG-a „Cetinska krajina“*

Tablica 11: Broj ležajeva, noćenja i zaposlenika u turizmu na području LAG-a „Cetinska krajina“

Tip smještaja		Hoteli	Turistički apartmani	Privatne sobe+Kuće za odmor	Ostalo (apartmani)
Broj ležaja	2011.	167	12	154	0
	2012.	167	12	81	8
	2013.	167	12	64	0
	2014.	167	12	135	0
	2015.	167	47	117	8
Broj noćenja	2011.	10 081	0	0	0
	2012.	7441	0	841	0
	2013.	17 234	688	9419	1087
	2014.	16 012	1320	13 571	381
	2015.	18 822	1241	15 196	683
Broj zaposlenika (sezona)	2011.	28	8	43	4
	2012.	28	13	44	4
	2013.	29	13	46	4
	2014.	29	13	48	4
	2015.	29	14	52	4
Broj zaposlenika (izvan sezone)	2011.	26	8	24	2
	2012.	26	10	24	2
	2013.	27	12	26	2
	2014.	27	12	28	2
	2015.	27	14	30	2

Izvor: TZ Sinj, TZ Trilj, TZ Vrlika

PRILOG XIII *Stanovanje i javne zgrade na području LAG-a*

Tablica 12: Stanovanje i javne zgrade na području LAG-a

Kategorija	Sinj	Trilj	Hrvace	Otok	Vrlika	SDŽ	LAG CK	Udio u županiji (u %)
Ukupna površina stanova / stambenih kuća (u m²)	757 662	340 471	142 774	184 181	99 157	18 272 012	1 524 245	8,34
Broj stanova / stambenih kuća koje imaju instalacije								
Vodovod	7465	2552	1133	1535	746	151 076	13 431	8,89
Kanalizacija	7460	2552	1130	1532	746	150 980	13 420	8,89
Električna energija	7514	2617	1168	1561	769	152 049	13 629	8,96
Plin	89	36	3	6	3	1652	137	8,29
Stanovi za stanovanje								
Ukupno	9183	3784	1668	2027	1216	206 186	17 878	8,67
Nastanjeni	7518	2625	1170	1564	772	152 125	13 649	8,97
Privremeno nenastanjeni	1408	824	339	362	386	48 550	3319	6,84
Napušteni	257	335	159	101	58	5511	910	16,51
Stanovi koji se koriste povremeno								
Za odmor i rekreaciju	92	292	177	59	162	30187	782	2,59
U vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	11	54	42	0	4	765	111	14,51
Ukupna površina stanova za odmor i rekreaciju (u m²)	6153	26 686	15 171	4510	10 136	2 054 513	62 656	3,05
Stanovi u kojima se samo obavlja djelatnost								
Iznajmljivanje turistima	0	1	0	0	0	16 524	1	0,01

Kategorija	Sinj	Trilj	Hrvace	Otok	Vrlika	SDŽ	LAG CK	Udio u županiji (u %)
Ostale djelatnosti	29	1	0	3	1	967	34	3,52

Izvor: www.dzs.hr

PRILOG XIV *Vjerska pripadnost stanovnika LAG-a*

Tablica 13: Vjerska pripadnost stanovnika LAG-a

Vjerska pripadnost	Sinj	Trilj	Vrlika	Otok	Hrvace	LAG
Katolici	23 911	8981	2010	5436	3495	43 833
Pravoslavci	168	34	118	9	67	396
Protestanti	10	0	0	0	0	10
Ostali kršćani	10	6	1	0	0	17
Muslimani	21	0	1	0	1	23
Židovi	0	1	0	0	0	1
Istočne religije	5		1	0	0	6
Ostale religije, pokreti i svjetonazori	4	0	0	1	3	8
Agnostici i skeptici	75	6	6	1	6	94
Nisu vjernici i ateisti	380	27	7	12	27	453
Ne izjašnjavaju se	218	31	31	2	15	297
Nepoznato	24	23	2	13	3	65

Izvor: www.dzs.hr

PRILOG XV *Zaposleni prema područjima djelatnosti i starosti u 2011. godini*

Tablica 14: Zaposleni prema područjima djelatnosti i starosti u 2011. godini

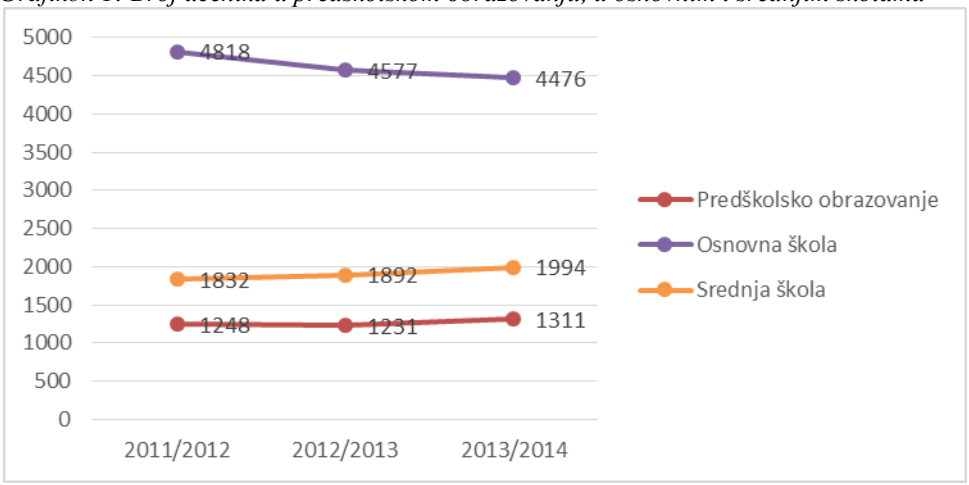
Područje djelatnosti	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i više
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1	10	19	25	31	44	36	30	38	19	38
B Rudarstvo i vađenje	1	5	9	4	3	4	9	12	3	1	1
C Prerađivačka industrija	11	126	238	305	230	223	256	184	89	28	6
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	2	13	9	25	33	37	36	43	35	0
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	0	2	13	9	25	33	37	36	43	35	0
F Građevinarstvo	23	167	265	255	230	179	209	234	141	49	2
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	6	51	50	29	12	16	26	13	3	0

Područje djelatnosti	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i više
L Poslovanje nekretninama	0	2	2	3	1	0	1	2	2	0	0
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	0	16	41	49	25	29	28	25	17	11	1
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1	14	31	40	34	40	52	26	14	4	0
O Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	11	127	179	166	248	214	172	109	74	32	3
P Obrazovanje	0	13	112	69	91	100	150	143	84	114	3
Nepoznato	2	1	5	6	7	2	0	6	4	3	1
LAG UKUPNO	50	491	978	990	979	913	1003	869	565	334	55

Izvor: www.dzs.hr

PRILOG XVI Broj učenika u predškolskom obrazovanju, u osnovnim i srednjim školama

Grafikon 1: Broj učenika u predškolskom obrazovanju, u osnovnim i srednjim školama

Izvor: www.dzs.hr

PRILOG XVII Korisnici socijalnih usluga

Tablica 15: Korisnici socijalnih usluga

Kategorija	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Minimalna naknada	1107	493	368	343	406
Naknada za osobne potrebe korisnika smještaja			21	12	32
Jednokratna naknada (ukupno u tekućoj godini)	887	747	262	424	478
Naknade u vezi s obrazovanjem		28	5	5	5
Osobna invalidnina	337	341	374	342	378
Doplatak za pomoć i njegu	1953	2040	1614	1469	1463
Status roditelja njegovatelja ili njegovatelja	40	46	47	51	53
Naknada do zaposlenja	22	27	17	17	16
Socijalne usluge (ukupno u tekućoj godini)	720	129	347	176	225

Broj djece - korisnika prava na privremeno uzdržavanje			18	20	12

Izvor: Centar za socijalnu skrb, Sinj

PRILOG XVIII *Članovi LAG-a „Cetinska krajina“*

Tablica 16: Članovi LAG-a „Cetinska krajina“

Pravni subjekt - član skupštine LAG-a „Cetinska krajina“	Ime i prezime predstavnika u skupštini LAG-a „Cetinska krajina“	JLS	Sektor djelovanja
Općina Otok	Ivica Perković	Otok	JLS
Grad Vrlika	Nikola Uzun	Vrlika	JLS
Grad Sinj	Kristina Križanac	Sinj	JLS
Općina Hrvace	Dinko Bošnjak	Hrvace	JLS
Grad Trilj	Ivan Šipić	Trilj	JLS
Ženski rukometni klub Sinj	Branko Matić	Sinj	neprofitni sektor
Aeroklub Sinj	Joško Jagnjić	Sinj	neprofitni sektor
Klapa Sinj	Ante Milun	Sinj	neprofitni sektor
Cetina Adventure	Zoran Klepo	Sinj	neprofitni sektor
Stolno teniski klub Sinj	Slavko Bilić	Sinj	neprofitni sektor
NK Junak Sinj	Tomislav Marić	Sinj	neprofitni sektor
Pkd laberije sinj	Božidar Jadrijević-Mladar	Sinj	neprofitni sektor
Upsus	Dragana Modrić	Sinj	neprofitni sektor
Kulturno umjetničko središte Sinj		Sinj	neprofitni sektor
Udruga roditelja i udovica poginulih branitelja Domovinskog rata	Đula Šabić	Sinj	neprofitni sektor
Gradsko društvo Crveni križ - Sinj	Ante Zorica	Sinj	neprofitni sektor
Udruga tjelesnih invalida Grada Sinja	Vojislav Barać	Sinj	neprofitni sektor
Vijeće srpske nacionalne manjine	Dušan Stojanac	Sinj	neprofitni sektor
Biciklistička udruga Vlaji	Ivan Čatipović	Sinj	neprofitni sektor
Kulturno-umjetnička udruga Sinjske mažoretkinje	Vesna Samardžić	Sinj	neprofitni sektor
NK Brnaze	Stipe Delija	Sinj	neprofitni sektor
Udruga Srma	Snježanka Jadrijević	Sinj	neprofitni sektor
Centar za ruralni razvoj Cerura	Stipe Efendić	Sinj	neprofitni sektor
Udruga za prevenciju i pomoć u rješavanju problema ovisnosti Novi put	Gordana Vučković	Sinj	neprofitni sektor
Centar za rehabilitaciju Fra Ante Sekelez	Ivana Klarić Kukuz	Vrlika	neprofitni sektor
Turistička zajednica Grada Sinja	Monika Vrgoč	Sinj	neprofitni sektor

Pravni subjekt - član skupštine LAG-a „Cetinska krajina“	Ime i prezime predstavnika u skupštini LAG-a „Cetinska krajina“	JLS	Sektor djelovanja
Turistička zajednica Vrlika	Dijana Maras	Vrlika	neprofitni sektor
PD Svilaja	Boris Buljan	Sinj	neprofitni sektor
Športsko-ribolovna udruga Šaran	Ivan Vuletić	Vrlika	neprofitni sektor
Udruga hrvatskih branitelja liječenih od PTSP-a	Dušan Roguljić	Sinj	neprofitni sektor
Turistička zajednica Grada Trilja	Andrijana Ivković	Trilj	neprofitni sektor
Udruga maloljetnih dragovoljaca Domovinskog rata SDŽ-a	Mario Stanić	Hrvace	neprofitni sektor
Pčelarsko društvo Vrlika	Zoran Biuk	Vrlika	neprofitni sektor
Pčelarska udruga Vrdovo	Ivan Liović	Hrvace	neprofitni sektor
Zadruga Flumen hippus	Ante Grubišić Čabo	Trilj	neprofitni sektor
Udruga stari zanati	Edo Crljen	Sinj	neprofitni sektor
Udruga Kultura u prometu	Ištvan Miško Kerekeš	Sinj	neprofitni sektor
Foto video udruga Sinj	Rino Ratković	Sinj	neprofitni sektor
ŠRD Cetina	Ante Poljak	Sinj	neprofitni sektor
OI vitezovi	Filip Ratković	Sinj	neprofitni sektor
Kulturno-umjetničko društvo Glavice	Mate Šimić	Sinj	neprofitni sektor
Kalup d.o.o.	Nediljko Ćurković	Sinj	profitni sektor
OPG Vuletić Željko	Željko Vuletić	Sinj	profitni sektor
BZ Jastreb	Stipe Šipić	Trilj	profitni sektor
Gradsko kino Sinj d.o.o.	Ivan Šentija	Sinj	profitni sektor
Božo comerce d.o.o.	Oliver Vuletić	Vrlika	profitni sektor
Krčma mrma	Davor Milošević	Sinj	profitni sektor
OPG Jukić Bračulj Snježana	Mate Jukić-Bračulj	Hrvace	profitni sektor
Braniteljska zadruga Patriot	Mario Vujević	Hrvace	profitni sektor
Poduzetnički centar Sinj d.o.o.	Ana Barać	Sinj	profitni sektor
OPG Mravak Ivan	Ivan Mravak	Otok	profitni sektor
Kamičak d.o.o.	Pero Govorušić	Sinj	profitni sektor
Zadruga Kravlji rog	Marija Bandalo	Otok	profitni sektor
OPG Ćorić Ivan	Ivan Ćorić	Vrlika	profitni sektor
Braniteljska zadruga Svilaja	Stipe Baturina	Vrlika	profitni sektor
Tvrtka Doci	Joško Režić	Vrlika	profitni sektor
C-mont	Frano Cvrlje	Sinj	profitni sektor
Zadruga Bisage, za poljoprivredu i turizam	Damir Čović	Trilj	profitni sektor

Pravni subjekt - član skupštine LAG-a „Cetinska krajina“	Ime i prezime predstavnika u skupštini LAG-a „Cetinska krajina“	JLS	Sektor djelovanja
Zadruga "Bukara" za poljoprivredu i turizam	Marinko Kanaet	Hrvace	profitni sektor
Zadruga Vridne ruke žena cetinskog kraja	Nedjeljka Botić	Sinj	profitni sektor
Braniteljska zadruga Peka	Branko Križanac	Sinj	profitni sektor
OPG Rančić Dražen	Dražen Rančić	Sinj	profitni sektor
Zadruga Lovdžija	Dragan Modrić	Sinj	profitni sektor
Zadruga Dalmatia ruralis	Tomislav Klarić Kukuz	Sinj	profitni sektor
Smid	Ivana Čatipović	Sinj	profitni sektor
Restoran Lovac	Josip Krolo	Trilj	profitni sektor
OPG Marunica Vedran	Vedran Marunica	Hrvace	profitni sektor
Hotel Alkar	Ante Tabak	Sinj	profitni sektor
Obrt Delma	Marina Balajić	Sinj	profitni sektor
BZ Orlova stina	Renato Nikolić Malora	Sinj	profitni sektor
Axel d.o.o.	Nikola Žanko	Sinj	profitni sektor
OPG Kaselj Stipan	Stipan Kaselj	Vrlika	profitni sektor
OPG Pezelj Vedran	Vedran Pezelj	Trilj	profitni sektor
Gala med j.d.o.o.	Antonio Mravak	Otok	profitni sektor
Meubles adaptes	Bernard Šimleša	Sinj	profitni sektor
OPG Moro Frano	Frano Moro	Otok	profitni sektor
Zadruga Viseći most	Antonio Živaljić	Trilj	profitni sektor
Dinara med d.o.o.	Marina Liović	Sinj	profitni sektor
OPG Rebić Pera	Anđelo Rebić	Vrlika	profitni sektor
BZ Glomero	Nino Marasović	Trilj	profitni sektor
BZ Rešta	Tihomir Grubišić	Trilj	profitni sektor
BZ Završće	Mate Ljubičić	Trilj	profitni sektor
BZ Rebruša	Ivica Botica	Trilj	profitni sektor
Braniteljska zadruga Planina	Zdravko Botica	Trilj	profitni sektor
BZ Pomoć u kući	Slobodan Nasić	Sinj	profitni sektor
PZ Radinje	Krešo Milković	Vrlika	profitni sektor
Liska d.o.o.	Ivica Mastelić	Sinj	profitni sektor
OPG Žuljević Boženko	Boženko Žuljević	Trilj	profitni sektor
Attraho d.o.o.	Stipe Kodžoman	Sinj	profitni sektor

Izvor: LAG „Cetinska krajina“

PRILOG XIX Kriteriji odabira za tipove operacija definirane u cilju 1

Tip operacije	**1.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava**
Ciljani korisnici	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi (NN 30/15), osim fizičkih i pravnih osoba čija je ekonomska veličina manja od 6000 eura za ulaganja u sektoru voća, povrća i cvijeća i manja od 8.000 eura za ulaganja u ostalim sektorima, te proizvođačke grupe/organizacije priznate sukladno Zakonu o zajedničkoj organizaciji tržišta poljoprivrednih proizvoda i posebnim mjerama i pravilima vezanim za tržište poljoprivrednih proizvoda.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su u članku 15.,16.,17. i 18. Pravilnika o provedbi Mjere M04 „Ulaganja u fizičku imovinu“, Podmjere 4.1. „Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Pravilnik o provedbi Podmjere 4.1.).
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni troškovi definirani su u članku 7. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.1. Prihvatljivi materijalni troškovi definirani su u članku 9. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.1.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su u članku 8. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.1.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 5.000 eura u kunskoj protuvrijednosti. Najviša vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 3.000.000 eura u kunskoj protuvrijednosti.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore definirani su u članku 10. stavku 1., 2. i 3. Pravilnika o provedbi podmjere 4.1.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 4.1., Prilog III. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, tip operacije 4.1.1. – Kriteriji odabira.

Tip operacije	**1.1.2. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima**
Ciljani korisnici	Fizičke i pravne osobe koje se bave ili se namjeravaju baviti preradom proizvoda iz Priloga I. Pravilnika o provedbi Mjere M04 »Ulaganja u fizičku imovinu», Podmjere 4.2. »Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda« iz PRR (dalje u tekstu: Pravilnik o provedbi Podmjere 4.2.), osim proizvoda ribarstva.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su u članku 13., 14., 15. i 16. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni troškovi definirani su u članku 7. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2. Prihvatljivi materijalni troškovi definirani su u članku 9. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su u članku 8. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 10.000 eura u kunskoj protuvrijednosti. Najviša vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 5.000.000 eura u kunskoj protuvrijednosti.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore definiran je u članku 10. stavku 1., 2. i 3. Pravilnika o provedbi podmjere 4.2.

Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 4.2., Prilog III. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, tip operacije 4.2.1. – Kriteriji odabira.

Tip operacije	**1.1.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava**
Ciljani korisnici	Korisnici su mala poljoprivredna gospodarstava upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, ekonomske veličine iskazane u ukupnom standardnom ekonomskom rezultatu poljoprivrednog gospodarstva od 2.000 eura do 7.999 eura.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su u članku 16., 17. i 18. Pravilnika o provedbi Podmjere 6.3.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi troškovi jednaki su kao u članku 15. Pravilnika o provedbi Podmjere 6.3.
Neprihvatljivi troškovi	n/p
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Visina potpore po korisniku iznosi **15.000 eura** u kunskoj protuvrijednosti.
Intenzitet potpore	Iznos potpore je paušalan, do 100% vrijednosti projekta
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 6.3., Prilog I. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, tip operacije 6.3.1. – Kriteriji odabira

Tip operacije	**1.1.4. Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima**
Ciljani korisnici	Korisnici su šumoposjednici; udruženja šumoposjednika; obrti, mikro, mala i srednja poduzeća registrirana sukladno nacionalnim propisima.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su uvjetima prihvatljivosti definiranima u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni i nematerijalni troškovi definirani su prihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi jednaki su neprihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža i najviša vrijednost javne potpore po projektu definirana je u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore istovjetan je intenzitetu potpore definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 8.6.

Tip operacije	**1.1.5. Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u predindustrijskoj preradi drva**
Ciljani korisnici	Korisnici su obrti, mikro, mala i srednja poduzeća registrirana za djelatnosti prerade drva
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su uvjetima prihvatljivosti definiranima u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.

Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni i nematerijalni troškovi definirani su prihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi jednaki su neprihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža i najviša vrijednost javne potpore po projektu definirana je u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore istovjetan je intenzitetu potpore definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 8.6.

Tip operacije	**1.2.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava**
Ciljani korisnici	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi (NN 30/15), osim fizičkih i pravnih osoba čija je ekonomska veličina manja od 6.000 eura za ulaganja u sektoru voća, povrća i cvijeća i manja od 8.000 eura za ulaganja u ostalim sektorima, te proizvođačke grupe/organizacije priznate sukladno Zakonu o zajedničkoj organizaciji tržišta poljoprivrednih proizvoda i posebnim mjerama i pravilima vezanim za tržište poljoprivrednih proizvoda.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su u članku 15.,16.,17. i 18. Pravilnika o provedbi Mjere M04 „Ulaganja u fizičku imovinu“, Podmjere 4.1. „Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Pravilnik o provedbi Podmjere 4.1.).
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni troškovi definirani su u članku 7. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.1. Prihvatljivi materijalni troškovi definirani su u članku 9. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.1.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su u članku 8. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.1.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 5.000 eura u kunskoj protuvrijednosti. Najviša vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 3.000.000 eura u kunskoj protuvrijednosti.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore definirani su u članku 10. stavku 1., 2. i 3. Pravilnika o provedbi podmjere 4.1.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 4.1., Prilog III. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, tip operacije 4.1.1. – Kriteriji odabira

Tip operacije	**1.2.2. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima**
Ciljani korisnici	Fizičke i pravne osobe koje se bave ili se namjeravaju baviti preradom proizvoda iz Priloga I. Pravilnika o provedbi Mjere M04 »Ulaganja u fizičku imovinu», Podmjere 4.2. »Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda« iz PRR (dalje u tekstu: Pravilnik o provedbi Podmjere 4.2.), osim proizvoda ribarstva.

Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su u članku 13., 14., 15. i 16. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni troškovi definirani su u članku 7. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2. Prihvatljivi materijalni troškovi definirani su u članku 9. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su u članku 8. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 10.000 eura u kunskoj protuvrijednosti. Najviša vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 5.000.000 eura u kunskoj protuvrijednosti.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore definiran je u članku 10. stavku 1., 2. i 3. Pravilnika o provedbi podmjere 4.2.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 4.2., Prilog III. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, tip operacije 4.2.1. – Kriteriji odabira

Tip operacije	**1.2.3. Korištenje obnovljivih izvora energije**
Ciljani korisnici	Fizičke i pravne osobe koje se bave ili se namjeravaju baviti preradom proizvoda iz Priloga I. Pravilnika o provedbi Mjere M04 »Ulaganja u fizičku imovinu», Podmjere 4.2. »Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda« iz PRR (dalje u tekstu: Pravilnik o provedbi Podmjere 4.2.), osim proizvoda ribarstva.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su u članku 13., 14., 15. i 16. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni troškovi definirani su u članku 7. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2. Prihvatljivi materijalni troškovi definirani su u članku 11. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su u članku 8. Pravilnika o provedbi Podmjere 4.2.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 10**.000 eura** u kunskoj protuvrijednosti. Najviša vrijednost javne potpore po projektu može iznositi 5.000.000 eura u kunskoj protuvrijednosti.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore definiran je u članku 12. stavku 1., 2. i 3. Pravilnika o provedbi podmjere 4.2.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 4.2., Prilog III. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, tip operacije 4.2.2. – Kriteriji odabira

Tip operacije	**1.2.4. Modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima**
Ciljani korisnici	Korisnici su obrti, mikro, mala i srednja poduzeća registrirana za djelatnosti prerade drva
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su uvjetima prihvatljivosti definiranima u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni i nematerijalni troškovi definirani su prihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.

Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi jednaki su neprihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža i najviša vrijednost javne potpore po projektu definirana je u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore istovjetan je intenzitetu potpore definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 8.6.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 8.6.

Tip operacije	**1.2.5. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava**
Ciljani korisnici	Korisnici su mala poljoprivredna gospodarstava upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, ekonomske veličine iskazane u ukupnom standardnom ekonomskom rezultatu poljoprivrednog gospodarstva od 2.000 eura do 7.999 eura.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su u članku 16., 17. i 18. Pravilnika o provedbi Podmjere 6.3.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi troškovi jednaki su kao u članku 15. Pravilnika o provedbi Podmjere 6.3.
Neprihvatljivi troškovi	n/p
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Visina potpore po korisniku iznosi **15.000 eura** u kunskoj protuvrijednosti.
Intenzitet potpore	Iznos potpore je paušalan, do 100% vrijednosti projekta
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 6.3., Prilog I. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, tip operacije 6.3.1. – Kriteriji odabira

__PRILOG XX__ Kriteriji odabira za tipove operacija definirane u cilju 2

Tip operacije	**2.1.1. Potpora za sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode**
Ciljani korisnici	Prihvatljivi korisnici su aktivni poljoprivrednici definirani člankom 28. Zakona o poljoprivredi, i uključeni u EU ili nacionalni sustav kvalitete iz članka 2. stavka 1., podstavka 4. ovoga Pravilnika ili u sustav ekološke poljoprivredne proizvodnje.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su člankom 8. Pravilnika o provedbi Podmjere 3.1.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi troškovi definirani su prihvatljivim troškovima definiranim u članku 7. Pravilnika o provedbi Podmjere 3.1.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su u članku 15. Pravilnika o provedbi Podmjere 3.1.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Javna potpora odobrava se na period do pet godina u maksimalnom iznosu do 15.000 eura, odnosno maksimalno do 3.000 eura godišnje protuvrijednosti u kunama.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore istovjetan je intenzitetu potpore definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 3.1.

Tip operacije	**2.1.1. Potpora za sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode**
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 3.1.

Tip operacije	**2.1.2. Kratki lanci opskrbe i lokalna tržišta**
Ciljani korisnici	Pravne osobe iz poljoprivrednog i prehrambenog sektora i njihova udruženja; proizvođačke grupe i organizacije; druge pravne osobe koje sudjeluju u kratkim lancima opskrbe i drugi relevantni dionici.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su uvjetima prihvatljivosti definiranima u Pravilniku o provedbi Podmjere 16.4.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi troškovi definirani su prihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 16.4.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su neprihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 16.4.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža i najviša vrijednost javne potpore po projektu definirana je u Pravilniku o provedbi Podmjere 16.4.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore definiran je u Pravilniku o provedbi Podmjere 16.4.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 16.4.

Mjera	**2.1.3. Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija**
Ciljani korisnici	Proizvođačke grupe ili organizacije iz sektora poljoprivrede, u rangu malih i srednjih poduzeća, priznate ili u postupku priznavanja od strane ministarstva nadležnog za poljoprivredu.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su uvjetima prihvatljivosti definiranima u Pravilniku o provedbi Podmjere 9.1.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi troškovi definirani su prihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 9.1.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su neprihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 9.1.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža i najviša vrijednost javne potpore po projektu definirana je u Pravilniku o provedbi Podmjere 9.1.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore definiran je u Pravilniku o provedbi Podmjere 9.1.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 9.1.

PRILOG XXI *Kriteriji odabira za tipove operacija definirane u cilju 3*

Tip operacije	**3.1.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu**
Ciljani korisnici	Jedinice lokalne samouprave; trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave; javne ustanove neprofitnog karaktera u kojima su osnivači jedinice lokalne samouprave (osim javnih vatrogasnih postrojbi, lokalnih i regionalnih razvojnih agencija); udruge/organizacije civilnog društva i vjerske zajednice koje se bave humanitarnim i društvenim djelatnostima od posebnog interesa za lokalno stanovništvo (isključujući LAG-ove) i čije su djelatnosti sukladno ciljnim skupinama i klasifikaciji djelatnosti

Tip operacije	**3.1.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu**
	udruga, povezane sa prihvatljivim ulaganjem; lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) koje su odabrane unutar Programa.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su u članku 23. Pravilnika o provedbi Mjere 7
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi troškovi definirani su u članku 22. Pravilnika o provedbi Mjere 7
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su u članku 25. stavku 10. Pravilnika o provedbi Mjere 7
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniži iznos prihvatljivih troškova po projektu/operaciji iznosi 15.000 eura u protuvrijednosti u kunama. Najviši iznos prihvatljivih troškova po projektu/operaciji iznosi 1.000.000 eura u protuvrijednosti u kunama.
Intenzitet potpore	do 80 posto od ukupnih prihvatljivih troškova za ulaganje koje se nalazi u jedinici lokalne samouprave čiji je indeks razvijenosti 100 posto prosjeka Republike Hrvatske i više, do 90 posto od ukupnih prihvatljivih troškova za ulaganje koje se nalazi u jedinici lokalne samouprave čiji je indeks razvijenosti 75 posto do manje od 100 posto prosjeka Republike Hrvatske, do 100 posto od ukupnih prihvatljivih troškova za ulaganje koje se nalazi u jedinici lokalne samouprave čiji je indeks razvijenosti manji od 75 posto prosjeka Republike Hrvatske.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom Mjere 7, Prilog I. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, Kriteriji odabira za Podmjeru 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.

Tip operacije	**3.2.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu**
Ciljani korisnici	Jedinice lokalne samouprave; trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave; javne ustanove neprofitnog karaktera u kojima su osnivači jedinice lokalne samouprave (osim javnih vatrogasnih postrojbi, lokalnih i regionalnih razvojnih agencija); udruge/organizacije civilnog društva i vjerske zajednice koje se bave humanitarnim i društvenim djelatnostima od posebnog interesa za lokalno stanovništvo (isključujući LAG-ove) i čije su djelatnosti sukladno ciljnim skupinama i klasifikaciji djelatnosti udruga, povezane sa prihvatljivim ulaganjem; lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) koje su odabrane unutar Programa.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su u članku 23. Pravilnika o provedbi Mjere 7
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi troškovi definirani su u članku 22. Pravilnika o provedbi Mjere 7
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su u članku 25. stavku 10. Pravilnika o provedbi Mjere 7
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniži iznos prihvatljivih troškova po projektu/operaciji iznosi 15.000 eura u protuvrijednosti u kunama. Najviši iznos prihvatljivih troškova po projektu/operaciji iznosi 1.000.000 eura u protuvrijednosti u kunama.

Tip operacije	**3.2.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu**
Intenzitet potpore	do 80 posto od ukupnih prihvatljivih troškova za ulaganje koje se nalazi u jedinici lokalne samouprave čiji je indeks razvijenosti 100 posto prosjeka Republike Hrvatske i više, do 90 posto od ukupnih prihvatljivih troškova za ulaganje koje se nalazi u jedinici lokalne samouprave čiji je indeks razvijenosti 75 posto do manje od 100 posto prosjeka Republike Hrvatske, do 100 posto od ukupnih prihvatljivih troškova za ulaganje koje se nalazi u jedinici lokalne samouprave čiji je indeks razvijenosti manji od 75 posto prosjeka Republike Hrvatske.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom Mjere 7, Prilog I. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, Kriteriji odabira za Podmjeru 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i *kulturne* aktivnosti te povezanu infrastrukturu.

Tip operacije	**3.3.1. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima**
Ciljani korisnici	Korisnici su poljoprivrednici upisani u Upisnik poljoprivrednika te fizičke osobe koje su nositelji ili članovi obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koji pokreću ili razvijaju nepoljoprivredne djelatnosti.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti jednaki su kao u članku 8., 10. i 11. Pravilnika o provedbi Podmjere 6.4. "Ulaganja u stvaranje i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti" unutar Mjere M06 "Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja" iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (NN br. 120/15) – dalje u tekstu: Pravilnik o provedbi Podmjere 6.4.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi troškovi jednaki su kao u članku 7., i članku 9. stavku 1., 2., 3., 4. i 6. Pravilnika o provedbi Podmjere 6.4.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi jednaki su kao u članku 9. stavku 5. Pravilnika o provedbi Podmjere 6.4
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniži iznos javne potpore po korisniku iznosi 3.500 eura u protuvrijednosti u kunama. Najviši iznos javne potpore po korisniku iznosi 200.000 eura u protuvrijednosti u kunama.
Intenzitet potpore	Intenzitet javne potpore po projektu iznosi do 70 % od ukupnih prihvatljivih troškova.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 6.4., Prilog I. Kriterij odabira zahtjeva za potporu, tip operacije 6.4.1. – Kriteriji odabira.

PRILOG XXII *Kriteriji odabira za tipove operacija definirane u cilju 4*

Tip operacije	**4.1.1. Tekući troškovi i animacija**
Ciljani korisnici	Odabrani LAG-ovi unutar podmjere 19.2 i lokalni dionici s područja LAG-a koji su odabrani za sudjelovanje u projektu suradnje.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su uvjetima prihvatljivosti definiranima u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.4.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni i materijalni troškovi definirani su prihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.4.

Tip operacije	**4.1.1. Tekući troškovi i animacija**
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su neprihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.4.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža i najviša vrijednost javne potpore po projektu definirana je prema najvišoj i najnižoj vrijednosti javne potpore definiranom u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.4.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore definiran je prema intenzitetu potpore definiranom u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.4.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 19.4.

Mjera	**4.1.2. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a**
Ciljani korisnici	Odabrani LAG-ovi unutar podmjere 19.2 i lokalni dionici s područja LAG-a koji su odabrani za sudjelovanje u projektu suradnje.
Uvjeti prihvatljivosti	Uvjeti prihvatljivosti definirani su uvjetima prihvatljivosti definiranima u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.3.
Prihvatljivi troškovi	Prihvatljivi nematerijalni i materijalni troškovi definirani su prihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.3.
Neprihvatljivi troškovi	Neprihvatljivi troškovi definirani su neprihvatljivim troškovima definiranim u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.3.
Minimalni i maksimalni iznos potpore po korisniku	Najniža i najviša vrijednost javne potpore po projektu definirana je prema najvišoj i najnižoj vrijednosti javne potpore definiranom u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.3.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore definiran je prema intenzitetu potpore definiranom u Pravilniku o provedbi Podmjere 19.3.
Kriteriji odabira	Kriterij odabira projekta definiran je Pravilnikom podmjere 19.3.

PRILOG XXIII *Održane radionice s datumom održavanja sastanka, mjestom i sudionicima*

DATUM ODRŽAVANJA SASTANKA	VRSTA SASTANKA	MJESTO ODRŽAVANJA	SUDIONICI
16. veljače 2016.	Obavještajno-uvodna radionica za izradu strategije LAG-a „Cetinska krajina“	Grad Sinj	44 osobe je sudjelovalo na predstavljanju izrade strategije LAG-a, potpisna lista se nalazi u uredu LAG-a.
16. veljače 2016.	Održana fokus grupa Turizam	Grad Sinj	Monika Vrgoč, TZ Grada Sinja; Andriana Ivković, TZ Grada Trilja; Dragana Modrić, Kulturo umjetničko središte; Tomislav Klarić-Kukuz, LAG „Cetinska krajina“; Alen Alija, MICRO projekt d.o.o.; Vedrana Franić, MICRO projekt d.o.o.
16. veljače 2016.	Održana fokus grupa Poljoprivreda	Grad Sinj	Ana Barać, Poduzetnički centar Sinj; Frano Moro, OPG Moro Jelena; Ivan Putnik, OPG Ivan Putnik; Renato Malora, BZ „Orlova Stina“; Marina Balajić, Obrt Delma; Mirko Penić, BZ Veliki Vranovac Sinj; Tomislav Klarić-Kukuz, LAG „Cetinska krajina“; Alen Alija, MICRO projekt d.o.o.; Vedrana Franić, MICRO projekt d.o.o.

DATUM ODRŽAVANJA SASTANKA	VRSTA SASTANKA	MJESTO ODRŽAVANJA	SUDIONICI
19. veljače 2016.	Održana fokus grupa Obrazovanje	Grad Vrlika	Marija Bavčević, OŠ Milana Begovića; Marina Djaković, KUD Milan Begović; Nino Vučemilović Alegić, Grad Vrlika; Ante Biuk, Ustanova ŠRC Česma; Gorana Gabrić, SZR „Fra Ante Sekelez“ Vrlika; Marijana Matić, Grad Vrlika; Jure Plazonić, Grad Vrlika; Tomislav Klarić-Kukuz, LAG „Cetinska krajina“; Alen Alija, MICRO projekt d.o.o.
19. veljače 2016.	Održana fokus grupa Poljoprivreda	Grad Vrlika	Ante Biuk, Nino Vučemilović-Alegić, Petra Ćorić, Željko Vuletić, Stipe Baturina, Gorana Gabrć, Jure Plazonić, Marijana Matić, Tomislav Klarić-Kukuz, Alen Alija
2. ožujka 2016.	Održana fokus grupa Poljoprivreda	Grad Trilj	Branko Kaloper, OPG; Tihomir Grubišić, Zadruga Rešta; Damir Čović, Zadruga Bisage; Marijan Manjaka, OPG Marijan Manjaka; Boženko Žuljević, OPG Žuljević; Ante Kundid, Kundid Vojnić d.o.o.; Tomislav Klarić-Kukuz, LAG „Cetinska krajina“; Antonela Alvir, MICRO projekt d.o.o.; Vedrana Franić, MICRO projekt d.o.o.
10. ožujka 2016.	Održana fokus grupa Mladi	Grad Sinj	Silvia Milić, KUS; Gordan Milun, KUS Jelena Pavlinušić, Sinjska umjetnička komuna; Tomislav Klarić-Kukuz, LAG „Cetinska krajina“; Zdravko Budimir, LAG „Cetinska krajina“; Stipe Marasović, Ured ovlaštenog arhitekta S. Marasović; Mario Efendić, Dalmatia ruralis; Ivana Selanec, Udruga BIOM; Elvira Žižić Gušo, Udruga BIOM; Marko Cvrlje, Udruga BIOM; Ivan Perić, HIT RADIO d.o.o / Ferata
10. ožujka 2016.	Održana fokus grupa Gospodarstvo	Grad Sinj	Marko Jazidžija, Ivica Soldić, Ana Barać, Mira Veselica, Stipe Efendić, Tomislav Klarić-Kukuz, Alen Alija
16. ožujka 2016.	Radionica Gospodarski potencijal proizvođačkih organizacija	Grad Sinj	Dušan Roguljić, Mario Efendić, Antonio Mravak, Mario Vujević, Joško Ćaleta, Mate Ljubičić, Ivica Roguljić, Petar Pocrnja, Stjepan Maroš, Božidar Jadrijević, Tomislav Klarić-Kukuz
16. ožujka 2016.	Radionica Izrada lokalne razvojne strategije – sektor kulture i civilnog društva	Grad Sinj	Dinko Baković, Božo Boban, Josip Vejić, Ante Lišnić, Monika Vrgoč, Dragica Bešlić, Marica Munivrana, Dijana Filipović-Grčić, Jelena Pavlinušić
17. ožujka 2016.	Radionica Gospodarski potencijal proizvođačkih organizacija	Grad Sinj	Mario Efendić, Mario Vujević, Mate Ljubičić, Dušan Roguljić, Joško Ćaleta, Stjepan Maroš, Petar Pocrnja, Ante Jukić, Ivica Roguljić, Božidar Jadrijević, Tomislav Klarić-Kukuz
17. ožujka 2016.	Radionica Izrada lokalne razvojne strategije – sektor kulture i civilnog društva	Grad Trilj	Ivanka Latinac, Ankica Jukić, Dragica Pocrnja, Anita Dukić, Miljenko Marić, Miranda Grubišić, Marijana Svalina, Nada Lapić, Andrijana Ivković, Ksenija Klarić
19. ožujka 2016.	Radionica Izrada lokalne razvojne strategije	Grad Sinj	Mario Vujević, Marinko Kanaet, Ivna Bazina, Irena Delonga, Jelena Vugdelija, Ivan Čović, Nedjeljka Botić, Jelena Moro, Branka Marinović,

DATUM ODRŽAVANJA SASTANKA	VRSTA SASTANKA	MJESTO ODRŽAVANJA	SUDIONICI
			Milenko Šimleša, Ivan Baturina, Zdeslav Marović, Monika Vrgoč, Josip Poljak, Mladenka Šarolić, Božidar Jadrijević

PRILOG XXIV *Opis tema planiranih projekata suradnje i način njihova odabira*

CILJEVI SURADNJE	TEMA	OPIS TEME	NAČIN ODABIRA
Cilj suradnje je ojačati PG-ove odlaskom u LAG-ove koji imaju provedene slične ili iste teme. Time bi se na primjerima dobre prakse stekla iskustva i znanja koja će doprinijeti razvoju ruralnog područja LAG-a „Cetinska krajina“.	Jačanje PG-ova poljoprivrednih i nepoljoprivrednih djelatnosti	Naglasak je na poticanju PG-ova na modernizaciju primarne i sekundarne poljoprivredne proizvodnje, razvoj ekološke proizvodnje i dopunskih djelatnosti (nepoljoprivrednih), kako bi se ostvario drugi dohodak gospodarstva što bi im osiguralo konkurentnost na tržištu.	Pri odabiru projekata suradnje vodit će se briga o karakteristikama područja i dionika. Projektima suradnje doprinijet će se ciljevima, aktivnostima i tipovima operacija Lokalne razvojne strategije LAG-a „Cetinska krajina“. Također, vodit će se briga da doprinos projekata suradnje odgovara horizontalnim načelima definiranima u Strategiji. Projektna će suradnja uključivati LAG-ove koji imaju isti ili sličan projekt. Prilikom provedbe projekata suradnje LAG „Cetinska krajina“ identificirat će potencijalne partnere s kojima će sklopiti sporazum o suradnji čime će se omogućiti kvalitetnija provedba Strategije i potaknuti lokalni razvoj. To će doprinijeti povećanju konkurentnosti koje će se ostvariti prijenosom znanja i vještina za svaki od navedenih sektora.
Suradnjom se želi omogućiti stjecanje vještina u jačanju PG-ova i formiranju kratkih lanaca opskrbe kako bi se formirale tradicionalne tržnice na kojima će PG-ovi LAG-a promovirati svoje proizvode.	Formiranje kratkih lanaca opskrbe na području LAG-a	Naglasak je na transferu znanja i iskustva u formiranju kratkih lanaca opskrbe za proizvođače na području LAG-a, stjecanje dobre prakse u razvoju malih tržnica s tradicionalnim proizvodima s područja LAG-a.	
Prilikom ostvarivanja suradnje, paziti će se da se odabere LAG koji je kao potencijal za razvoj ruralnog turizma iskoristio vjerske i kulturne sadržaje čime će se steći znanja i prakse za iskorištavanje postojećih resursa na području LAG-a „Cetinska krajina“.	Kreiranje novih proizvoda utemeljenih na tradicijskim poljoprivrednim kulturama	Naglasak je na poticanju kreiranja novih proizvoda koji će se temeljiti na iskorištavanju tradicijskih poljoprivrednih kultura. Stvaranjem partnerstva steći će se iskustvo u kreiranju i plasmanu novonastalih proizvoda. Također, postići će se razmjena iskustva u plasmanu proizvoda na tržište te izlaganju PG-ova širem tržištu.	

Odabrati će se LAG koji će svojim kapacitetima moći sudjelovati u provedbi projekta suradnje čime će se ojačati kapaciteti dionika i osnažiti njihova konkurentnost na tržištu.	Razvoj ruralnog turizma na području LAG-a	Naglasak je stavljen na razmjenu dobrih praksi u razvoju ruralnog turizma, prvenstveno orijentiranog na vjerske i kulturne sadržaje te ostale oblike turizma utemeljene na prepoznatim resursima lokaliteta.
	Jačanje kapaciteta u području razmjene znanja i vještina u primjeni inovacija u šumarstvu	Naglasak je stavljen na primjerima dobre prakse koji će se razmjenom znanja i vještina u području šumarstva implementirati na inovativan način naročito u primarnoj i sekundarnoj obradi drva. Provedbom projekta suradnje ojačati će se kapaciteti dionika i osnažiti njihova konkurentnost na tržištu.

IZVOR ZA SVE

CETINSKA KRAJINA

LOKALNA AKCIJSKA GRUPA

Rad ovog LAG-a sufinanciran je sredstvima Europske unije
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. "Pripremna pomoć u okviru mjere 19
"LEADER CLLD"

Europska unija LEADER Republika Hrvatska

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za
razdoblje 2014. - 2020.
Udio sufinanciranja: 90% , 10% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj